

TÜRK-İS

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU AYLIK DERGİSİ

15

NİSAN

1963

TÜRK-İŞ

Aylık Dergi

TÜRKİYE İŞÇİ
SENDİKALARI
KONFEDERASYONU
YAYIN ORGANI

YIL: 1

SAYI: 2

Fiyatı : 250 Kuruş.
Abone Şartları :
1 Yıllık 25.00 Lira
6 Aylık 15.00 Lira

İDARE VE YAZIŞMA ADRESİ :
ATATÜRK BULVARI İŞÇİ SİĞOR-
TALARI HAN KAT 3 NO. 14
TEL : 12 66 18 - 12 37 67, - ANKARA

Dizildiği ve Basıldığı yer
GÜNEŞ MATBAACILIK T.A.Ş.

TÜRK-İŞ

Bu Sayımızda :

BULENT ECEVİT

İşçinin yeni hak ve sorumlulukları

HALİL TUNÇ

İş uyuşmazlıkları ve Hakem Kurulları

İLHAMİ SOYSAL

Sendikacılığımızı bekleyen tehlike

Dr. NECAT ERDER

Türk Sendikacılık hareketlerinde strateji

ARIF GELEN

Açlıkla Savaşın çıkar yolu

Dr. ATILLA SÖNMEZ

İktisadi Araştırma ve sendikalar (1)

KAYA OZDEMİROGLU

Bir geziden notlar

R. BLOMKVIST

Sendikacılık ve Basın

Sendikacılar; Millet Meclisi; Milletvekilleri, Parlâ-
mento, Açık Oturum, Politika, Denetleme, Tarım,
Sigorta, Sosyal Güvenlik, Öğretmenler, Yayın,
Shell ve Türk - İş, İşveren.

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU ADINA

İMTİYAZ SAHİBİ ; TÜRK - İŞ BAŞKANI SEYFİ DEMIRSOY

Genel Yayın Müdürü :
Yazı İşleri Müdürü :
Teknik Sekreter :

İLHAMİ SOYSAL
ARIF GELEN
OKTAY POYRAZ

İŞÇİNİN YENİ HAK VE SORUMLULUKLARI

Bülent ECEVİT
Çalışma Bakanı

HER yeni hak, yeni sorumluluklar getirir. Erginlik çağına ulaşan genç, bazı yeni hak ve hürriyetlere kavuşmuş demektir. Fakat bu hak ve hürriyetlere kavuştuğu andan başlayarak, evine, çevresine, topluma karşı yeni sorumlulukların da omuzlarına yüklendiğini duyar. Örneğin, erginlik çağına erişinceye kadar, hiç kimse, bir genci, ailesinin çektiği geçim sıkıntısından sorumlu tutamaz; fakat erginlik çağına, hele çalışıp kazanabilecek duruma geldikten sonra, o genç, istediği yaşama düzenini kurmakta hür sayıldığı kadar, evine bakmakla, ailesinin sıkıntılarını hafifletmekle de ödevli ve sorumlu sayılır.

Şimdi, çalışma hayatımızın erginlik çağına girmekte olduğumuz şu dönemde, Türk işçisi ve sendikacısı da, hak ve hürriyetlerinin artışıyla oranlı olarak, topluma karşı yeni bazı ödev ve sorumlulukların ağırlığını omuzlarında duymakta ve duyacaktır. Fakat omuzlarına yüklenen bu manevi ağırlık, onun, toplum içinde artan ağırlık ve itibarının karşılığı olduğu için, kendisini üzmeyecek, tersine, kendisi için haklı bir gurur vesilesi olacaktır.

Türk işçisine yeni hak ve hürriyetler sağlayan tedbirlerin başında Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu gelmektedir. Encümenlerden geçmiş, ve bu yazı çıktığında Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesine başlanmış olacak olan bu Kanun yürürlüğe girdiğinde, Türk işçisi, çalışma şartlarının düzenlenmesinde, ücret artışlarında ve sisteminde ve kendisine tanınmasını isteyebileceği her türlü yeni hak ve menfaatler konusunda, işverenlerle beraber, doğrudan doğruya söz ve karar hakkına sahip olacaktır. Bu hakları, menfaatleri, çalışma şartlarını görüşmek için, işverenin karşısına, tek tek değil, güçlü sendikalar hâlinde, topluca çıkabilecekler.

Gene Meclis gündeminde bulunan Sendikalar Kanunu da, sendikalara, eskisinden daha geniş hak ve hürriyetler ve gelir sağlama imkânları tanımaktadır.

Millet Meclisinin bir karma encümeninde görüşülmek te olan İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri hakkındaki Kanun tasarısı ise, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve İştirakleri arasında «kurulmuş maksat ve gayesine göre başlıca faaliyeti zirai, sınai veya benzeri işletmelere» dayananların yönetimine, işçilerin, kendi seçecekleri temsilcilerle katılabilmelerini sağlamaktadır. Çalışanlar bu gibi teşekküllerin kârından yüzde beş oranına kadar pay alabilecekleri gibi; gayretleriyle kârlılık ve verimliliği arttırmaları veya işletme faaliyetlerine yaradılış buluşlar getirmeleri halinde de, ayrıca, aylık ücret tutarına kadar ikramiye alabileceklerdir. Bunun üstünde mükâfata layık görülenlere, Bakanlar Kurulu kararı ile, altı aylık ücret tutarına kadar ikramiye verilebilecektir.

Ayrıca, Hükümetin genel tutumu, çalışma şartlarında ve ulusal ekonomik ve toplumsal sorunlarda işçinin ve sendikacının oynayabileceği rolü genişletici, toplum içindeki yerini yükseltici yöndedir.

Örneğin, Hükümet, Programındaki «sosyal ve ekonomik meselelerin çözümünde, Devlete yardımcı müesseseler olarak itibar göreceklendir» ifadesine uygun olarak, sendikalarla birçok konularda işbirliğini sistemleştirmektedir. Bu arada, BaBkanlarla sendikalar arasında üç ayda bir yapılan toplantılarda birçok ekonomik ve sosyal sorunların çözümü için işçilerin görüşlerinden yararlanılmaktadır. Kalkınma Planının hazırlanışında sendikacılara danışıldığı gibi Planın uygulanışında da Türk - İş'e sürekli olarak danışılmaktadır. Devletin ihracat ve ithalat politikasını tesbit eden kurula bile TÜRK - İŞ temsilcisi alınmış; öylelikle, bu politikanın tesbitinde de Türk işçisine söz hakkı tanınmıştır.

Bütün bu ileri adımların sonucu olarak, çalışma şartlarının ve işçi haklarının düzenlenip korunmasından, iktisadi alandaki devlet kesiminin verimli işlemesine, Kalkınma Planının başarılı yürütülmesine, ihracat ve ithalat politikasının tesbitine kadar, birçok önemli konularda, Türk işçisi, şimdiye kadar Türkiye'de görülmemiş ölçüde, hattâ başka pek az ülkede görülebilecek ölçüde, söz hakkına sahip kılınmış olmaktadır.

Bu gibi konularda söz hakkına sahip değilken, hiç kimse, Türk işçisini, sendikacısını, iktisadi gidişin aksağığundan, İktisadi Devlet Teşekküllerinin verimli işleyişinden, ülkemizde yapılabilen şeylerin dışardan alınması sonucu kapasite altında çalışıp işsizliğin artmasından ve döviz yitirilmesinden, iktisadi gelişme hızının yeterli ölçüye varamayışından veya yeterli bir sosyal huzur ve denge kurulmayışından sorumlu tutamazdı. Fakat bu kadar geniş söz hakkına kavuştuktan sonra, Türk işçisi ve sendikacısı, artık, toplum önünde, bunların hepsinden, devlet teşkilâtı ile birlikte Hükümetlerle ve işletmelerle birlikte, sorumlu olacaktır.

Bu sorumluluğun yükünü taşıyabilmek, gereğini yapabilmek için, Türk işçisi ve sendikacısı, işçi menfaatleriyle toplum menfaatlerini bağdaştırıcı yolda davranmaya, ekonomik ve toplumsal sorunları yakından ve bilgili olarak izlemeye, eskisinden daha çok kendini mecbur hissedecektir.

Hükümet, Türk işçisinin ve sendikacısının, yeni kazandığı haklarla beraber artan ve artacak olan sorumluluğunu şerefle taşıyacağına, bu sorumluluğun sonuçları olan ödev ve mecburiyetleri bilinçli ve yeterli şekilde yerine getireceğine güvenmektedir.

Bu güvenledir ki, Hükümet, Türk işçisini ve sendikacısını, devlet için bir «karşı» kuvvet olarak değil, bir yardımcı kuvvet ve destek olarak görmektedir. Türk işçisi ve sendikacısı da, samimi olarak bu görüşün benimsendiğine inandığı sürece yöneticilere yardımcı, devlete destek olursa, bazı bakımlardan pek çetin bilinen ekonomik ve toplumsal sorunlarımızın kolaylıkla ve barış içinde çözülabildiği görülecektir.

Türk Sendikacılarının Bildirisi

Herşeyin üstünde olan ve herşeye kadir Türk kamu oyuna duyurulur:

8.4.1963 pazartesi günü Türk İş'e bağlı, yurdun her köşesinden geler 320 sendika başkanı aşağıdaki kararları oybirliğiyle almıştır:

1) Türk işçisini temsil eden biz, 320 sendika başkanı, Anayasamızın ruhuna uygun, demokratik; sendikalar, grev ve toplu sözleşme kanunlarına kavuşmanın hasret ve umucındayız. Bunu meşru yollarla

elde etmek kararındayız.

2 Bu haklarımızı kısıtlamaya çalışan kişiler ve teşekküller için, demokratik nizamın en tabii unsuru seçme ve oy kullanma hakkımızı, şahıslar olarak, değerlendirecek ve onların tekrar seçilmemeleri için muhitlerimizde parti farkı gözetmeksizin yek vücut olarak gayret göstereceğiz. İnancımız demokrasiyi, onun gerektirdiği hakları vermesini bilenlerin koruyacağıdır.

3) Türk - İş etrafında bölün-

mez bir kitle olarak birleşen bizler, sosyal ve demokratik haklarımızı korutulmasında savunduğumuz haklarımızı destekleyenleri alkışlarız. Bu hak tanıyıcı kişilerin ileriki seçimlerde de tekrar teşrii görev alabilmeleri için, yine bu milletin bireferdi olarak çalışacağımızı açıklarız.

4) Bu münasebetle yüksek Meclisimizin en tabii demokratik ve sosyal haklarımızı tanıyacağı inancında olduğumuzu belirtmek istiyoruz.

Fransa nere Türkiye nere demeyin

Fransa'da devletleştirilmiş maden işletmelerinde çalışan 200.000 işçi, diğer sanayi kollarına nazaran oldukça düşük ücret aldığı için ücretlerinin yükseltilmesini istedi. İstekleri kabul edil-meyen işçiler, hükümetin tehditlerine rağmen giriştikleri büyük grev hareketini başarı ile sürdürdüler. Fransız maden işçilerinin bu grevi bütün dünyadaki işçiler tarafından gerek maddi ve gerekse manevi bakımdan desteklendi.

Dünya çapındaki bu geniş işçi dayanışmasına Türkiye Maden İşçileri Federasyonu da katıldı ve şu bildiriye yayınladı:

«Milletlerarası Maden İşçiler Federasyonu, bu dünyadaki bütün maden işçileri federasyonlarına bir yazı göndererek, Mart başında Fransa'da başlayan ve hükümetin sert kararlarına rağmen büyük bir dayanışma içinde devam eden maden işçileri grevinin desteklenmesini istemiştir.

Türkiye Maden İşçileri Federasyonu'na da başvuran Milletlerarası Maden İşçileri Federasyonuna verilen cevapda, Türk işçilerinin, ücret ayarlanması için başvurdukları hakkı grevi sonuna kadar des-

tekleyecekleri bildirilmiştir.

Devletleştirilmiş olan Fransız madenlerinde çalışan işçilerin, genel olarak sanayi iş kollarında çalışan özel sektör işçilerine göre % 11 oranında düşük ücret almaları karşısında bir ücret ayarlanmasına gidilmesi için başlayacakları olan grev karşısında, Fransız hükümeti işçilere % 5.7 nispetinde z a m teklif etmiş. bu z a m kabul edilmez ve greve başlanırsa işçileri işlerinin başına dönmeye zorlayacak hapis ve para cezaları verileceğini

bildiren bir kararname yayınlamıştır. İşçiler buna rağmen karar-namenin yürürlüğe girmesinden önce gün önce süresiz olarak greve başlamışlar ve Fransız hükümeti, bu hareket karşısında Fransa'da bütün hayat felce uğradığı halde harekete geçememiştir.

Maden İşçileri Federasyonu ve Türk - İş, Fransız işçilerinin bütün dünya işçileri tarafından da desteklenen bu hakkı grevinin işçi dayanışmasının en tabii bir sonucu olarak kabul etmekte ve desteklemektedir.»

Bir geziden izlenimler

Seyfi Demirsoy Başkanlığındaki Türk - iş heyetinin 7500 kilometre'lik Doğu - Güney - doğu ve doğu Karadeniz gezisi

Konfederasyon Başkanı Seyfi Demirsoy'un başkanlığındaki dört kişilik bir Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu heyeti Mart ayı içinde, hemen bütün ayı doldurarak bir gezi yaptı. 5 Martta Ankaradan ayrılan Konfederasyon Genel Sekreter Yardımcısı Kaya Özdemiroğlu, Toleyis Federasyonu Başkanı İsmail Aras ve Yapı - İş Federasyonundan Ahmet Aydın'dan kurulu Türk İş heyeti Sivas - Malatya - Elâzığ illerini içine alan bir gezi programı ile yola çıkmışlardı. Yol boyu ortaya çıkan mahalli istekler üzerine bu gezi çok daha genişleyerek Sivas - Malatya - Elâzığ - Diyarbakır - Batman - Guleman - Erzincan - Erzurum - Trabzon - Rize - Murgul - Samsun - Bafra - Amasya ve Çoruma' kadar uzandı. 15 Martta bitmesi gereken gezi bu yüzden 23 Martta kadar sürdü. Heyet hep kara yolu olmak üzere 7500 kilometre yol yaptı, 60 bine yakın sendikacı ile konuşmak imkânını buldu. Aşağıda, bu geziyi yapan heyetin ve Türk İş'in Başkanı Seyfi Demirsoy'la yapılmış bir konuşmayı ve Başkanın izlenimlerini okuyacaksınız.

— Doğu Anadolu ve Karadenizli sendikacılar sık sık şikâyet ederlerdi, sitem ederlerdi. Bize gelmiyosunuz, bizimle ilgilenmiyosunuz derlerdi. Hep Egeye, hep İstanbul'a gidiyosunuz, biz Karadeniz'in doğusuna geçmiyosunuz derlerdi. Haklıydılar. Şimdiye kadar hiç bir Türk - İş heyeti, böylesine uzun, böylesine geniş bir geziye çıkmamıştı.

Meclisin Bütçeyi kabulden sonra girdiği tatilden de istifade ederek Sivas, Malatya ve Elâzığ içine alan bir geziye çıkmayı kararlaştırdık. Meclis tatilinden sonra çalışma hayatı bakımından yeni bir düzene girecektik. Sendikalar Kanunu, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu tasarıları Mecliste görüşülecek, mücadele imkânlarımız genişleyecekti. Yeni düzen, Türk Sendikacılığına yeni mükellefiyetler de getirecekti. Bunları geniş işçi yığınlarına anlatmak gerekiyordu. Bu işe en iyisi böylesine bir geziye sağlanabilirdi. Yola bu niyetle çıktık. Dört kişiydik; Kaya Özdemiroğlu, İsmail Aras, Ahmet Aydın ve ben, 5

Martta Ankara'dan yola çıktık. İlk durağımız Sivas oldu.

Seyfi Demirsoy bunları söyleyerek gezi programını ve gezinin amaçlarını açıkladıktan sonra cebinden çıkardığı Erzurum taşından bir ağızlığa itina ile bir sigara yerleştirdi, yaktı, derin bir nefes aldı ve koltuğunda geziye doğru yaslanarak devam etti:

— Sivas'da iki gün iki gece kaldık. Burada ne kadar iş yeri varsa hepsini teker teker dolaştık. İşçilerle adeta teker teker temas ettik, konuştuk, dertleştik. Çalışma saatleri içinde, çalışma saatleri dışında hep beraberdik.

Önce yeni tasarıların getireceği yenilikleri anlatıyorduk. Gireceğimiz yeni düzenin Türk işçisine neler sağlayacağını, yeni ne gibi mükellefiyetler yükleyeceğini söylüyorduk. Üstünde en çok durduğumuz hususlardan biri de, gireceğimiz yeni düzende sendika aidatlarının mutlaka zamanında ve mün'azam bir şekilde ödenmiş, hattâ aidatların artırılması zaruretiydi. Bu-

nu bilhassa belirtiyorduk. Sendikalı olmayan işçilerin sendika ilmesinin zarureti belirtiyorduk.

— Sivastaki ziyaret ve temaslarımızın ikinci günü, sendikalara kaydolmamış 400 işçinin sendikalara başvurduklarını ve kaydolduklarını gördük. Bu göz yaşartıcı birşeydi. İşçilere, sendikalara kayıtlı işçilere, aidatlarınızı artırmanız lâzım diydük. Yeni düzen bunu gerektiriyor diydük. 7500 kilometre dolaştık, altmış bine yakın işçiyle bilfiil temas ettik. Her birine aynı zaruretiyi tekrarladık. Bir tekünden bile bir itiraz duymadık. Asgari ücretler düşüktü, iş şartları pek çok yerde hiç de parlak değildi. Ama gene de sendika aidatlarınızı artırmanız lâzım dediğimizde, bunun için lâzım olduğunu söyledimizde, anlattığımızda bir tek itiraz duymadık.

Görüşüm odur ki, işçiye meselenin doğrusu anlatıldığında katlanamayacağı fedakârlık yoktur. Yeter ki karşı-

sına çıkanlar onu inandırıyorlar, onu ikna etsinler ve ona ondan olduklarını, onun hakkı için mücadele ettiklerini gösterebilirler.»

Başkan bunları, oturduğu masanın gerisinde yarı doğrulmuş, onsekiz günlük yüklü ve yorucu bir geziden sanki hiç yorulmamış, aksine dinlenmiş de gelmiş gibi bir eda içinde söylüyordu. Biz daha çok aidat artırılması, zaruretinin izahının nasıl karşılandığı noktası üstünde durmuştuk. Demirsoy bir başka sorumuz üzerine gezi intibalarını nakle devam etti:

«— Sivas'dan Malatya'ya geçtik, oradan da Elâzığ'a. Elâzığ'da bizi Elâzığ sendikacılar ve işçilerle birlikte Diyarbakırdan gelmiş işçiler ve sendikacılar da karşıladı. Elâzığ'dan sonra Diyarbakıra da gelmenizi istiyorlardı. Biz bütün yol boyunca Ankara'da Genel Merkezle, Genel Sekreter Halî Tuğla devamlı temas halindeydik. Bilhassa parlâmentoda bizim kanunların görüşülmeye başlanıp başlanmayacağı konusunu merakla izliyorduk. Başlanmadığını öğrenince Diyarbakırlılarla yola devam ettik. Program dışına çıkıyorduk. Diyarbakırda da tıpkı Sivas'da, tıpkı Malatya ve Elâzığ'da olduğu gibi teker teker iş yerlerini dolaştık. Sendika lokallerinde sohbet yerine iş yerlerinde işçilerle konuşmayı, dertleşmeyi tercih ettik.

Diyarbakır'dan Batman'a, Guleman'a, Maden'e gittik. Her gittiğimiz yerde büyük bir ilgiyle karşılandık. Vilâyet hudutlarında bizi kadınıyla erkeği ile davulu zurnası ile işçiler, sendikacılar karşılıyordu.»

«— Elbette gittiğimiz yerde Sendikalar Kanunu Tasarısını, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanun tasarılarını anlatmakla yetinmiyorduk. Soruları da cevaplandırıyorduk. Türk İş'in faaliyetleri hakkında bilgi veriyorduk. Yem teşkilatlanma programımızı izah ediyorduk.

Nitekim Guleman Krom madenlerinde aynı iş kolunda iki sendika mevcuttu. Bunların idarecileri ile konuştuk, ilk kongrelerinde birleşme kararı almaya söz verdiler. Kuvvetin birlikte, beraberlikten doğduğunu Türk işçisi öğrenmişti. Sendika yöneticilerinin dışında işçiler bize geldiler. (Burada bölünmeye hakkımız yok. İki değil bir sendikah olacağız. Yöneticilerimiz yapmazlarsa biz yapacağız) dediler.»

Türk İş Başkanı masasının üstünde duran lifli bakırdan yapılmış bir vazoyu sigarasını takıp içtiği Erzurum şaşı ağızlığı göstererek devam etti:

«— İşte bu seyahatin benim için pek kıymetli iki hatırası. akır işçilerinin kendi el emekleri bir vazoyu ve

üstünde Su - İş Sendikasının daha yeni kurulduğunu gördük. Ama işçileri uyanıktı, yöneticileri uyanıktı. Bize büyük ilgi gösterdiler. Türk - İş'e en kısa zamanda katılmaya kararlı olduklarını, ilk kongrelerinde bunun için karar alacaklarını vaat ettiler. Bu ağızlık onların hediyesi.»

«— Diyarbakırdayken Erzurum'da da bizi beklediklerini haber verdiler. On yıldan beri hiçbir Türk - İş heyeti bu bölgelere gitmemişti. Büyük bir memnuniyetle Erzurum'a gittik. Oradan Karadeniz'e çıktık. Trabzon'a gittik. Rize'de çay işçileri ile konuştuk. Çay Elinde ve merkezde iki çay işçileri sendikası vardı. Bunların da idarecileri ile toplandık konuştuk. Uyanık Karadeniz çocukları söylediklerimizi dikatle dinlediler. Çay Elinde sonra Rize'de yaptığımız konuşmada da dağınık sendikaların toplanması zaruretinin söyledik. İşçiler, (Sizin Çayelinde yaptığımız konuşma bize hakikati öğretti. Sendika yöneticilerimiz birleşmezlerse biz birleşeceğiz, birleşiriz) dediler. Bu seyahatimiz boyunca pek çok yerde tekrarlanan

Başkan yol yorgunluğunu gidiyor.

ve insanı sevindiren bir sahneydi.»

«— Her gittiğimiz, konuştuğumuz yerde sendikalara olan müracaat çoğaldı. Sendikah olmayanlar sendikalara yazılmak için faaliyete geçti.

Askerî işyerlerini dahi gezdik, dolaştık - İş Bölge sendikası başkanı ile tördeki işverenlerden çok daha fazla sosyal meselelerle ilgiliydi. Bize. Türk - İş heyetine büyük yakınlık gösterdiler, kolaylık sağladılar. İşçilerle rahatça temasımız için ellerinden geleni yaptılar. Bizim onlara onların bize sorup öğrendiklerimiz oldu.»

«— Samsunda lâstik, Elâzığ'da iplik fabrikalarını gezdik. Baştan işverenler de heyetimize ilgi gösterdiler. Hatâ fabrikalarını bizzat gezdiren, bilgi veren işverenler oldu. Samsunda Lâstik - I— Bölge sendikası başkanı ile işvereni yan yana fabrikada bizi gezdirdiler. Ama sonra konuşmalarımızdan pek fazla memnun kalmamış olmaları ki Sendika Başkanını işinden çıkarmaya kalktılar.

Gittiğimiz illerde ilçelerde çalışanlar kadar çalıştıranlar da verilen yemeklerde hazır bulundu. Bunların içinde iyileri de vardı kötüler de. Mülki erkân, askeri erkân da bu yemeklerde bir masanın etrafında toplandığımız zamanlar çok oldu. Heyetimize Sivas ve çevresini dolaşırken oradaki bölge temsilcimiz Avni Erakalın, Diyarbakır ve çevresinde İhsan Dünder, Samsun ve çevresinde de Adnan Gün refakat etti.»

«— Trabzon'da Tekelde çalışan 700 kadar kadın işçi var. Bunlar bizi uzak mesafelerden ve bir bayram havası içinde karşıladılar. Bunlar vak-

tiyle de Tekelde çalışırlar ancak muvakkat işçi diye çalıştırılırlardı. Türk - İş'in geçen aylarda bakanlarla yaptığı ortak toplantılarda biz bu tip tekel işçilerinin daimî işçi olduklarını savunmuş ve bunu bakanlara kabul ettirmiştik. Bu 700 kadın işçi de o kararın içine girmişti. Daimî kadroya alınmışlardı. Bunların da iş yerlerine gittik. Kendileri ile konuştuk, onlara da yeni Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu ile Sendikalar Kanununun getireceği yeni düzeni anlattık. Zaten temaslarımız geniş ölçüde sendikaların ötesinde doğrudan doğruya işçilerle oluyordu.»

«— İşçilerin sendika fikrine karşı

FERİT AZKARA

gösterdiği ilgi ve konuşmalarımızdan sonra bize gösterdikleri yakın alâkayı minnetle anarım.

Biz her toplantıda fedakârlık istedik. Aidatlar artırılсын, sendikasıız üye kalmasın, sendikalar teşkilatlanma programı içinde faaliyet gösterebiliriz dedik. Hiç bir yerde hiç bir şekilde itirazla karşılaşmadık, bilâkis engin bir alâka, yakınlık ve sıcaklık bulduk.

Bu tip seyahatlerin faydasını bu gezimizde bir kere daha açıkça gördük. Artık bundan böyle bunları sık sık tekrarlamakta fayda var. Hem sadece Türk - İş tarafından değil. Federasyonlar, Türkiye tipi sendikalar da bu tip geziler düzenlemeli. Kanunlarımız Meclisten çıktıktan sonra bu kere de böylesine bir geziyi Marmara bölgesine ve Ege bölgesine yapmayı tasarlıyorum.»

«— Samsunda 1500 işçiye hitaben bir saat konuştum, arkadaşlarım konuştular. Mesai saatleri içinde konuşuyorduk. Öğlen yemek paydosu bitmişti. Buna rağmen kendi meselelerinin anlatılmasına doymak bilmiyorlardı. Konuşun konuşun diye ısrar ettiler. Paydos saatinin bittiğini, işverenin hakkını almaya hakkımız olmadığını, konuşmaya devam edersek, konuştuğumuz zaman kadar fazla çalışmaları gerektiğini söyledim. Vakit bu kadar dedim. Bırakmadılar, biz mesai saatinden sonra da çalışmaya razıyız, konuşun dediler. Konuştuk.

Murgul'da bir dağın tepesindeki iş yerinden 600 işçi bizi konuşmamızdan sonra ta aşağılara kadar, ovaya kadar yayan yürüyerek, peşimizden ge-

lererek davullar zurnalar çalarak uğurladılar. Gelmeyin, yorulmayın dedik dinletemedik. Onlar bizim şahıslarımızın değil, bir fikrin, bir idealin peşinden geliyorlardı. Sendikacılık fikrinin ve idealinin peşinden.

Erzurumlu işçiler (Şayet Kavel olayı daha uzasaydı, Kaveldeki kardeşlerimiz için maaşlarımızın tamamını yollayacaktık üç gün - beş gün de biz aç kalalım, ne çıkar?) dediler. Bütün bunlar gözlerimizi yaşartan, ama yüreklerimizi azimle dolduran şeyler oldu.»

«— Hemen her yerde yaptığımız konuşmalarda aynı temi işledik. Aidatların artırılması konusu üzerinde ise ısrarla durduk. Hükûmetten yardım alırsak sizin haklarınızı, haklarımızı koruyabilir miyiz dedik, hayır dediler. İşverenden yardım istemiyoruz dediler. Kendi davamızı kendimiz koruyacağız dediler.»

«— Gezimiz sırasında bir kere de yolda kalmak, donmak tehlikesi geçirdik. Pülümür yolunda 50 kilometreyi beş saatte zor aldık. Her tarafı kar bastı. Tipi, çığ, fırtına ortalığı kasıp kavuruyordu. Kara Yolları işçileri bizim, Türk İş heyetinin yolda kaldığını öğrenince büyük ekipler halinde geldiler. Vasıtaları ile yolu açıp bize kılavuzluk ettiler, büyük ilgi gösterdiler. Şantiyelerinde bizi ağırlamak için çırpındılar.

Ama bu birşey değildi. Bunu tehlikenin bile saymadık. Bizce asıl tehlike bazı sendikacılarımızla ve işçilerimizde gördüğümüz bir zihniyet oldu. Bunlar sendikaların başına doktor, avukat gibi meslek sahiplerini getir-

mek istiyorlardı. Meselâ Elâzığ'da bunu gördük. Bir toplantıda bu konu münakaşa edildi. Kalktık konuştuk, bu işin tehlikelerini, mahzurlarını anlattık. Böylesine bir davranışın sendika prensiplerine aykırı olduğunu belirttik. O toplantıda, başkan adayı avukatlar, doktorlar da vardı. Bunlar toplantının sonuna doğru (burada bize ekmek yok) diyerek toplantıyı terk ettiler. Biz. işçilerin davasını en iyi savunacak insanların gene işçiler olduklarını söyledik.

Nitekim Erzurum'da da Karayolları Sendikasının başına bir avukatı getirmek istiyorlardı. onlara da bu işin mahzurlarını anlattık, vaz geçtiler.»

«— Samsuna 12 kilometre mesafede Gelemer Devlet Ziraat Üretme Çiftliğini gezdik. Buradaki işçilerle konuştuk. Bunların dertleri büyüktü. Yömiyeleri dört liraydı. Yatakhaneleri feci denecek durumda. İş saatleri 16 - 17 saati buluyor. Korkunç ağır şartlar altında çalışıyorlar.

Buradaki müşahedelerimiz bir kere daha bize gösterdi ki, tarım işçileri de en kısa zamanda kanun himavesi altına alınmalıdır. Biz Türk - İş olarak bu konuda yapmakta olduğumuz mücadeleyi daha da hızlandıracacağız. Bunun başka çıkar yolu yok. Gireceğimiz yeni düzen bize bu konuda bugünkünden çok daha geniş imkânlar sağlayacak. Bu işin mücadelesini bırakmayacağız. Bu memlekette alınmamış en ufak bir işçi hakkı dahi kalmayınca kadar savaşıyoruz. Zaten Türk İş'in görevi de, sebeb-i hikmeti de birez bu. Biz bu davanın adamlarıyız.»

23 MAYIS 1949 TARİHLİ
FEDERAL ALMANYA
CUMHURİYETİ
ANAYASASINDAN PARÇALAR

Madde 8 — Toplanma Hürriyeti:

1 — Bütün Almanların evvelden hiç bir mercii haberdar etmeksizin ve böyle bir merceiden haber almaksızın sâkin ve silâhsız bir şekilde toplantılar yapmak hakları vardır.

2 — Açık hava toplantıları bir kanunun tarafından veya bir kanuna atıfta bulunmak suretiyle takyit edilebilir.

Madde 9 — Dernek kurma hürriyeti:

1 — Bütün Almanlar dernek ve cemiyetler kurmak hakları vardır.

2 — Amaçları ceza hukukuna muğavir bulunan veya bu anayasa ile kurulmuş düzeni yahut Milletlerarası anlaşma zihniyetini ihlâl etmeye matuf cemiyetler yasaktır.

3 — Çalışma şartlarının ve iktisadi şartların muhafazası ve islahı için dernekler kurma hakkı herkese ve her türlü meslek erbabına garanti edilmiştir. Bu hakkı kısıtlamaya veya engellemeye matuf hertürlü anlaşma gayrimutaber ve batıldır. Bu amaca muzaf tedbirler kanun dışı sayılır.

Madde 12:

1 — Bütün Almanların sanatlarını, mesleklerini, işyerlerini ve mesekî öğretim şekillerini serbestçe seçme hakkı vardır. Bir zanaatın veya bir mesleğin serâ tarzı kanunla düzenlenebilir.

2 — Hiç kimse şu veya bu şekilde bir iş tutmaya mecbur kılınmaz. Ancak umum ve amme hizmetleri cümlesinden olup, herkese aynı şekilde yüklenen ananevi vecibeler buna istisna teşkil eder.

3 — Mecburî çalıştırmaya ancak bir kimsenin mahkemece hürriyeti takyit eden bir cezaya ceptırılması halinde müsaade edilebilir.

JAPON ANAYASASI

Bölüm: III — Halkın hakları ve Vecibeleri:

Madde 10 — Japon olmak için gerekli şartlar bu kanunla düzenlenir.

Madde 11 — Halk hiç bir temel beşeri hakların istimalinden mahrum edilemez. Bu Anayasa ile halka garanti edilen temel beşeri haklar mevcut insanlara ve gelecek nesillere ebedi ve ihlâl edilemez haklar olarak bahşedilecektir.

Madde 12 — Bu Anayasa ile halka garanti edilen temel beşeri haklar halkın devamlı olarak gayreti ile idame ettirilecek ve halk bu hürriyet ve haklardan herhangi birini istismara kalkmayacak ve bu hak ve hürriyetleri umumî refahı kullanmak sorumluluğunu yükleneyecektir.

Madde 13 — Herkes bir fert olarak hürmete sayandır. Onların yaşama, hürriyet ve saadet içinde geçinme hakları, umurun refahını bozmayacak şekilde kanun yapmada ve diğer hükümet tasarruflarında en ulvî unsur telâkki edilecektir.

Madde 14 — Herkes kanun önünde eşittir. Irk, ıktık, cins, toplumsal statü ve ailevi menşei itibarıyla siyasi,

İş uyusmazlıkları

HER ne kadar toplu pazarlık ve grev hakkıyla gireceğimiz düzende, iş uyusmazlıklarının hâli şekli ve hakekî kurullarının fonksiyonları değişmekte ise de yine de çalışma hayatımızda bu mekanizmanın mümtaz bir yeri olacaktır. Bu sebeple yazımızda bu önemli müessesenin kuruluş gayesi, işleyişi ve bu işleyişde istenileni veremediğinin nedenleri üzerinde duracak ve yeni gireceğimiz düzende bu müessesenin vazifelerinden bahsedeceğiz.

Demokrasinin ana prensiplerini kabul etmiş milletlerin iş mevzuatlarının en başında yer alan grev hak ve hürriyetlerinin Türk işçisine 1936 senesinde kabul edilen 3008 sayılı İş Kanunu ve diğer millî mevzuatlarla yasaklandığı malumdur. 1936 senesi İş Kanununun hazırladığı devrin ve rejimin anlayış ve zihniyetini taşıyan bu kanunda, grev hak ve hürriyeti yasaklanırken, diğer taraftan bu yasağın tabii bir neticesi olarak iş uyusmazlıklarını mecburî uzlaştırma ve tahkim mekanizmasına tabi tutulmuştur.

Ancak bu mekanizma o günden bu yana işleyişle hiçbir zaman toplu pazarlık ve grev düzeninin işçiye sağladığı menfaatleri sağlayamamıştır. Bunun sebeplerini araştırdığımızda 1936 senesinden bu yana İş Kanununun hazırladığı zamanki anlayış ve zihniyetin günümüze kadar devam edegelmiş olduğunu görmekteyiz.

Bu mekanizma toplu sözleşme ve grev hakkının yerini alması lâzımken ve İş Kanununun grevi yasaklayan 73. maddesindeki grevin tarifinde «50 kişiden az işçi bulunan işyerlerinde 10 işçinin ve 50 den itibaren 500 kişiden az işçi çalıştıran işyerlerinde umumî işçi sayısının 1/5 i kadar sayıda işçilerin ve 500 kişi ile daha yukarı sayıda işçi çalıştıran işyerlerinin ise en az 100 işçinin gerek iş mukaveleleri ile önceden tayyin etmiş olan ve grev işin mahiyetine ve çalışma teamüllerine veya kanunî ve nizami hükümlere müsteniden mer'î bulunan umumî veya hususî iş şartlarının hepsi yahut bir veya birkaçı yerine kendi menfaatlerine daha uygun gördükleri başka iş şartlarını işverene kabul ettirmek veya yahut muayyen ve mer'î iş şartlarına karşı itirazları bulunmaksızın ancak bunların tatbikine ait usuller ve tarzların değiştirilmesini temin etmek maksadıyla aralarında kararlaştırarak hep birlikte ve birdenbire işi bırakmaları grevidir.»

Grev bu şekilde tanımlanıp yasaklanırken diğer taraftan adı geçen Kanunun 77. maddesi de iş uyusmazlıklarına hangi hususların konu olabileceklere grev tarifine pek uygun olan şu şekilde yapmıştır. Mer'î iş şartlarının hepsi yahut bir veya birkaçı bunların tatbik tarz ve usulleri hakkında herhangi bir işyerindeki umumî işçi sayısının 10 kişiden az olmamak üzere 1/5 i kadar işçilerin arasında çıkan anlaşmazlığa toplulukla iş ihtilâfı ve ayrı lırlı işçilerin kendi hak ve menfaatleri için işverenle aralarında çıkan anlaşmazlığa da tek başlı iş ihtilâfı denir.»

Görüldüğü ki tarif bakımından greve konu olabilen her uyusmazlık mer'î mevzuatımıza göre toplulukla iş ihtilâflarına konu olduğu gibi tahkime de konu olabilmeli lâzımı gelir. Halbuki tatbikat hiç de böyle olmamış, yukarıda işaret ettiğimiz zihniyeti taşıyanlar bu müessesenin şumul sahasını daraltarak yalnız ücret ihtilâflarına bakan bir müessese haline getirmiştir. Başka bir deyimle bu mekanizma bir işyerinde yeni bir iş şartının ihdası talebiyle çıkan toplulukla iş uyusmazlıklarına yetkisizlik kararı alarak bakmaktan imtina etmişler ve böylelikle bir iş yerinde ancak mer'î bulunan bir iş şartının ihtilâfa konu olabileceğini kabul etmişlerdir.

Pek az istisnasıyla Hakem Kurullarında vazife alan kişilerin ileri görüşleri sayesinde bazı iş yerlerinde mer'î bulunmamakla beraber genel çalışma hayatımızda mer'î olan bir iş şartının dahi ihtilâfa konu olabileceği kabul edilip Hakem Kurullarında müzakeresi yapılarak karara bağlanan ihtilâfların sayısı pek azdır. Görüldüğü ki bu bakımdan müessese kuruluş gayesine uygun şekilde işleyememiş ve hiç bir zaman işçinin grev hak ve hürriyetine basurmadan menfaatlerinin bu kurullar vasıtasıyla sağlanmasına imkân vermemiştir.

Kuruluş gavesini bu şekilde ifade ettikten sonra şimdi bu müessesenin işleyişine göz atalım. İş Kanununun 77. maddesine göre iş uyusmazlıklarının iki şekli vardır. Bunlardan birincisi tek başlı iş uyusmazlıkları, ikincisi ise toplulukla iş uyusmazlıklarıdır. Biz bu yazımızda toplulukla iş uyusmazlıklarından bahsedeceğimize göre tek başlı iş uyusmazlıklarının tarifini yapıp işleyişi hakkında bilgi vermeden toplulukla iş uyusmazlıklarının tarif ve işleyişine geçeceğiz.

Tek başlı iş uyusmazlıklarının konusu hak ihtilâfları teşkil eder. Yeni bir işyerinde gerek işyeri iç yönetmeliği ile gerekse millî kanunlarla teminat altına alınmış veya işçinin işyerine girdiğinde teamül haline gelen bir iş şartının işveren tarafından tek taraflı ihlâline işçiler tek başlı uyusmaz-

ve hakemkurulları

Halil TUNÇ
Türk-İş Genel Sekreteri

İşğe başvururlar ve ihtilâf bu safhada kotarılmazsa neticede kazayı mer-cilere intikal eder.

Toplulukla iş uyuşmazlıklarında ise durum tamamen başkadır. Yukar-da da izah ettiğimiz gibi bu uyuşmazlığın konusunu bir işyerindeki mer'i iş şartlarının hepsi yahut bir veya birkaçı veya bunların uygulanma tarzı ve usulleri hakkındaki uyuşmazlıklar teşkil eder. Toplulukla iş uyuşmazlıklarının iki uzlaşma ilki de tahkim safhası vardır. Uzlaşma safhalarının birincisi ilk uzlaşmadır ki işverenle sendika temsilcileri arasında yapılır. Bu uzlaşmada ihtilâf kotarılmazsa uyuşmazlık kesin uzlaşma safhasına intikal eder. Kesin uzlaşma safhasında ise taraflardan ayrı bir de Bölge Çalışma Müdürlüğü temsilcisinin bu safhada rolü arabuluculuktur. Şayet ihtilâf bu safhada da kotarılmazsa uyuşmazlığın tahkim safhası başlar. Tahkim safhasının birincisi mahalli Hkcm Kuruludur, Mahalli Hakem Ku-rulunda da uyuşmazlığın kotarılmaması halinde de tarafların itirazıyla tah-kimin ikinci safhası olan Yüksek Hakem Kuruluna uyuşmazlık intikal eder Yüksek Hakem Kurulunun kararı kesindir.

Toplulukla iş uyuşmazlıklarının çıkması neticesinde üzerinde hassasi-yetle durulması lâzım gelen usûl formaliteleri altı noktada ifade edilebilir.

1. Uyuşmazlık mer'i iş şartları üzerinde çıkarılmalıdır.
2. Uyuşmazlığın her safhasında sendika yönetim kurulu tarafından se-çilen sendika temsilcilerinin tamamı katılmalıdır.
3. Gerek sendikanın işyerindeki işçilerin çoğunluğunu temsil bakımın-dan gerekse ihtilâf dilekçesini imzalayan işçilerin işyerinde çalışan işçile-rin 1/5 inden aşağı olmaması bakımından nisap durumu iyice tetkik edilmelidir.

5. İşçilerin talep dilekçeleri ve bu dilekçenin altına atılması lâzım ge-len imzalar bir liste halinde hazırlanmalıdır.

6. Uyuşmazlığın çıkış tarihinden 26 iş haftası evveline kadar aynı ga-ye ve mevzuda başka bir toplulukla iş uyuşmazlığı çıkıp çıkmadığı tetkik edilmelidir. Bu husus 26 haftanın hesabında Yüksek Hakem Kurulu-nun karar tarihi başlangıç olarak alınır.

Bu safhadan geçmiş bir ihtilâf sendika temsilcileri tarafından işverene veya vekiline bildirilir. İşveren uyuşmazlığın eline geçmesini müteakip 3 iş günü içinde sendika temsilcilerini ilk uzlaşma toplantısına çağırır. Şayet işveren veya vekil i ilk üç gün içinde davet yapmazsa ilgili makama kesin uzlaşma safhasına geçilmek üzere müracaat edilir. Şayet işveren veya vekili uyuşmazlığın ilk toplantısını yapmak üzere sendika temsilcilerini ça-ğırılmaz veya konuyu görüştüğü halde uyuşmazlık kotarılmazsa yine kesin uzlaşma için ilgili makama bilgi verilir. İlgili makam 6 işgünü zarfında iş-yerine bir kesin uzlaşma memuru göndererek anlaşma imkânlarını arar. Şayet taraflar anlaşırsa durum bir zabıtla tesvik edilir. Bu hususa ait an-laşma zabtı işyerinde ilân edilir. Bu anlaşmaya itiraz vaki olduğu takdirde ertesi işgünü akşamına kadar itirazlar veya anlaşmazlık hallerindeki keyfiyet Bölge Çalışma Müdürlüğü kanalıyla mahalli Hakem Kuruluna in-tikal ettirilir. Mahalli İl Hakem Kurulu kurulun teşekkül ettiği ildeki iş Mahkemesinin başkanlığında, Bölge Çalışma Müdürü, iki işçi ve iki işveren tarafından teşekkül ederek uyuşmazlığı 3 işgünü içinde toplanarak tarafla-rın iddia ve müdafaalarını da aldıktan sonra 15 gün içinde karara bağlar. Bu karara taraflar 12 iş günü içinde itiraz etmek hakkına sahiptirler. Karara her ikisinin veya taraflardan birinin 12 iş günü zarfında itirazları halinde uyuşmazlık Yüksek Hakem Kuruluna intikal eder. Yüksek Ha-kem Kurulunun teşekkül tarzı şöyledir: Temyiz Mahkemesi İcra ve İflâs Dairesi Başkanlarından birinin başkanlığı altında olmak üzere Çalışma Genel Müdürü, 2 işçi, 2 işveren temsilcisidir. Yüksek Hakem Kurulu uyuş-mazlığın ilk olarak usulü bir noksanlığı olup olmadığına baktıktan sonra esas hakkında dosya üzerinde tetkikatta bulunur ve bu tetkikat neticesi bir karara varır. Bu karar kesindir. Ve iş yerinde çalışmakta olan bütün işçilere uygulanır.

Bugüne kadar çıkarılan toplulukla iş uyuşmazlıklarında birçok usulî noksanlıklar olduğundan ihtilâfların usulden bozulduğu görülmektedir. U-sul noksanlıklarının çoğunlukla işçi mümessilliği tarafından çıkarılan top-lulukla iş uyuşmazlıklarında görülmektedir. Bu sebepten ki toplulukla iş uyuşmazlığı çıkarmaya işçi mümessillerinin de yetkili oldukları halde biz burada yalnız sendika tarafından çıkarılan toplulukla iş uyuşmazlıklarını e-le almış bulunuyoruz. Zaten toplu pazarlık grcv ve lokavt konununun kabu-lü ile bu müessese çalışma hayatımızda ortadan kalkmış olacaktır.

(Devamı 27 nci sayfada)

İktisadî ve sosyal münasebetler bakı-mından tefrike tabi tutulamaz.

Asılzadelik ve asılzade katiyen ka-bul edilemez.

Şeref ve taltif mükâafatı ile kim-seye bir imtiyaz ve farklı bir mevki hahsedilemez. Hayatında kazanmış ol-duğu ve kazanacağı bir mükâfat kim-seye diğerlerinden üstün bir hak bah-sedemez.

Madde 15 — Herkes, amme me-murluklarından birini seçmek ve bu nu reddetmek hususunda başkalarına devredilmesi kabil olmayan haklara sa-hiptir.

Bütün amme memurları, toplumun içinde bir gurubun değil, tamamın ha-dimidirler.

Amme hizmetlerinin seçimi husu-sunda yaşını doldurmuşlar arasında genel oy verme usulü kullandır. Hiç bir seçimde reylerin gizliliği prensibi ihlâl edilemez. Hiç kimse yaptığı ter-cihten ötürü sorumlu tutulamaz.

Madde 16 — Herkes uğradığı zara-rın tazmini, amme hizmetlerinin nakli ve azli, bir hususun kanunlaşması, bir kanunun, eemirnamenin veya kararna-menin tadili için ve diğer hususlar için arzuhalde bulunma hakkına haizdir ve hiç bir kimse, herhangi bir şekilde fark gözetilme suretiyle bu hakkından mahrum edilemez.

Madde 21 — Topluma, dernek kur-ma, basın ve diğer her türlü fikrini i-fade etme şekilleri için hürriyet her-kese garanti edilmiştir.

Sansür koymak yasaktır. Muhabere vasıtalarının gizliliğini kimse ihlâl ede-mez.

Madde 22 — Her kimse umunun menfaatini bozmamak şartile, ikamet-gâhi ve meşgaleyi seçmek hakkına ha-izdir. Hiç kimsenin yabancı memle-kete gitmek ve milliyetten çıkmak hak-kına engel olunamaz.

Madde 25 — Herkesin asgarî bir dü-rüst ve kültürlü hayat standardına sa-hip olma hakkı vardır.

Devlet her yerde sosyal refah ve sosyal güvenliğin artması ve aminenin selâmetinin temini için imkânlardan faydalanır.

Madde 26 — Herkes, kanunla mu-ayyen olmakla beraber, kabiliyetine gö-re esit tahsil görme hakkına sahiptir.

Herkes, himayesi altında bulunan erkek ve kız çocuğuna kanunen tâyin edilmiş alelade tahsili sağlamak zorun-dadır. Bu meccanendir.

Madde 27 — Herkesin çalışma hak-kı ve görevi vardır. Ücret çalışma sa-atleri, dinlenme ve diğer çalışma saat-leeri kanunla düzenlenir. Çocuklar ça-ğıstırılmazlar.

Madde 28 — İşçilere teşkilatlanma, müzakereye girişme ve müstereken bareket etme hakları garanti edilmiş tir.

Madde 29 — Kimsenin temellük ve feragat hakları ihlâl edilemez.

Mülkiyet hakları kanunla düzenle-nir ve umunun refahına uygun olma-sına dikkat edilir.

Özel mülkiyet ve karşılığı verilerek şartile amme menfaati için istimlak ve istimval edilebilir.

OLAYLAR

Sendikacılar

SENDİKALAR Kanun Tasarısı ile Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanun tasarısı üzerinde nihai bir görüş tespit etmek ve Millet Meclisinde tasarıların müzakeresi sırasında tâkip edilecek yolu tâyin için Türk - İş'e bağlı 320 sendika ve federasyon başkanları 8.4.1963 pazartesi günü Ankara'da İşçi sigortaları konferans salonunda toplandılar. Toplantı saatinden çok önce Türk İş Genel Merkezine grupları halinde gelen sendikacıların, Türk Sendikacılığının dönüm noktasını teşkil edecek yeni bir dönemin eşliğinde yapılan bu toplantıya heyecanla kostukları ve büyük bir ilgi gösterdikleri anlaşıyordu.

Toplantıyı saat 10 da Başkan Seyfi Demirsoy, bir konuşma ile açtı. Konuşmasında, hazırlanan kanun tasarıları konusunda bugüne kadar yapılan çalışmaları, tasarılar karşı takınılan çeşitli tavırları, Karma Komisyon müzakerelerini ve bugün ulaşılan safhayı anlatan Başkan Demirsoy, konuşmasını bitirdikten sonra sendikacıların bu toplantıda üzerinde duracağı hususları şöylece özetledi:

- 1) Kanun tasarıları üzerinde nihai görüşün tespiti,
- 2) Tasarıların Millet Meclisinde müzakeresi sırasında tâkip edilecek yolun görüşülmesi,
- 3) Tasarıların kanunlaşmasından sonra kurulması gereken grev fonu üzerinde görüşlerin belirtilmesi

İcra heyeti toplantıyı izliyor

Seyfi Demirsoy dan sonra söz alan sendikacılar, toplantı süresince nasıl bir çalışma sistemi uygulanacağı konusunda görüşlerini açıkladılar. Bu arada, çeşitli görüşleri ileri sürüldü, görüşleri genel kurula getirecek komisyonlar kurulması teklif edildi. Ancak zamanın kısa olması dolayısıyla, Türk İş tarafından daha önce tespit edilen ve milletvekillerine bildirilen görüş üzerinde durularak, bunun madde madde incelenmesi, bununla ilgili olarak

yeni tekliflerde bulunulması ve böylece Türk İş görüşünün esas alınması fikrinin üstün geldiği anlaşıldı.

Kanun tasarıları ve bundan sonra izlenecek yol üzerinde bazı ufak tefek görüş ayrılıkları olmasına rağmen Türk işçisinin temel hakları, meseleleri görüş açısı üzerinde tam bir birlik olduğu kesinlikle tespit edildi.

SENDİKACILAR KARARLI

BU sırada verilen ilk önergede, Türk işçisinin Anayasasının kendisine tanıdığı hakları kısıntısız olarak ve demokratik yollardan almaya kararlı bulunduğu, bu hakların verilmesinde Türk işçisinin menfaatlerini zedeleyici bir tutumda bulunacak kişilerin ve teşekküllerin işçiyi daima

Sendikacılığımızı

TÜRKİYE'de sendikacılık hareketleri onaltı yıllık geçmişine rağmen, İngiltere'de 1844, İsviçre'de 1830, Birleşik Amerika'da 1790 Almanya'da 1884 yıllarında başlayan sendikacılık hareketlerinin yanında pek körpe, pek genç hareketlerdir.

Hattâ Almanya'da 1385 yılında, daha sendikalaşmak şuuruna bile ermemiş işçilerin işlerini bırakmalarına karşılık kulaklarının kesilip ellerine verilme cezasına çirptirildiği günler sendikacılığın başlangıcı sayılırsa, memleketimizdeki sendikalaşma hareketlerine daha emekleme devrinde demek bile mümkün değildir. Zira Batı ülkelerinde 1385'in bile öncesi vardır. Tarih gene Almanya'da 1329 yılında Breslau şehrinde ilk grevin yapıldığını, dolayısı ile daha o yıllarda, adı edilmese bile sendikacılık ruhunun doğmakta olduğunu kaydetmektedir. Gene tarih 1816 yılında İngiltere'de Nottingham şehrinde grev yapan tarım işçilerinin bir çoğunun «vatana hiyanet» suçu ile yargılandığını ve bunların üç elebaşısının idam edildiğini yazmaktadır.

Şu pek kısa tarihçe ve bugün hür dünyadaki sendikacılık hareketlerinin kazandığı şeref ve itibar göz önünde bulundurulursa, Türk Sendikacılık hareketlerinin onaltı yılda, daha emekleme çağını bile atlattırmış olmasına rağmen vardığı merhalenin hayli ileri olduğunu kabul etmek gerekir. Yeni Anayasaya göre bugün Türk işçisi Grev hakkına toplu sözleşme hakkına sahiptir. Bu hakları düzenleyen kanunlar Parlâmentodan çıkmak üzeredir. Türkiye'de bugün sendikalaşmak hakkı mümkün olan en geniş hudutlar içinde Anayasa teminatı altındadır

Biri kara biri beyaz bu iki tabloyu böylece çizdikten sonra hemen konuya geçmekte fayda vardır. Bugün Türk Sendikacılığının karşısına dikilmiş olan, Türk Sendikacılığının gelişmesini önleyecek, hiç değilse geciktirecek benzeyen bir tehlikenin bütün açıklığı ile üzerinde durmak zorundayız. Bu tehlike, Türk sendikacılığına sokulmak istenen politikadır.

Yurdumun hemen her kurumuna tıpkı bir elma kurdu gibi girmiş ve her girdiği kurum ve kuruluşu da içten içe çürütmüş olan politika, bugün artık ahtapot kollarını Türk sendikacılık hareketine de uzatmış durumdadır. Türk sendikacıları bu tehlikeyi zamanında görmeli, gereken tedbirleri zamanında almalıdırlar. Tedbir alınmakta geç kalırsa, iş isten geçmiş olacaktır. Sonradan dizini dövmek, ah vah etmek insana ve hele kuruluşlara hiç bir şey kazandırmaz.

Nedir bu Türk sendikacılığını bekleyen politika tehlikesi? Kısaca ve açıkça fikrimizi açıklayalım; Türkiye, çok partili hayata girdiğimiz 1946 yılından bu yana giriştiği demokrasi tecrübelerinde, çirkin politikacıların elinde bir oyuncak olagelmıştır. Bunlar, bu çirkin politikacılar her şeye, her işe ellerini sokmuşlardır. Oyle ki, bunların her yere girmesi bu memleketi içinden çıkılması güç buhranlara ve hattâ ihtilâllere sürüklemiştir. Bu, evvelki gün de böyle olmuştur, dün de, bugün de. Şayet merdekletin zinde kuvvetleri aman verirlerse yarın da başka türlü olacağını ummak saftillik olur.

Memleketimizde işçi henüz yeni yeni şuurlanmaya, işçi şuuruna ermeye başlamıştır. Adımlar yeni yeni atılmaktadır. Bunlar ürktür, çekingendir... Gösterişli resmî belgelere göre yüzde yetmişe yakın, gerçekte ise yüzde sekseni hattâ doksanı okuma yazma bilmeyen, bilenleri ise rahatça okuyup yazma imkânına sahip olmayan toplu-

karşısında göreceğinin basın yoluyla kamu oyuna duyurulması istendi. Verilen bu öneriler oybirliğiyle kabul edildi. Bir redaksiyon heyetinin son şeklini verdiği bildiri yeniden genel kurulun tasvibinden geçtikten sonra basına verildi. Ertesi günkü bütün gazetelerde bu bildiriye ve özellikle sendikacıların toplantısına geniş yer verilmesi Türk işçisinin artık sesini işiye duyurmaya başladığını gösteriyordu.

Aynı gün öğleden sonra devam eden toplantıda kanun tasarıları üzerinde Türk - İş'in hazırladığı yeni teklif

ler ve değiştirme talepleri teker teker okundu. Sendikacılar maddeler üzerinde görüşlerini bildirdiler. Sendikalar Kanunu tasarısı üzerinde durulurken, memur olarak çalışmakla beraber işçi statüsü içinde olan kimselerin durumu ve bunların işçi sendikalarına alınıp alınmaması, Emekli Sandığına dahil olduğu halde işçi durumunda bulunanların sendikalara kabul edilebileceği konusu üzerinde tartışmalar oldu ve sonunda tasarıda işçi olarak tarif edilen kimselerin nerede çalışırlarsa çalışsınlar sendikalara kabul edilebileceği sonucuna varıldı.

LOKAVT VAR MI, YOK MU?

TOPLU Sözleşme ve Grev tasarısının görüşülmesi sırasında, Anayasanın işçiye grev hakkını tanıması yanında, işverenin grev hakkı olmadığı üzerinde görüşler ileri sürüldü. u konuda uzun tartışmalar yapıldı. Sonunda, grev hakkına karşı işverenin de lokavt hakkı bulunduğu bütün hür memleketlerde bir teamül haline geldiği ve esasen işçinin bu konuda işverene karşı kanun çerçevesi içinde mücadele kuvvetine sahip olduğu ve işverene bu hakkın verilmesinden hiçbir endişe duymadığı belirtildi. Grevin istisna edildiği hallerde ilgili maddenin görüşülmesinde şeker işçileri temsilcileri, tarladaki pancarın da ham madde sayılması halinde şeker işçilerinin grev yapamayacağı görüşünü ileri sürdüler. Bu hususun hukuk çerçevesinde yeniden incelenerek, gerektiği takdirde yeni bir formül bulunması kararlaştırıldı. Ayrıca, grevle ilgili yasaklar bakımından, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile Ceza Kanununun kısıtlayıcı bazı maddelerinin greve de şumulü olup olmadığını yeniden incelenmesi ile ilgili başka bir teklif de kabul edildi.

FAKTİK TESPİT EDİLİYOR:

KANUN tasarıları üzerindeki görüşmelerden sonra tasarıların Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında sendikacıların göstereceği faaliyet tespit edildi. Genel olarak bu konuda, bütün temsilcilerin görevli sayıldığı ve herkesin bölgelerini temsil eden milletvekilleri ile kendi imkân içinde temasta bulunması üzerinde oybirliğine varıldı. Ayrıca müzakereler sırasında, 50 kadar sendikacının de-

bekleyen tehlike

İlhami SOYSAL
Türk - İş Basın Müşaviri

mumuzda, bu toplumun fertleri olan işçilerimizi bu toplumdaki daha başka türlü olabilecekler diye düşünmek yanlış.

Fikirlerle, ideolojilere ve doktrinlere değil, aldatmaca ve düzmece sloganlara dayanan yığın partileri ise memleketimizi aralarında derin uçurumlar bulunan kamplara ayırmışlardır. Kardeş kardeşe düşman etmişlerdir. Hâl böyle iken, falan yahut filân partinin çığırtkanlarını keselerini doldursunlar diye milletvekilli etmek için yığınlarla vatan-daş arasında geniş işçi kütlelerini de âlet etmek, sendikacılarımızın en büyük günahı olacaktır.

Sendikacı veya sendikalı işçi politika yapmasın mı? Taraf tutmasın mı, oyunu kullanıp fikrini söylemesin mi? Elbette ki bunlar düşünülemez. Elbette ki bu fikirleri söyleyip savunmak hatırdan hayâlden geçemez. Bizim söylemek istediğimiz, fert ve şahıs olarak istediği partiye girmekte, istediği gibi konuşup oy kullanmakta serbest olan sendikacı ve sendika yöneticisinin, sendikası içinde ve başında iken, sendikasını her türlü politik rüzgârın dışında tutması, politik dalgalanmaların üstünde kalmasını bilmesidir.

Türk sendikacılığı için tehlike, falan sendikacının filân, filân sendikacının da falan siyasi partiyi tuttuğu, savunduğu havasının yayılmasıdır. İşte Türk Sendikacılığını yıkacak olan budur.

Sendikacılar, bilhassa sendika yöneticileri bilmelidirler ki, Türkiye'de işçi hareketleri iyi organize edilirse, Türkiye'de işçi davaları iyi savunulur ve haklar iyi aranılırsa, Türkiye'de sendikacılık hareketleri siyasi partilerin arzusu hilâfına bölünmez bir bütün halinde kalırsa, işçiler Türkiye'nin organize en büyük kuvveti olacaklar, siyasi partilerin biri, ikisi değil tümü bu büyük kuvvet karşısında dize gelecektir. Yeter ki işçi sınıfı kendi davalarını her türlü politik davanın üstünde tutmasını bilsin, yeter ki çirkin politikacıların horoz şekerine benzeyen çok kere ağızla olan iğvalarına kapılmasın.

Sendika kurmak hakkı mı, grev hakkı mı, toplu sözleşme hakkı mı, sosyal sigortalar mı, sosyal meskenlere kavuşmak arzusu mu, millî gelirden hak edilen gelir payının alınması isteği mi, sosyal adalet mi, emeğin sömürülmesi mi? Bütün bunları en iyi, en kestirme ve en salim yoldan sağlayacak olan tek kuvvet bizzat sendikalaşmış işçilerin kendisidir. Yeter ki bölünmemiş, yeter ki haklarının şuuruna ermiş, yeter ki falan yahut filân partinin peyki haline gelmemiş sendikalar olarak bu haklarını arayıp almasını bilsinler.

Hatırdan hiç çıkarılmaması gereken bir gerçek şudur: Hiç kimse bir başkasının hakkını, o hak sahibinin bizzat kendisi kadar candan ve samimiyetle arayamaz. Ararım derse yalandır, aldatmacadır, oyalamacadır, yutturmacadır. Türk işçisi ise yıllar yılı bu tecrübeleri geçirmiştir, geçmişten ve halde yeterince ders almıştır, içinde almamış olanlar varsa almahdır.

Türk işçileri birleştikçe, sendikalaştıkça alamayacakları hak yoktur. Onun için birleşelim, onun için sendikalaşalım. Politikanın ve politikacıların önünde biz değil, bizim önümüzde politika ve politikacılar eğilecektir, bunu unutmayalım.

Sendikacılar kararı

320 sendikacı bildiriyi yayınladı.

vamlı olarak Mecliste bulunması, değiştirge önergelerin oy toplaması için müzakereleri takip ederek milletvekillerini gerektikçe aydınlatmasına karar verildi. Bu maksatla, dokuz bölgeden yedişer temsilci seçildi. Bu temsilciler müzakereler bitinceye kadar Ankara'da kalarak tasarıların işinin menfaatlerine en uygun şekilde çıkması için gayret sarfedecekler. Bunun dışında on kişilik bir sendikacı heyeti de gene müzakerelerle ilgili olarak Türk - İş İcra heyeti ile işbirliği yapacak. Başkan Demirsoy bu konuda yaptığı açıklamada Türk - İş'in parti-grupları ile de devamlı olarak temasta bulunacağını söyledi.

GREV FONU

9 Nisan günü sabahı saat 10 da toplantıya devam edildi. Toplantının bu kısmında, sendikacılar, tasarıların kanunlaşmasından sonra kurulacak grev fonu üzerinde görüşlerini açıkladılar. Bazı sendikacılar, kuvvetli bir grev fonunun kurulması için Türk - İş'e verilen aidat miktarlarının artırılmasını istediler. Bunun yanında, aidatların artırılmasından önce, zamanında ödenmesi, her sendika yöneticisinin Türk - İş'e karşı vecibelerini yerine getirmesinin önemi üzerinde duruldu. Türk - İş'te toplanacak grev fonu yanında, her sendikanın da gene ayrıca bir grev fonu olacağı belirtildi. Tasarıların kabulünden sonra girilecek yenin düzende grev hareketlerine girişmek ve pazarlık masasına oturmak bakımından sendikacıların paraca kuvvetli olmasının gereğine özellikle dokunuldu.

İŞÇİ ŞUURLUDUR:

GREV fonu üzerinde görüşler uzun uzun belirtildikten sonra Başkan Demirsoy söz aldı. Demirsoy, ıleri sürülen görüşlerin Türk - İş için önemli olduğunu, grev fonu için hazırlanacak bir tüzük tasarısında bunların dikkate alınacağını, hazırlanacak tüzük tasarısının görüşlerini bildirmeleri için sendikalara gönderileceğini söyledi. Ayrıca, Türk işçisinin şu-

urlu olduğunu, kendisine anlatıldığı zaman aidatını severek ödediğini, bu bakımdan istikbalin ferahlatıcı olduğunu belirtti. Grevin bir disiplin meselesi olduğuna değinen Demirsoy, dayanışmanın sözle değil, para ile olacağını, işçilerin bu konuda gösterdiği şuur yanında, sendika yöneticilerinin de sorumluluklarını bilerek çalışmasını istedi. Bu sözler sendikacılar tarafından tasviye karşılandı ve toplantı tam bir dayanışma havası içinde sona erdi. Sendikacılar, kanun tasarılarıyla ilgili olarak bölgelerinin milletvekilleri ile temaslar yapmak üzere dağıldılar.

Aynı gün öğleden sonra Türk - İş Başkanı Seyfi Demirsoy, bir basın toplantısı yaparak, sendikacıların müsterek tutumunu, tasarıların müzakere sırasında ve kanunlaştıktan sonra izlenecek yolu basın mensuplarına açıkladı ve çeşitli soruları cevapladı.

Millet Meclisi

MILLET MECLİSİ

Tasarılar :

SENDİKALAR ve Toplu Sözleşme Grev ve Lokavt Kanun tasarıları 10 nisan çarşamba günü Millet Meclisinde görüşülmeye başlandı. O gün öğleden sonra Meclisin gerek salonlarında, gerekse dinleyici yerlerinde her zamankinden değişik bir canlılık vardı. Önce, dinleyici yerlerine kalabalık bir sendikacı topluluğu gelmişti. Milletvekilleri, salonu daha kısa zamanda doldurmuşlardı. Bir gün önce ve o gün öğleye değin parti meclis grupları kanun tasarılarını gözden geçirmişlerdi.

Başkan basın toplantısında.

Millet Meclisi görüşmeleri başladıktan sonra, sırayla konuşan bütün parti sözcüleri, sendikacılık hareketinin yurdumuzda ulaştığı bugünkü seviyeden dolayı sevinçlerini, demokratik bir sendikacılığın tam anlamıyla kurulması gerektiği yolundaki görüşlerini belirttiler. İşçilere daha geniş haklar verilmesi konusunda besledikleri iyi niyetleri ifade etmeye çalışan grup sözcüleri sanki bu konuda birbirleriyle yarış ediyorlardı.

Bunun yanında bazı kulak tırmalayıcı sesler de duyulmadı değil. Örneğin, Erzincan Milletvekili Zeynel Gündoğdu, sendikacıların birkaç gün önce yayımladıkları bildiriye ele alarak, milletvekilleri üzerinde baskı yapılmak istendiğini, bu baskıdan korkmadığını, seçim konusunda sendikacıların belirttiği hususun bir yem sayılacağını, yarın bu silâhın daha başka kimseler için de kullanılabileceğini söyledi. Oysa ki, işçilerin bildiride belirtilen davranışlarda bulunacaklarını, açıklamaları, görüşmeleri yakından izleyip gerekli tedbirleri almaya çalışması batı demokrasilerinde nefes almak gibi normal bir mücadele yoluydu. Bizde eksik olan, bazı milletvekillerinin bundan henüz habersiz oluşuydu. Sendikalar Kanunu tasarısı üzerindeki genel görüşmeler sırasında Tokat Milletvekili Zeyvad Kocamemi'nin de işçilerin hareketini, istenmeyen bir baskı ve tehdit gibi göstermesi, işçilerin çok şey istediğini ileri sürmesi şüphesiz gene böyle bir bilmezliğin sonucuydu. Elbetteki, işçilerin davranışı. Anayasa'nın tanıdığı hakları vermek istemiyenler için bir tehdit sayılacaktı.

Bir birkaç kulak tırmalayıcı ses bir yana, genel olarak milletvekillerinin çoğunluğunun, hangi siyasi partiden olurlarsa olsunlar, işçi haklarını gerektiği gibi gerçekleştirmenin çabası içinde oldukları görülüyordu. Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin bitmesinden sonra maddelere geçilince, verilen bazı değişikliklere önergelerin muhalif olsun, muvafık olsun birkaç parti sözcüsü tarafından ortaklaşa imza edilmesi konunun partiler üstü bir davranışla ele alındığı izlenimini uyandırdı. Esasen bu konuda dikkati çeken şev, hakları savunularla, bunları kısıtlamak eğiliminde olanların bütün partilere dağılmış olmasıydı.

Maddeler üzerinde görüşmeler yapılırken, daha ilk maddelerden itibaren tasarının değişikliklere uğramaya başladığı görüldü. Bu arada, memurların kuracağı sendikalar için ayrı bir kanun tasarısı hazırlandığını ve tasarının bir aya kadar Meclise getirileceğini sövliyen Başbakan Yardımcısı Dinçer, görüşülmekte olan tasarının sumulü bakımından çoktandır mevcut bazı tereddütleri dağıttı. Görüşmelerin baştan girdiği havaya bakınca, sendikacıların istediği bazı değişikliklerin gerçekleşeceği, değişmesi istenen bazı noktalar üzerinde ise Çalışma Bakanının ısrar edeceği hükmi verilebilirdi.

Demirsoy basın toplantısında neler söyledi:

TÜRK - İş'in davetlisi olarak 8.4.1963 Pazartesi gününden itibaren yurdun her köşesinden gelen 320 sendika başkanı büyük bir hassasiyet ve sorumluluk duygusu içinde çalışmalarının birinci kısmı olan; Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt tasarısı ile Sendikalar Kanunu tasarısı üzerinde Türk - İş'in bugüne kadar yaptığı çalışmaları ve tasarılar üzerindeki son görüşünü oy birliği ile kabul ederek bitirmiş ve aynı hassasiyet ve sorumluluk duygusu içinde çalışmalarının ikinci kısmı olan Millet Meclisi Müzakerelerini yakinen izlemek üzere her başkan üzerine aldığı vazifeyi başarmak üzere toplantıya bugün son verilmiştir.

Dünkü toplantıda oy birliği ile alınan karar gereğince Türk işçisinin temsilen Türk - İş'in etrafında bölünmez bir kitle olarak birleşen yöneticiler yarından itibaren Meclis'in toplantılarını yakından izleyecekler ve bu hakların kısıtsız olarak Türk işçisine tanınması için meşru yollardan her türlü mücadele vasıtasına başvuracaklardır. Türk sendikacılık ve işçi muhtinin tabandan zirveye kadar bütün dikkati yarın Millet Meclisinde görüşülecek tasarılar çevrilmiştir. Bu tasarıların Mecliste alacağı şekil Türk sendikacılığının ve Türk işçisinin kaderini tayin edecektir. Senelerden beri Türk işçisi bu en tabii hakkını meşru yollardan almak için tam bir vekâr ve şuur birliği içinde sabırla beklemekten başka bir yola başvurmamıştır.

Şurasını belirtmekte fayda var ki, batıda uzun yıllar kanlı mücadelelere, iktisadi hayatın tamamen felç olmasına, mevcut hususun ortadan kalkması, sosyal nizamın temelden sarsılmasına sebep olan bu hürriyetlerin ve hakların Anayasanın özüne ve ruhuna uygun bir şekilde kanunlaşmaması halinde arzu edilmeyecek neticeler doğabilir.

Demokrasi düzenine geçtiğimiz 1946 sensinden beri Batı demokrasilerinin senelerce evvel bünyelerine tatbik ettikleri ve böylelikle iktisaden olduğu kadar sosyal bakımdan da kalkınmalarına bir faktörü olarak kabullendikleri Toplu Sözleşme ve Grev sisteminin maalesef bizde siyasi iktidarlar bir türlü benimsememiş, ancak seçimden seçime bu hakların savunucusu rolünde görünerek seçim sonraları müsbet bir icraatda bulunmamışlardır. Bu tutum yalnız emeklerini satmak suretiyle geçimini sağlayanların, geçim sıkıntısı çekmeleri ve sosyal güvenlikten mahrum kalmalarını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda memleketimizde sosyal ve iktisadi denge bir türlü teessüs edememiştir. Millî gelirin muayyen bir zümrenin elinde terakümüne yarayan bu tutum Toplu Sözleşme ve Grev hürriyetinden yoksun işçilerin emeklerinin işverenler tarafından istismara vesile olmuş ve bu kanıda olan işçiler huzursuzluk içerisinde tam verimli olamadıklarından bu da millî istihsalimiz için bir kayıp olmuştur. Diğer taraftan Toplu sözleşme ve grev hakkından yoksun Türk sendikacılığı normal gelişmesini tâkip edememiştir. Durumu bu şekilde tesbit ettikten sonra Türk işçisinin yegâne ve en üst teşkilâtı Türk - İş olarak Parlâmento üyelerine ve kamu oyuna aşağıdaki hususların duyurulmasını vazife savarız.

1. Anayasamızın 47. maddesine göre bu hakkı düzenleyecek kanunun müzakeresinde, Türk işçisinin münevvis vasfı olan vatanperverliği ve vefakârlığı gözönüne alınmalı ve yine Anayasamızın 11. maddesi gereğince bu hakların özüne dokunulmadan en geniş anlamı ile Türk işçisine tanınması sağlanmalıdır.

2. Grev hakkı Türk işçisinin nazarında yıkıcı bir vasıta değil bilakis iktisadi kalkınmada bir faktör, emeğin istismarını önleyici ve millî istihsalimizin artısını temin edecek bir yol olarak düşünülmektedir. Türk işçisi bu hakkını kullanmağa başladığı andan itibaren bu anlayışını büyük Türk milletine ıspat edecektir.

3. Türk İş sorumlularının Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt düzeni ile gireceğimiz yeni bir hayatımızda bu düzenin uzun süreli olarak dâirlik ve durulma sağlanacağına inancı tamdır.

4. Şurasını da samimiyetle belirtmek gerekir ki bu sistemde hakların batıdaki örneklerine uygun olarak verilmesi sanayimizde işçi ve işveren münasehellerini çalıştıracak tarafların karşılıklı birbiri-ne saygı göstermeleri sağlayacaktır. yine bu düzen sayesinde emek unsuru kadar sermaye ve teşebbüs çabalarının da saygıya değer olduğu kabul edilecektir.

Türk Sendikacılık hareketlerinde strateji

Dr. Necat Erder

Türk - İş Araştırma Bürosu Müşaviri

SENDİKACILIK hareketi işçi refahına etki yapan bütün unsurlar üzerinde durmak ve işçi refahı ile ilgili konularda yapılmakta olan çeşitli işleri işçi lehine yöneltmek üzere çaba göstermek zorundadır. Bunun için sendikacılığın kalkınma, gelir dağılışı, istihdam vergi ve fiyat politikaları, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması gibi hususlar üzerinde durması gereklidir. Bütün bu konular milli ölçüde karar alan yasama, yürütme organları ve idare mekanizması kararlaştırılıp yürütülmektedir. Sendikacılık hareketinin bütün bu konulardaki kararları ve uygulamayı tüküp etmesi ve bunların işçiler lehine gelişmesi için etki yapması lâzımdır. Bu kararların takibi yüksek seviyede bilgili bir uzman grubunun kullanılmasını, bunlar üzerinde etki yapmak ise milli ölçüde teşkilâtlanmış bir sendikacılık hareketinin belli esaslara ve hedeflere göre birlikte faaliyet göstermesini gerektirir.

Sendikacılık hareketi yukarıda belirtilen konular üzerinde durmayıp sadece işletme seviyesinde ücretleri artırıcı ve çalışma şartlarını düzeltici bir teşkilâtlanma olarak anlaşırsa işçi refahının artması çok güç olur. Çünkü bir işletme veya iş kolunda ücretlerin artırılması konusundaki başarılar enflasyonist bir kalkınma politikasının sebep olacağı fiyat artışları veya belli istihlak mallarına yapılacak zamlar veya işçilerin gelirlerine yükletilecek vergilerle tamamen tesirsiz bir hale gelebilir. Böylece işçi bir taraftan elde ettiğini ve belki de daha fazlasını diğer taraftan kaybeder.

Bundan başka sendikacılığın işletme veya işkolu seviyesindeki faaliyetlerinin genel çerçevesi, işverenle münasebetlerinde pazarlık gücünü tayin edecek oyun kuralları da yasama organlarıncı alınan ve yürütme organıyla idare tarafından uygulanan kararlarla tesbit edilir. Halen Büyük Millet Meclisinde müzakere edilmekte olan Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt ile Sendikalar Kanun Tasarıları sendikacılığın gelişmesine müsbet veya menfi yolda etki yapabilecek mahiyette temel kararlardır. Sendikacılığın bu gibi temel kararların işçi lehinde alınmasını sağlamak üzere yasama organı üzerinde etki yapması şarttır. Bu kararlar bugün işçi haklarını yeteri kadar teminat altına almadıkları takdirde sendikacılar bunların düzeltilmesi yönünde devamlı bir etki yapmak zorunda kalacaklardır.

Bu faaliyetler demokratik bir düzende teşkilâtlı işçi kütlelerinin en tabii haklarını meydana getirirler. Bunların önlenmesi veya sendikacılık hareketinin çerçevesine girmeyen faaliyetler olarak gösterilmeye çalışılması demokratik zihniyetle bağdaşmayan ve işçi refahının artmasını istemeyen bir zihniyetin belirtileri sayılmalıdır.

Gerek işçi refahını arttıran kararların alınmasını sağlamak, gerek işverenle işçinin karşılıklı münasebetlerini düzenleyen yasaların işçilerin pazarlık gücünü arttıracak bir şekilde konulmasını mümkün kılmak için sendikacılık hareketinin milli ölçüde teşkilâtlanması ve müşterek esaslara göre birlikte faaliyet göstermesi gerektiği yukarıda belirtilmişti. Bu şekilde hareket etmenin başlıca iki sebebi vardır. Bunlardan birincisi Meclislerin, Hükümetin ve idarenin çeşitli konularda almakta oldukları kararların devamlı olarak takibi ve işçi çıkarları bakımından değerlendirilmesi ile ilgilidir. Bu bir ihtisas işidir. Aynı ayrı teşkilâtlanmış ve birbirinden haberli olmadan çalışan sendikaların bu takib ve değerlendirme işini yapabilmeleri veya bunları yapacak kimselerin hizmetlerinden faydalanmamaları imkânsızdır. Bunun için güçlerin birleştirilmesi gerekir. İkinci sebep ise bahis konusu organların yani yasama, yürütme ve idare mekanizmasının kararlarına ayrı ayrı teşkilâtlanmış gruplarla etki yapılmayacağıdır. Bu organlara ancak Milli ölçüde teşkilâtlanmış bir işçi hareketi olarak etki yapmak mümkün olur. Bu etkinin şekilleri ise memleketteki şartlara ve duruma göre en verimli sonuçlar sağlayacak yollar aramak esasına göre düşünülmeli ve tesbit edilmelidir.

Bu şekilde anlaşılması gereken sendikacılık hareketinin, Türkiye'de üzerinde durması gerekli bazı özel meseleler vardır.

Bunlardan birincisi istihdam seviyesi ve işsizlikle ilgilidir. Geniş bir işsiz kitlesinin bulunduğu bir memlekette çalışanların pazarlık güçleri zayıf olur? Bunun için istihdam seviyesinin yükseltilmesi ve işsizliğin önlenmesi işçi hareketlerinin başlıca hedeflerinden biri olarak kabul edilmelidir. Çalışanların, iş bulamayanların meselelerini kendi meseleleri olarak kabul etmeleri şarttır. İstihdam politikasının çeşitli yönleri üzerinde durmak sendikacılığın başlıca meselesi olarak benimsenmelidir.

Üzerinde durulacak ikinci mesele kalifiye işçilerle kalifiye işçilerin durumudur. Türkiye'de kalifiye işçi sayısı az, buna karşılık kalifiye olmayan işçi sayısı ihtiyaçtan çok fazladır. Bu sebeple kalifiye işçilerin işletme seviyesindeki pazarlık gücü oldukça yüksektir. Bunların durumlarını dar bir açıdan görmeleri yanı sıra bazı sonuçlara ve hareketlere sebep olabilir. Yukarıda da belirtildiği gibi işletme seviyesindeki kazançları işçi refahının sadece bir kısmı ile ilgilidir. Bunların bazı hallerde önemsiz kalması mümkündür. Meselâ, ücretlerini bir miktar arttırabilmiş işçilerin çocuklarının kabiliyetlerine göre yükselmelerini sağlayacak bir eğitim sisteminin yerleşmesini sağlamaları mümkün olmaz ve bu ücret kazancından daha önemli bir kayıp olur. Bu çeşit kararlara etki yapmada, bu etkiyi yapacak olanların sayısı, demokratik

düzende büyük önem taşır. Bu bakımdan sayıca çok ve kalifiye olmyaan işçilerin burada rolü büyü olacaktır. Meseleye bu yönden bakıldığı zaman, kalifiye olan ve olmayan işçilerin menfaatlerinin müşterek olduğu görü-
lür. Kalifiye işçilerin veya bunların çoğunluğu teşkil et-
tiği işyerlerindeki veya işkollarındaki sendikaların me-
seleyi bu şekilde görmeleri ve millî ölçüdeki sendikacılık
hareketinde görev almaları gerekir. Bu çeşit işçilerin ye-
tişmeleri sebebiyle sendikacılık hareketinde önemlilik yap-
maları ve bu hareketlendirmeleri mümkündür.

Sendikacılığın teşkilâtlanma yönlerini tâyin ederken
bir yandan millî sendikacılığa önderler yetiştirecek alan-
lara yönelirken, öte yandan sendikacıların sayısını geniş
ölçüde arttıracak kollar üzerinde durmaları gereklidir. Teşkilâtlanmanın bazı güçlükler gösterebileceği bu kol-
larda sağlanacak başarıların hareketin bütününe kazan-
dıracağı büyük kuvvetin önemini anlamak gerekir. İnşa-
nemli sayılmalıdır.

at sanayii gibi kolların teşkilâtlanması bu bakımdan ö-
Teşkilâtlanma çabaları konusunda üzerinde du-
rulması gereken bu noktalar dışında yeni kanunlara gö-
re yapılacak toplu sözleşmeler ve grevler konusundaki
davranışların da müşterek bir stratejiye göre tesbiti ge-
rekir. Yapılacak ilk pazarlıklarda, sözleşmelerde ve
grevlerde sendikaların başarılı olması gerek işçilerin
sendikacılığa karşı güvenleri gerekse işçi hareketlerinin
toplum içinde müsbet bir şekilde kabul edilmesi haya-
ti bir önem taşır. Toplu sözleşmeler için pazarlığa gire-
cek sendikaların teknik bakımdan iyi hazırlanması şart-
tır. Bu hazırlıklarda sen dikaların güçlerini birleştirme-
leri ve ekonominin bütünü ile sendikaların müşterek me-
seleleri üzerindeki çalışmalarını birlikte yapmaları ve top-
lu bir görüşe sahip olmaları gereklidir. Teknik bakım-

dan hazırlığın önemi yanında toplu sözleşmelere girere-
ken yapılacak talepler ve bunların duyurulması konu-
sunda müşterek hareket etmenin değerini de kabul et-
mek gerekir. Bunun için ilk sözleşmeler ile ilgili hare-
ketlerin sendikalar arası müşterek bir stratejiye göre tes-
biti lüzumludur. Bu düşünce grevler bakımından daha
büyük bir önem taşır. Yapılacak ilk grevlerin çok iyi
hazırlanması, yürütülmesi ve başarı ile sonuçlanması her
bakımdan zaruridir.

Bunun için grevlerin ayrı ayrı sendikaların değil
Türk sendikacılık hareketinin ve Türk işçi hareketinin
müşterek meseleleri olarak düşünülmesi ve bu şekilde
plânlanması zorunludur.

Tanışma sayfamız

SENDİKACILAR arasında tanış-
mayı geniş çapta sağlamak için
dergimizin bundan sonraki sayı-
larında bir tanışma sayfası düzenlen-
mesi kararlaştırılmıştır. Bu maksatla
Türk - İş Bölge Temsilcilerinin, sendi-
ka başkanlarının kısa biyografileri ile
birer fotoğraflarını dergimiz adresine
göndermelerini rica ederiz.

Ayrıca, sendikacılarımızın dergiye
girmesini arzuladıkları haberleri de
dergi adresine göndermeleri büyük
bir memnuniyetle karşılanacak ve sen-
dikalar arasında haberleşmeyi sağla-

Tekâmül

(Milliyet'ten)

AÇLIKLA SAVAŞ

Mayıs sütü

BİRLEŞMİŞ Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı, insanlığın beslenmesi ve açlığın giderilmesi meselesinin gerektiği gibi anlatılması amacıyla 17 - 24 Mart günlerini «Dünya Açlıkla Savaş Haftası» ilân etmiştir. Bununla ilgili olarak dünyanın bir çok yerinde toplantılar yapıldı. Zengin ülkelerin işçileri, kampanyaya para yardımları yaptılar, açlıkla savaşa daha çok önem verilmesini istediler. Yurdumuzda da, Ankara Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde 21 Mart günü, oldukça sönük geçen bir tören yapıldı. Gazetelerimiz çoğunlukla dış basından aktarma yazılar yazdılar.

«Dünya Açlıkla Savaş Haftası» dolayısıyla Türk - İş şu bildiriye yayınladı:

«Birleşmiş Milletler Teşkilâtının bir kolu olarak kurulan, ve bu teşkilâtın üyesi olan bütün memleketlerin katıldığı Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtı (FAO) tarafından, insanlığın açlık illetinden kurtarılması yolunda 1 Temmuz 1960 da ilân edi-

len (Dünya Açlıkla Savaş Kampanyası) nin hızlandırılması amacıyla, içinde bulunduğumuz hafta (Dünya Açlıkla Savaş Haftası) kabul edilmiştir. Konfederasyonumuzun da üyesi bulunduğu Hür Dünya Sendikacılık Hareketi bu haftayı maddi ve manevi yönden desteklemektedir.

İnsanlık, tarım üretiminin yetersizliği ve üretilen ürünlerin eşit olarak dağıtılmaması yüzünden sürekli olarak açlık tehlikesi ile karşı karşıya bulunmuştur. Bu tehlike, dağıtım dengesizliğinin düzeltilmesi yoluna gidilmemesi, buna karşılık nüfusun gittikçe yükselen bir hızla artması yüzünden özellikle az gelişmiş ülkelerde daha da büyümüştür. Aynı durum yurdumuzda da belirli bir şekilde kendini göstermiş ve temel gıda maddelerinde nüfus başına düşen üretim oranı son yıllarda iyice düşmüş, ekonomisi tarıma dayanan Türkiye, başlıca yiyecek maddelerini sağlamada yabancı ülkelerin yardımına muhtac duruma gelmiştir.

A İman İşçi Konfederasyonunun bir dergisinin (Süt Dünyası) kısmından aşağıdaki bilgi alınmıştır.

Bir litre süt almak için bir işçi,

Amerika'da 9 dakika

İsviçre'de 9.3 dakika

Fransa'da 14 dakika

İngiltere'de 13 dakika

Batı Almanya'da 12 dakika

İtalya'da 23 dakika çalışır.

Bizde bir âdet vardır. Hıdır-ellez sabahı köylerde aileler er-ken kalkar birbirlerinin kapılarına yeşillikler asarlar. Ve o sabah evlerde şifa niyetine olsa gerek, Mayıs sütü pişirilir. Başka zamanlar halkımızın büyük bir kısmı sütü ancak hastalık hallerinde görürler.

Halis sütü şehirlerde bulmak bir şans işidir ya.. Mayıs sütü nü dahi almak için acaba bizde işçi kaç dakika çalışır? Merak bu ya, şöyle bir hesap yaptık: **TAM 72 DAKIKA.**

Aksini söyleyecek varsa beri gelsin.

AC KADIN

Yaşamının ilk unsurunu teşkil eden beslenme problemleri bir yanda dururken, politik kavgalara boğulmuş bir siyasi mekanizmanın gerçek demokrasinin kurulması uğrındaki hedeflerle asla bağdaşamıyacağına inanıyoruz. Gerçek demokrasinin, ücretini yeterince arttıracak bir ekonomik kalkınma ve üretilen ürünlerin eşit bir dağıtımı ile kurulacağına inanan Türk işçisi, sosyal adaleti ve topraklarımızın herkesin karını doyuracak şekilde işlenmesini sağlayacak etkili bir tarım reformunu ANAYASAMIZIN emrettiği gibi gerçekleştirecek kanunların henüz yürürlüğe konulmamasının ve âcil bir durum arzeden eğitim reformuna girilmemesinin getireceği sosyal tehlikelere halkımızın ve yetkililerin dikkatini bir kere daha çeker.

Türk - İş, üye sendikaların bu haftaya gereken önemi vermesini ve konu ile ilgili olarak işlerimizi ve halkımızı aydınlatmasını diler.»

Açlıkla savaşın çıkar yolu

Arif GELEN

Yer yüzünde canlı varlıkların hayat bulmasından bu yana bütün mücadeleler boğaz uğruna yapılmıştır. Tarih boyunca geçirilen sosyal mücadelelerin dış sebepleri için ne denirse densin, bunların gerçek kaynağı günlük yiyeceği bulup bulmama endişesidir.

Bugün 3 milyar insanın yaşadığı dünyamızda her yıl 25 milyon insan gıdasızlıktan ölürken, 200 yılında 6 milyara çıkacağı hesaplanan dünya nüfusunu beslemek gerekecektir. Ayrıca, bugünkü 3 milyar nüfusun ancak yarısı normal beslenme için gerekli gıdayı alabilmektedir. Böylece, problemin büyüklüğü kendini bütün gücü ile gösteriyor.

İnsanoğlunun beslenmesi konusunda öteden beri devam edegelen güçlüklerin ve sıkıntıların iki kaynağı vardır. Bunlardan birincisi, beslenme konusunda insanların iki bölüğe ayrılmasından doğan dengesizliktir. Bu iki bölükten bir tanesi ve küçük olanı, aşırı beslenme ve bolluk içinde yaşamakta, ikinci büyük bölük, yani insanların çoğunluğu, açlığın ızdırabını hayatının her anında yaşamaktadır. Başka bir deyimle bunu, gıda maddelerinin dağıtımındaki beseri dengesizlik diye adlandırabiliriz.

Güçlüklerin ve sıkıntıların ikinci kaynağı da tarım topraklarının iyi kullanılmaması, tarım istihsalının teknik gelişmenin sağladığı metotlara uydurulmamasıdır.

İkinci Dünya Savaşından sonra, dünyanın neresinde olursa olsun insanlığın daima müşterek bir kadere sahip olduğu anlaşılmış ve bu sorun içinde 1945 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı kurulurken bu teşkilatın kolu olarak bir de «Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı» kurulmuştur. Gıda ve Tarım Teşkilatı, insanlığın beslenmesinin başlıca problem olarak ele alınması ve bu konuda az gelişmiş memleketlere yardım edilmesi ile ilgili faaliyetlere ancak 1951 yılında geniş çapta başlamıştır. Ancak, İkinci Dünya Savaşından bu yana dünya ekonomisinde genel olarak görülen büyük gelişmelere ve az gelişmiş memleketlere yapılan ekonomik yardıma rağmen açlığın yenilmesi yolunda aşılacak yolun probleminin büyüklüğü karşısında pek önemsiz olduğunu gören Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı 1960 yılında büyük bir kampanyaya girişmiştir.

İnsanlığın müşterek bir kadere sahip olduğu, elde edilen nimetlerin korunmasının, bu nimetlere bütün insanlığın kavuşturulması ile mümkün olabileceği

şuuruna varan her ve ileri batı ülkelerinde açlıkla savaş uğrunda toplumun her katında bulunan fertler, bu arada Türk işçisinin de bir üyesi olmakla şeref duyduğu hür sendikacılık hareketi de katılmıştır. Buna karşılık, açlıkla savaşa hedef teşkil eden az gelişmiş ülkelerde, problemin öneminin aynı ölçüde henüz anlaşılmamış olması ve yeteri kadar çaba gösterilmemesi üzüntü veren bir noktadır.

Açlık illetine maruz kalan asıl büyük kitle çalışanlar topluluğudur. Çalışan insanın, normal bir yaşayışını gerektirdiği şekilde beslenmesi, çalışabilecek yaşta bulunan her insanın iş bulmasına ve çalışan insanın emeğinin para olarak adilâne değerlendirilmesine bağlıdır. Beslenemiyen ve beslenmek için gıda bulamayan insana, gıdasızlığın zararlarını anlatmak fayda etmez. Onun için ilk yapılacak şey, geçimi için bir kaynak göstermek ve emeğini değerlendirmektir. Açlığın sosyal tehlikelerini haksız kazanç peşinde koşanlara, korkunç silahlar uğruna milyarlar harcayan insanlara anlatmak gerekir.

Bu konuya demokratik bir çözüm yolu bulmak için atılacak ilk adım, bütün milli kaynakların toplum kalkınmasını adil bir şekilde gerçekleştirecek şekilde düzenlemektir. Bununla ilgili olarak Anayasamızın öngördüğü sosyal reformlara öncelik verilmesi, sosyadaletin en kısa zamanda gerçekleştirilmesi volları aranmalıdır. Vurt topraklarının, bu topraklar üstünde barınan insanların besleyebilecek duruma getirilmesi için ekime elverişli toprakların onları işleyen insanın elinde bulunması vurt toprakla uğraşanların toprak sahibi olması, tarım üretimini arttıracak teknik, ekonomik ve sosyal şartların sağlanması, bütün bu unsurları ihtiva edecek bir toprak reformunun öncelikle ve vurt çapında gerçekleştirilmesi açlığa karşı savaşın ilk adımı olmalıdır. Buna paralel olarak üretimin ve dolayısıyla tarım üretiminin artırılmasının hedef tutan bir eğitim saterberliği de acil bir konu olarak ele alınmalıdır. Bu şartlar yerine getirilmedikçe, ortalama olarak bir günde kazandığı yedi liranın 350 kuruşu ile beş nüfusluk ailesinin sadece kuru ekmeğini sağlamak, geri kalan 350 kuruşla da beş kişinin bütün masraflarını karşılamak zorunda olan bir işçinin daha iyi beslenmesi yolunda verilecek öğütler ne fayda sağlayabilir?

Siyasi otorite, sosyal ve ekonomik şartları sağladığı zaman, Türk işçisi ve bütün çalışanlar insanlığın refah ve selâmeti uğrunda büyük başarılar yaratacağını ispat edecektir.

İktisadi araştırma ve Sendikalar

ATTILA SÖNMEZ

Türk - İş Araştırma Kurulu Müşaviri

SENDİKA bir gurup insanın, menfaatlerini ve haklarını savunmak gayesiyle bir araya gelmesinden meydana gelir. Bu hedefin gerçekleşmesi için sendika çeşitli seviyelerde ve ortamlarda mücadele eder.

İlk mücadele sendikanın tabii ortamı olan iş yerinde, iş kolunda veya meslek dalında olur. Bu ortamda sendika grev gibi, toplu sözleşme gibi vasıtalarla başvurarak hedeflerini gerçekleştirmeye çalışır.

İkinci çeşit mücadele, sendika veya sendikalar grubu tarafından memleket ölçüsünde yapılan mücadeledir. Gerçekte, her zaman, bir grup vatandaşın hakkını ve menfaatlerini korumak (hele bu vatandaş grubu işçiler gibi büyük ve önemli bir gurupsa) ancak bu grubun içinde yaşadığı toplumun idaresi için verilen kararlara müdahale ile mümkün olur. Meselâ, sendikalar uzun çabalardan sonra bir veya birkaç işkolunda % 10 ücret artışı elde etmişlerse, bu ilk mücadelede başarı kazanılmış demektir. Ancak, aynı anda işçilerin ödedikleri vergilere % 15 zam yapılmışsa, işçiler gerçekte ücretlerinin % 5'ini kaybetmişler demektir. bu şekilde ilk mücadeleleri hiçbir fayda sağlayamamış olur. O halde ikinci çeşit mücadeleyi de sendikaların asli vazifelerinden saymak gerekir.

Bütün bu faaliyet ve mücadelenin unsurları çok sayı da ve karışıktır. Bu sebeple sendika yöneticilerinin çok değişik bilgi ve kabiliyet sahibi kimseler olması gerekir. Ancak bu faaliyet ve mücadele iktisadi ve sosyal ortamda yer alacaktır. Sonuçları iktisadi ve sosyal bakımdan bir değişiklik anlamı taşıyacak, vasıtaları başarılı olmak için iktisadi ve sosyal hayatın gerçeklerinden haberi bir şekilde seçilecektir. İktisadi araştırma bu bakımdan sendika faaliyetlerinin esası yardımcılarındandır.

Bu yazıda iktisadi araştırmanın, sendikaların birinci çeşit faaliyetleri bakımından yeri ve önemi üzerinde duracağım. İkinci bir yazıda sendikaların, iktisadi ve sosyal politikaya müdahale için yapmak zorunda oldukları iktisadi araştırma konuları ele alınacaktır.

Yazının bundan sonraki bölümlerinde birinci çeşit faaliyetlere, dar mânada sendika faaliyetleri, ikinci çeşit faaliyetlere ise, geniş mânada sendika faaliyetleri diyeceğiz.

Dar mânada sendika faaliyetlerinin gerektirdiği iktisadi araştırmaları üç ana başlık altında toplayabiliriz. Sendikalar bu günkü şartlara herşeyden önce teşkilâtlarını kuvvetlendirmek ve genişletmek, üyelerini bilgili ve şuurlu işçiler, sendikacılar, vatandaşlar olarak bir araya getirmek zorundadırlar. Bu da, büyük ölçüde ve teksifi bir

şekilde yapılan eğitim faaliyeti ile mümkün görünmek tedir.

Fakat, bu konudaki en kısa ve basit tecrübe dahi göstermektedir ki, işçi eğitimi herhangi bir «halk eğitimi» şekli değildir. İşçi, hele sendikalı işçi iktisadi yapı ve iktisadi sistemin işleyişi hakkında doymak bilmeyen bir bilgi talebi ile eğiticinin karşısındadır. Bunun zaten başka türlü olması beklenemezdi. İktisadi olay işçinin günlük hayatıdır. Birçok kimsenin «İktisadi hayatta durgunluk» deyip geçtiği şey, işçi için stokta ıral birikmesi, çalışma saatlerinin azaltılması, ailesinin geçimini güçlüklerle sağlayan ücretinin her fırsatta, bir şekilde kısılması gibi günlük hayat meseleleridir. Flatların yükselmesi birçokları için daha fazla kazanma imkânı sağlayan bir durumdur. Ancak işçi için bu, ailenin yiyeceğinden kısmak ailenin sıhhatini ve yaşayış şeklini daha da perişan bir hale sokmak anlamını taşır.

Bu sebeple, eğer sendika iktisadi olayları çok yakından izlemiyor, sebepler ve neticeler üzerinde açık ve kesin yargılara varmıyorsa, eğitim konusunda üyelerine hiç birşey veremez hale gelir ve teşkilâtlanması, kuvvetlenmesi imkânsızlaşır.

Eğitim Sendikanın devamlı faaliyetlerindendir. Ancak, sendika herşeyden önce işçilerin hayat seviyelerini düzeltmek için günlük mücadelelerini beraberce yürütmek gayesiyle kurulur. Onun için sendikalar, işçinin en temel ilk mücadele âletlerinden biri olan grev konusunda, başarılı bir grevin gerektirdiği her türlü bilgiyi ve karar unsurunu bir araya getirmek zorundayız.

Grevin zamanının seçimi, grevin başarısı bakımından en önemli kararlardan biridir. Burada sendikalıların sezgisi, işçi ortamını ve işçi hislerini bilmesi tek önemli unsur değildir. İktisadi tahlil objektif bazı verilere göre önemli tavsiyelerde bulunabilir. Meselâ, genellikle kabul edilir ki işsizliğin artmasına, ücretlerin verinde sayması na rağmen iktisadi durgunluk devreleri grevler için müsait zamanlar değildir. Buna karşılık işçinin mücadele ruhunun ve kendi kendine güveninin en kuvvetli olduğu devre, iktisadi hayatın en canlı olduğu devredir. Grevin zamanı seçilirken bu ve buna benzer unsurlar, iktisadi bakımdan çok dikkatli bir şekilde değerlendirilmelidir.

Greve başlamadan önce, grevin muhtemel süresi hakkında bir fikir sahibi olmak gerekir. Bunun için grevi yönetecek sendikanın mali gücü, yardım alabilme imkânları, üyelerin tahammül imkânları etrafı, şekilde bilinmelidir. İşveren müessese veya işkolundaki işverenlerin mali ve iktisadi bakımdan tahammül gücü incelenmelidir. İşletmenin mali durumu, arz ve talep durumu, işverenin seçebileceği alternatifler tesbit edilmelidir. İşverenin aldığı sipariş listesi, mali angajmanlar, işletmenin mevsimlik mecburiyetleri işverenin kararı üzerinde tazyik edecek unsurlar olduğundan, grevin süresi konusunda, sendikacı ancak bu hususları bilerek nereye gitti-

Birleşmiş Milletlere çağrı

BİRLEŞİK AMERİKA «BİRLEŞİK OTOMOBİL İŞÇİLERİ» SENDİKASI, BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLATINA HİTABEN YAYINLADIĞI BİR ÇAĞIRIDA DİYOR Kİ:

Birleşik Amerika millî gelirindeki artışın sadece bir çeyreğini, daha az zengin olan Batı Avrupa millî gelirlerindeki artışın sadece sekizde birini ayırsaydı, demokrasilerin barış mücadelesi, dünyada yoksulluk ve sefaletin giderilmesi uğruna her yıl 60 milyar dolar harcanabilirdi.

Şu bir gerçektir ki, yoksulluk ve sefaletin bütün tarih boyunca devam ettiğini, bağimsız ülkelerde yaşayan insanların sosyal ve ekonomik adaleti kurabilecek yetenekte olduğunu bilmiyen yoktur. Oyleyse niçin duruyorsunuz?

Hür işçi hareketi, barış ve hürriyet için olumlu bir kuvvettir. Çünkü barış ve hürriyet savaşının, ekonomik adalet

uğrundaki mücadelenin ayrılmaz bir parçası olduğunu bilir.

Dünyamız ve çağımız, barışın sağlanması için, insanları ayaklanmaya ve daha iyi yaşama şartları aramaya sevkeden sosyal ve ekonomik adaletsizliklerin yenilmesini gerektirir.

Meselelerin çözülmesi uğrunda harcıyacağımız çabalar, yarınki dünyamızı, çocuklarımıza bırakacağımız dünyayı tayin edecektir.

Yılda 100 dolar kazanan ve her akşam evine döndüğü zaman çocuklarının açlıktan kıvrandığını gören bir Brezilyalı tarım işçisi, statükonun savunması

için fedakârlık yapamaz. Çünkü onun yaşayışı savunulacak bir şey değildir.

İnsanlar ortak ümitlerin ve ideallerin peşindedir; yarınki dünyanın düzen ve sosyal adalet içinde olacağı rüyası içinde yaşarlar.

Zengin gittikçe daha zengin olması, fakirin gittikçe fakirleşmesi zamanımızın en büyük trajedisidir.

Hür bir toplum, büyük bir orkestraya benzer; değişik sesleri ve biçimleri olan birçok âletler, ahenkli bir karışım meydana getirirler.

ğini bilebilir. Stokların ihtiyaca nisbetle çok yüksek olduğu bir anda, bir kok fabrikasında yapılacak bir grev uzamasında, işveren bakımından pek mahsur olmayan bir grev olduğu için sendikayı yıpratır. Fakat stokların çok düşük olduğu bir sırada yapılacak grev, bütün kok kullanan sanayi işverenlerinin yapacağı taziyik sebebiyle çok kısa süreli olabilir ve sendika taleplerini daha az külfetle kabul ettirir.

Grev sırasında taleplerin formülasyonu da büyük önem taşır. Yapılan taleplerin yalnız tatmini mümkün olması yetmez. Bunların aynı zamanda kamu oyunu sendikaların yanında yer aldırarak şekilde ortaya konmuş olması, kamu oyununa makul ve mümkünse sempatik görünmesi gerekir. Bu bakımdan, kullanılan dil hassas bir ifade taşımalı, bilhassa teknik lügatçe ilgili bir şekilde kullanılmalıdır. Geçen hafta içinde Fransa'da maden işçileri grevi dolayısıyla Çalışma Bakanının, grevcilerin taleplerine karşı kendi tekliflerini okurken yaptığı teknik hataların kamu oyununda işçiler lehine nasıl değerlendirildiğini bütün Fransız basın anlatmıştır.

Toplu pazarlık ve toplu sözleşme belki de daha geniş ölçüde iktisadi bilgi ve tahlil gerektirmektedir.

PaPazarlık stratejisinin tâyni başlı başına iktisadi araştırma konusudur. Sendikaların genel tutumu kavgacı, mücadelecî bir tutum olabilir, sendika başlangıçtan itibaren geri çekilme kararile pazarlığa oturur. Veya sendika «ne koparsam kârdır» düşüncesiyle pazarlığa oturur mümkün olduğu kadar münakaşa maharetini ve diğer avantajlarını kullanarak, mümkün olan en az tavizi vermeye çalışır. Nihayet sendika başından beri işbirliği anlayışıyla münakaşaya başlar ve kendi yapabileceği fedakârlıkları izah ederek karşı taraftan gayret ister. Bu tutumlardan birinin veya diğerinin seçilmesi veya kombine bir şekilde birkaçının kullanılması, geniş

ölçüde sendikanın ve karşı tarafın iktisadi, malî ve psikolojik imkanlarına bağlıdır. Başlangıçtan iyi yapılmış bir hazırlıkla işe başlarsa, müzakereler sırasında vakti ve imkân kaybettirici tereddütler ve bocalamalar asgariye indirilmiş olur.

Toplu sözleşmede hedeflerin tâyni de bir miktar iktisadi araştırmayı gerektirir. Sendika, çalışma saatlerinin islahı veya en iyi şartların muayyen bir sahaya veya iş koluna tesmili, ücretlerin artırılması veya işletmede daha fazla yetki talebinde bulunabilir. Görülüyor ki, bu hedeflerden hangisinin daha hayati olduğunu tâyni, hangisinin daha az külfetle en fazla fayda sağlayacağını tesbiti, farklı durum ve şartlarda araştırmalar gerektirir.

Hattâ, taleplerin bir konuya mı teksif ettirileceği yoksa çok cepheli bir pazarlığa mı girişileceği tesbit edilmeli, müzakerelere ona göre, yön verilmelidir. Toplu sözleşmenin kapsamının iyi seçimi de başarı için temel şartlardandır. Pazarlık veya sözleşme bir işletme veya bütün bir şirketle (veya gurupla) veya bütün bir sanayi kolunda yapılabilir. Sendika bakımından en kârlı formülün hangisi olduğunu iktisadi şartların tahlili gösterecektir. Hattâ bazen bütün bir coğrafi bölge toplu sözleşme kapsamı içine alınabilir.

Toplu sözleşmenin muhtevasının tesbit edilmesi ve kaleme alınması, büyük ölçüde uzman çalışması ve araştırması gerektiren bir iştir. Mukaveleyi imzalayan sendikanın işveren tarafından muhatap tanınmasından, sözleşmenin hedefini özetleyen ve imzaları ihtiva eden son bölüme kadar, ücretle, çalışma süresi, çalışma sistemi ve günlük münasebetlerle ilgili bütün hükümler bir safhada iktisadi araştırma yardımı ile düzenlenen hükümlerdir.

Sendikaların yalnız meslek ölçüsündeki faaliyetlerinde bile, iktisadi araştırmadan ne ölçüde faydalanabilecekleri bu birkaç mîsâlde açıklıkla görülmektedir.

Bir geziden notlar

Kaya OZDEMIROGLU
Türk - İş Genel Sekreter
Yardımcısı

Pulumür dağında çocuk saydık, ölüm tehlikesini rahatlıkla atlattık. Cimoyu hatı getire getire Zigana dağları da arkadaş bırakılınca, Hamsi köyünden sonra Kara deniz kokusu ciğerlerimizi doldurdu.

Trabzon tütün işçileriyle, sendikaları'nın ikinci bakanı bayan olan tütünçülerle konuştuk. Bayan işçi kardeşlerimizin da valarına biraz çekingen kaldıkları'nın fakat tınandıktan sonra bizlerden daha fazla sahip oldukları'nı şükranla gördük.

Rize'de de, Türkiye'nin hattâ dünyanın en şırı'n bölgelerinden birinde çaycıların çayını içtik. Murgul'da bakırın çıkarıldığı maden bölgesinden kükürt dumanının asit haline getiren fabrikaya kadar güç çalışma şartları içinde düşük ücretlerle çalışan işçi kardeşlerimizin durumunu tesbit ettik. Samsun'da, Bafra'da, Suluca'da gördüklerini ayrıca yazmak istiyorum.

Dolaştığımız işçi muhitlerinde söylediklerimizi şöylece toplamak mümkün:

Atalar «Ağaca dayanma kurur, duvara dayanma yıkılır, insana da güvenme ölü» demişler. Bizim güveneceğimiz, sendikamızı birbirimiz olacak.

Muhitlerimizde başı yukarıda, borçsuz dolaşmak gelinlik kıymızın, damatlık oğlumuzun, iyi murat almasına yardımcı olmak, çocuğumuza defter, kalem parasını rahatlıkla verebilmek istiyoruz.

Yaptığımız mücadelenin hak mücadelesi olduğuna inanıyor ve kazasına, belâsına severek katlanıyoruz.

Kimseden lütf ve atıfet beklediğimiz yok. Haklarımızı istiyor, mücadelesini yapıyoruz.

Özel sektör, olsun, devlet sektörü olsun, emeğimizi istismar eden, ekmeğimizi zehir edenlere karşıyız.

Kuvvetli olanın hak olacağını unutmamalı, süratle kuvvetlenmeliyiz. Birlikten kuvvet doğacağını unutmamalıyız.

Bu gezide, tanındıklarımızdan gördüklerime, gördüklerimizden öğrendiklerime kadar hepsinin başlıca bir yazı konusu olduğuna inanıyorum. Gezi dönüşünde Ankara'da, bu büyük şehri sokaklarında, şehre ilk gelenlerin şaşkınlığı ve vabancılığı içerisindeyim. Akşamları Atatürk Bulvarının tıklım, tıklım dolduran şehrin sakinleri arasında ayakların dolaşıyor ve ister istemez içli şair Kemalettin Kamu'nun (Bin göl Çobanlarına) şiiri dudaklarından dökülüyor. değiştirerek mırıldanıyorum:

Uçan kuşlarda ara geçen kervanlarda ara Kerem misali Aşk için dışıyı Çektiklerini bırakıp geçmiş yıllara Bulmak lazım artık huzur içinde işçiyi Huzura giden olur birlikte kuvvetlenmekte olduğuna inanan sendikacılarla sendikacıların şahsında işçilere sonsuz selâm.

Henüz döndüğümüz doğu gezisinin halâ etkisi altındayım; Hatta gerek doğuda gerekse doğu Karadeniz sınırlarında kendileriyle görüşmek fırsatını bulduğumuz; karşılıklı dertleştiğimiz, dertlere deva aradığımız işçi arkadaşlarımızın, sendikacı dostlarımızın hatıraları bütün tazeliğe içimde yaşıyor.

Bütün bir ömür boyunca unutulmamasına imkân olmayan vefatın, kadirşinashığın, gerçeklere eğilmenin, gerçek vatanperverliğin en güzel örneklerini gördüğümüz bu gezinin hatıralarını kolay kolay unutmak mümkün olmayacak.

Yurdumuzun kalkınmasında en önemli yükü omuzlarında taşıyan Türk işçisinin halâ mecbur olduğumuz büyük meseleleri, büyük davaları yanında insanı hayran bırakan, insanı bir bakıma derin düşünöncelere sevkeden öyle meziyetleri ki Samsun'da bir tevezu abidesi sırasında ciddi metanet örneği, sırasın-

masını bilenlerin elinde misti görölmüş bir çalışmaya koyulan Türk işçisinin, nerede olursa olsun değişmez bir vasfı daha var: Haklarının ve menfaatlerinin gerçekten korunabilmesi için hakikatleri kendisine duyurulduğu zaman, kayıtsız şartsız uyabilmesi.

Biz, başta Sayın Başkan Demirsoy olmak üzere, değerli arkadaşım İsmail Aras, ve Yapı - İş yöneticilerinden Mahmut Aydın ile birlikte dolaştığımız 10 ilde, üzden fazla işyerinde, 60.000 den fazla işçi ile yaptığımız sohbetler, toplantılar a bir hususu bizzat mahallinde müş-

Beşinci Bölge Temsilciliğimizin Merkez Sivas'da sendikacılarla yaptığımız has, bihal, Cer atelyesinde niap fırsatını bulduğumuz binden fazla işçi kardeşimizin meseleleri tahlilde gösterdikleri hassası yetiden, Suluca'da son merhalede zevk ve gururla takip ettiğimiz millî heyecan ve imana kadar bir vilâyetde, her işyerinde öylesine âsil davranışlarla karşılaştık ki, bunları bir bir zikretmeğe bu yazı çerçevesi müsait değil ama, ben kalemimle bir essamın fırcasına gördüğümüz işi yapma-

ya rastgele çizgiler çizmeye çalışacağım.

Elâzığ'da çimento fabrikasının salonların, da bir akşam... Şarkın vefatı sendikacıları gündüz 3 - 4 yerde işçilere hitabeden Demirsoy ve arkadaşları şerefine bir akşam yemeği düzenlemişler, yeniliyor, içiliyor, konuşuluyor ve oynanıyor. Barlar, kasap havaları ve mistik bir felsefenin veciz bir ifadesi çayda çır... Başkanın bir ara kulağına eğildiğini ve büyük bir heyecanla «Şanlı bir manzıye sahip olduğumuz nası da belki Rock and Roll'lerin olsun, bize bu ruh veter...» dediğini duyuyorum ve söylüyorum O akşam geleneğe uygun olarak oynayanların alın- na para yapıştırmak için birbirile vartış eden bir ekibindeki halay başın-

dan halay sonuna kadar hiçbirini mahzun bırakmayan işçiler gördüm ve inandım ki, işçi kardeşlerimiz kendi menfaatleri için aidatlarını arttırmakda asla tereddüt etmeyecekler.

Malatya'da bir gün, Beydağın eteklerinde sendikacılar kafilisinin sendikacılar kafilisiyle birlikte sıcak bir dost mu, biti içine giriveriyorum.

İçli doğu türkükleri dinliyoruz. Birbirinden kıymetli dostlar... Bir akşam Sayın Malatya Valisinin de bulunduğu bir yemekteyiz. Çiğ köfte ikram ediliyor. Malatya Valisi çiğ köftenin yanındaki rakı kadeline bakarak soruyor: «Kuzum, hangisi hangisinden mezesi?» Öyledir; bizler bile çektiğimiz acıların çilelerin hangisinin hangisinden daha baskın olduğunu kestir, mekte güçlükle çekmiyor muyuz?

Siz demo türküsünü bilir misiniz? Adeta ayırtıcı zihniyetleri, değişik görüşleri telif eden bir vasıyattı demo türküsü... Malatya'da, Batman'da ve büyük Atatürk'ün «Askerlik Hocam Çakmaksa, fikirde de Gökaltır.» dediği Ziya Gökalp'in memleketi Diyarbakır'da sendikacılar, birçok siyaset adanının söylemeye cesaret edemediği gerçekleri ortaya sermekten çekinmediler.

Özel sektör yanında, yılda 80 milyon lira kazı ettiği müesseseler işçilerine başa 6.50 TL. sı asgari ücret veren hükümetin istismarcılığının da şiddetle tenkit ettiler. 9 nüfuslu bir ailenin bir odada barındığı gözlerimle gördüğüm oldu.

Ulaş; dadaş diyarında, benim de çocukluğumu geçirdiğim, aşık oynadığım, nazı topladığım, tezek kokusu kokladığım Kemah'dan ileride Erzincan'da Ulaştırma Bakanı ve Senatörlerin katıldığı bir toplantıda başarı puvanlarını sendikacılar topladı.

Erzurum'da, askerî iş yerlerinde kara, vanaya kaşık sallarken diğer taraftan birinci Büyük Millet Meclisinin mert ve cessur temsilcisi Hüseyin Avni Ulaştan da söz edildi.

Su işçileri sendikası mensuplarının çalıştıkları işyeri gezilirken bir gayretkeş ortaya çıktı ama, sonra namına tarziye veren idareciler bulundu.

Sendikacılık ve Basın

ÇAĞDAŞ TOPLUMDA BASIN:

TOPLUMDA halkoyunun meydana gelmesini ve haberleşme konusunda basının başlıca araç olduğunu artık tartışmasız kabul ediyoruz. Basının bugünkü durumuna gelmesini sağlayan birçok etkenler olmuştur. Bu konuda çalışanlarla ilgili etkenler, okuma-yazmanın yaygın hale gelmesi toplumsal olayların artması sonucu, halkın haber almayı daha büyük bir ihtiyaç olarak duymasıdır. İşverenlerle ilgili etkenler de, haberleşme alanında birçok teknik gelişmeler olması, gazete basımı ve dağıtım alanlarında birçok kolaylıklara kavuşulmasıdır. İlançılığın gelişmesi de, basının finansmanında büyük bir rol oynamıştır. Son olarak hayat standardının yükselmesiyle, gazete istihlakının arttığını söyleyebiliriz.

Bugün bütün dünyada aşağı yukarı 30.000 gazete ve dergi basılıyor. Bunun 800 kadarı günlük gazetedir. Bunların genel tirajı 250 milyon nüshadır. Dünya nüfusuna böldüğümüz zaman her bin kişiye 92 nüsha düşer. Periyodik yayımların üçte biri Kuzey Amerikada, üçte biri Avrupa'da, geri kalan üçte biri de dünyanın öteki kısımlarında çıkıyor.

BASININ YAPISI DEĞİŞİYOR:

GÜNLÜK basın, son yıllarda bazı memleketlerde yeni bir gelişme dönemine girmiştir. Bu durum özellikle basının çok geliştiği yerlerde göze çarpar. Yayın miktarı değişmiyor. ya da eskisinden daha yavaş bir gelişme gösteriyor. Aynı zamanda gazete basımı, sayılı teşekküllerin ve şahısların elinde toplanıyor. Bu yapı değişikliğine, gazetecilikte bir kriz gözüyle de bakılıyor. Ayrıca ilançılık alanında gazetelere yeni rakipler çıkıyor. Örneğin televizyon böyle bir rakiptir. Bazı yerlerde, gazetelerin yayın masrafları artıyor, ödenen ücretler ve aylıklar, katlanılması zor bir duruma geliyor.

Gazete basmak kazançlı bir iş olduğu için basın alanında kuvvetli bir mali menfaatler çarpışması var. Örneğin, Birleşik Amerika'da veya İngiltere'de zengin kimselerin büyük gazete tröstleri kurması, esas itibarıyla bu yoldan halkoyuna tesir etmek çabasıdır. İle, ri gelir. Böyle bir gelişmenin, halkoyu-

Bir süre önce «Sendikacılık ta haberleşme problemleri ve teknikleri» konulu Milletlerarası bir seminer yapıldı. Bu seminerde, İsveç Sendikalar Konfederasyonu yayın organı «Facköreningsrövelsen» in Yazı İşleri Müdürü R. Blomkvist, aşağıdaki bildiriyi okudu.

Yazan: R. Blomkvist

nun serbestçe teşekkül etmesi bakımından bir tehlike olduğu açıkça anlaşıyor.

Halen bazı büyük Amerikan şehirlerinde yayınlanan bütün önemli gazeteler tek bir kişinin elindedir. İsveç'te de bu yolda beliren tehlikeyi önlemek için siyasi partiler işçi ve sanayi teşekkülleri bazı gazeteleri destekliyorlar.

SENDİKACILIK VE GÜNLÜK BASIN:

Sendikacılık hareketinin basına karşı ilgisi, bu hareketin kendisi kadar eskidir. Gazeteler, sendikacılığın propagandasını yapar ve hedeflerini tanıtır. Gazeteler yoluyla sendikacılar bu hareketin faaliyetleri konusunda aydınlanır, sendikacılık tesanüdü kuvvetlenir ve üyelerin düşüncelerine yön verilir. Sendikacılığın basına karşı ilgisinin genel olarak sebepleri bunlardır.

Basının sendikacılık hareketine karşı davranışı ve sendikacılık haberlerini işletme tarzı, hareketin ulaştığı basarılarla sıkı sıkıya ilgilidir.

Bu konuda basından söz ederken, ilk planda, sendikacılık hareketine karşı pek lehte bir tutumu olmayan muhafazakâr basını kastetmek istediğim. Sendikaların kuvvetli olduğu bir memlekette sendikacılık haberleri, sendikaların zayıf ve parçalanmış durumda olduğu bir memlekete göre daha tarafsız ve geniş bir şekilde değerlendirilir.

1920 yıllarında İsveç'te sendika hareketi henüz birleşme döneminin başlangıcında iken, basının tutumu, anlaşmazlıklarında her zaman için sen-

dikacılığın aleyhinde değilse bile, son derece menfi idi. Endüstrinin hemen bütün alanlarında çalışanların tamamı sendikalar halinde teşkilâtlandıktan sonra bu tutum kayboldu. Şimdi, karşılıklı müzakereler yapılırken sendikacılar en nazik anlarda tehditler savursa bile muhafazakâr basın elinden geldiği kadar tarafsız bir davranış göstermeye çalışıyor.

Sendikacılık hareketi, ücret politikası ve siyasi desteklerle, hem sosyal, hem de ekonomik politikaya tesir eder. Bundan dolayı, çeşitli sosyal meselelerde sendikaların takındığı tavır ve bu alandaki faaliyetleri basın için önemli haberler arasındadır.

Halkoyunun sendika faaliyetleri ile ilgili düşünce tarzı, esas itibarıyla basının tarafından meydana getirilir. Basının bu konuda halkta yanlış telâkkiler uyanmasına sebep olduğu çeşitli misaller de vardır. Bu bakımdan, sendikacılık olayları ile sendikacılığın sanayi ve sosyal alandaki tutumu ile ilgili haberlerin tam ve doğru bir şekilde halka ulaştırılmasına çalışmak sendikacılığın yararıdır.

İşverenlerle ilgili alanlarda neler olup bittiğinden halkı basın yoluyla aydınlatmak da gene sendikacılığın basın faaliyetlerinde önemli bir noktadır. Endüstri ve ticaret, kendi yararına olan haberleri dağıtmak, halkoyuna istediği biçimi vermek veya sadece kendini sevdirmek için basından faydalanmaya çok önem vermiştir. Büyük küçük bütün özel teşebbüslerde, sınırsız paralar harcanarak büyük basın büroları kurulmuştur. Şüphesiz bu faaliyetler mesrur ve halkı aydınlatma bakımından sorumluluk duygusu ile yönetilirse önemli bir işi yerine getirmiş olur. Ancak, müstehlik ile müstahsil veya işçi ile işveren arasındaki anlaşmazlıklarda bunun kolayca istismar edileceğini unutmamalıdır.

İşverenler yönünden bu faaliyetlerin gittikçe artması, işçi hareketinin çabalarına karşı kapalı veya açık bir mücadele yapmak amacıyla, son yıllarda çeşitli Avrupa memleketlerinde ticaret ve sanayi teşebbüslerinin seçim kampanyasında yaptığı para yardımlarında da kendini gösterir.

Sendika hareketi, halkoyuna tesir etme bakımından karşı tarafta kuvvetli unsurların faaliyette bulunduğunu dikkate alarak, bu alandaki çabalarını arttırmak zorundadır.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
OCAK																															
ŞUBAT																															
MART																															
NİSAN																															
MAYIS																															
HAZİRAN																															
TEMMUZ																															
AĞUSTOS																															
EYLÜL																															
EKİM																															
KASIM																															
ARALIK																															

■ Millî Seminerler

■ Bölge Seminerleri

■ İşkolu Seminerleri

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

1963 yılı eğitim faaliyetleri

TURK - İş'in 1963 yılı eğitim programı gereğince dört millî seminer, altı bölge semineri ve 12 işkolu semineri yapılacaktır. Halen seminerlerin bir kısmı yapılmış bulunuyor, bir kısmı da devam ediyor. Millî seminerlerin hepsi Ankara'da oluyor. Bölge seminerleri ise İzmit, Zonguldak, Diyarbakır, Konya, Adana ve Afyon illerinde. Oniki işkolu semineri şu işkollarında yapılacaktır: Metal, tekstil, tütün - müskirat, maden, PTT, genel hizmetler, kâğıt - basım, demir yolları, demir iş, petrol, gemi adamları ve yapı - iş.

Sendikalar, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanun tasarılarının kabul edilmesi ve yürürlüğe geçmesiyle, içinde bulunduğumuz yıl Türk Sendikacılığında büyük bir dönüm noktası ve dolayısıyla Türk tarihinin en çok göze çarpacak bir nişan taşı olacaktır. Bu bakımdan 1963 yılında yapılacak eğitim seminerleri ve faaliyetleri ayrı bir önem taşıyor. Bu noktayı göz önünde tutan Türk - İş, 1963 seminerlerini sendikacılığın temel konularına hasretmiş bulunuyor. Böylece seminerlerde esas itibarıyla sendika hukuku, iş hukuku, toplu sözleşme, grev ve sosyal sigortalar gibi konular işleniyor.

Seminerlerde ders saatlarının yarısı konferansçıların konuşmalarıyla geçiyor, diğer yarısında da karışık tartışmalar, kollektif pazarlık konusundaki uygulamalı gösteriler yapılıyor.

Meselâ, grubun birisi işçiyi, öteki de işvereni temsilen karşılıklı olarak kollektif pazarlık gösterisi yapıyor. Seminer öğretmenleri bu gösterileri izliyor ve sonunda tenkidlerini söylüyor. Ayrıca, bu konuda çekilmiş filmler gösteriliyor. Böylece sendikacılar, ileride kendilerini bekleyen görevler için yetiştiriliyorlar.

Kural olarak her seminerde beş Türk uzman ve iki üç yabancı uzman

ders veriyor. Türk uzmanları tanınmış bilim adamları ile sendikacılarımız arasında seçiliyor. Ayrıca Türk - İş yöneticileri de seminerlerde çeşitli konuları işliyorlar. Halen yapılmakta olan seminerlerde özellikle yeni tasarılar üzerinde duruluyor.

Her biri tam bir hafta devam eden 1963 yılı eğitim seminerleri yukardaki grafikte daha belirli bir şekilde gösterilmiştir.

İzmit Bölge Semineri

Mart ayında yapıldı

Seminere 26 sendikacı katıldı

Türk - İş bölge seminerlerinden birincisi 18 ve 23 Mart tarihlerinde İzmit'te yapıldı. Diğer seminerler gibi bunun da konusu kollektif pazarlık, grev, lokavt ve sosyal sigortalar idi. İzmit'te kâğıt fabrikasının toplantı salonunda yapılan bu seminerde öğretmen olarak görev alanlar Genel Sekreter Halil Tunç, Eğitim Müdürü Ferit Azkara, Ekrem Ozkılıç

(İşçi Sigortalarından), İbrahim Uluç (sendikacı), Bahir Ersoy (sendikacı), Dr. Necat Erder (Türk İş Araştırma Müşaviri); yabancı uzman olarak da Bengt Gustafsson (OECD Türkiye temsilcisi), Dr. Thomas Posey (AID) ve F. O'Connor (AID) idi. Seminere 26 sendikacı katıldı. Katılan sendikacılar şunlar:

Alâeddin Emir Unal Makine ve tek-

nik işçi. Genel Sekreter; İzmit, Süleyman Uraz Türkiye Denizcilik Yönetim üyesi; İstanbul, Cemal Altunsoy Maden İşçileri Armutçuk, Zeki Kurcak Haller, meyva, sebze işçi. Muhasip İstanbul, Osman Şen Tütün işçileri Yönetim Kurul Üyesi Hendek, Muhtittin Gezer Liman, tahmil, tahliye Başkan İstanbul, Musa Yeşil Deri İş Başkan vekili İstanbul, Emin Kocabıyık Tütün ve sigara işçi. Yönetici İstanbul, İlhami Merkit; Barsak İşçileri Muhasip İstanbul, Bülent Oztuğ Tekel, yaprak, tütün Genel Sekreter İstanbul, Muammer Ardana Şeker Sanayii işçi. İdarî Heyet Üyesi Sakarya; Hasan Kayık Askerî işyerleri. Başkan Gölcük, Hüdaverdi Saraçoğlu Askerî işyerleri Yönetici Sakarya, Hakkı İlgin Teksif Hereke, Ahmet Yelkenci Oley - İş Başkan İstanbul, Sadettin Kınay Yapı - İş İdare Kurulu üyesi Darıca, Ramiz Şerbestçi Elektro işçisi Uye İzmit, Osman Karabacak Mensucat Sanayii Uye Bursa, İdris İp Mot. Taşıt Uye Bursa, Necdet Erol Viskoz Sanayii İşçileri İkinci Başkan Gemlik, Veysel Özgen Genel - İş Şube Başkanı İstanbul, İsmail Kolcuoğlu Demir Yolları Sanayii Muhasip Adapazarı, İhsan Zobuoğlu Mot. Taşıt İş. Muhasip İstanbul, Fikri Dökmen Şarap Sanayii Başkan Tekirdağ, Murat Parlakgün Tütün - Müskirat Başkan Bursa, Taşhan Salman Petrol - İş Başkan İzmit.

Seminere müşahit olarak katılan sendikacılar:

İsmet Oren Tekstil Başkan Vekili Hereke, Necati Cansever Makine Teknik İş. Başkan İzmit, Rahmi Ertürk Seka Kâğıt Fab. Uye İzmit, Rıdvan Gülşen Seka Kâğıt Fab. Başkan İzmit, Mustafa Alpdündar Harp Sanayii İş. Başkan Gölcük.

Seminerde Ferit Azkara, ekonomik araştırmalar ve sendikalar; Halil Tunç, Sendikalar, Kollektif Mukavele, Grev ve Lokavt Kanun tasarıları; Bahir Ersoy, bir kollektif mukavelenin temel şartları; Dr. Posey, kollektif anlaşma müzakerelerinde strateji ve teknik; Dr. Necat Erder, işçinin refahı ve sendikalar; Gustafsson, kollektif pazarlıkta milletlerarası çapta son gelişmeler; Ekrem Ozkılıç, sosyal sigortaların kuruluşu, tarihçesi ve gelişmesi üzerinde konuştular. Ayrıca, «araştırma müdürü» konulu bir sendikacılık filmi gösterildi. Seminere ait ders notları sonradan Türk - İş tarafından bastırılarak katılan sendikacılara gönderildi. Kollektif müzeke konusunda yapılan uygulama çalışmasında taraflar, konunun gerektirdiği güç tartışmalarda büyük bir başarı gösterdiler. Yabancı konuşmacıların, yurt dışı olaylar ve diğer memleketlerdeki işçi faaliyetlerine dair verdiği bilgiler semineri daha cazip bir şekle soktu.

Ankara'daki 2. Millî Seminere katılanlar.

İkinci Milli Seminer

NEŞREDİLEN İTALYAN CUMHURİYETİ ANAYASASINDAN PARÇALAR

Madde 1 — İtalya, çalışma üzerine kurulmuş Demokratik bir Cumhuriyettir.

Madde 4 — İtalyan Cumhuriyeti bütün vatandaşlara çalışma hakkı tanır ve bu hakkı ıera mevküne koymak için bütün şartları tasvip eder.

Madde 35 — İtalyan Cumhuriyeti çalışmanın her türlüünü destekler ve işçilerin mesleki eğitim ve terakkileri ile uğraşır. İşçi haklarının tanzimi ile uğraşır ve Milletlerarası teşekkülleri ve anlaşmaları teşvik ve tasvip eder.

Madde 36 — Her işçi yaptığı işiyle kemiyet ve keyfiyet bakımından müteneşip bir karşılık olmak ve her hal ve kârda kendisine ve ailesine makûl bir hayat sağlama hakkına sahiptir.

Çalışma gününün süresi kanunla tâyin edilir. Bu haktan hiç bir surette mahrum edilemezler.

Madde 37 — Kadın işçilerde aynı haklara ve aynı derece çalışmak şartı ile erkek işçi ile aynı karşılığı almak hakkına sahiptir. Çalışma şartları başlıca ailevi görevlerini ifa etmesini temin etmeli ve kadın ile çocuğa özel bir himaye tanımalıdır.

Ücretle çalışmak için gerekli asgari yaş kanunla tâyin edilir. İtalyan Cumhuriyeti genç işçileri özel kaidelerle himaye eder. Bu işçilere aynı iş görmek şartı ile diğer işçilerin hakkını tanır.

Madde 38 — Çalışma yeteneği olmayan ve yaşamak için gerekli imkânlar dan mahrum bulunan her vatandaşın sosyal sigortaya hakkı vardır. İşçilerin felââket, hastalık, malûliyet, ihtiyarlık ve inecburi işsizlik hallerinde yaşama imkânlarıyla müteneşip bir şekilde sigorta edilmeye hakkı vardır. Kalifiye olmayan işçiler ve gençler öğretim ve mesleki eğitim görmeye hak kazanmışlardır.

Bu madde uyarınca organlar ve onlara bağlı kurumlar ihdas edilmelidir.

Özel yardım serbesttir.

Madde 39 — Sendika kurmak serbesttir.

Sendikalara merkezi veya mahallî bir mercie tescilini yaptırmaktan başka hiç bir vecibe yüklenemez.

Temsil için gerekli şart, Sendikaların ana nizamnamelerinin Demokratik bir iç tüzük derpiş etmeleridir.

Tescil edilen sendikaların birer hükmi şahsiyetleri vardır.

Sendikaların üyeleri ile müteneşip olarak temsil etmek ve temsil ettikleri bütün üyeleri bağlayıcı kollektif iş müzakereleri akdetmek hakkına sahiptirler.

Madde 40 — Grev hakkı, bu hakkı tanzim eden kanun çerçevesinde uygulanır.

Madde 46 — İşçilerin iktisadî ve sosyal seviyelerini, istihsal imkânlarına göre yükseltmek amacıyla İtalyan Cumhuriyeti işçilere kanunun tanıdığı şekilde ve ölçüde bir teşebbüsün idaresine katılma hakkını tanır.

1963 Yılı ikinci Sendika eğitimi Milli Semineri 1 ve 6 nisan tarihleri arasında Ankara'da Gazi Orman Çiftliği Bira Parkı salonunda yapıldı. Toplu sözleşme, grev, lokavt ve sigorta mevzuatı korısında sendika liderlerinin yetiştirilmesini hedef tutan bu seminerde öğretmen olarak görev alanlar Genel Sekreter Halil Tunç, Eğitim Müdürü Ferit Azkara, Melih Dölen (Sendikacı), Dr. Necat Erder (Türk İş Araştırma Müşaviri), Dr. Atilla Sönmez (Türk İş Araştırma Müşaviri), Prof. Dr. Arif Payaşoğlu (Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dekanı); yabancı uzman olarak da Bertil Bolin (İsveçli sendikacı) ve Dr. Thomas Posey (AİD) idi. Seminere 30 sendikacı katıldı. Ayrıca üç sendikacı da müşahit olarak bulundular. Katılanların adları şöyle:

Petrol, Kimya İşçileri
Sellüloz sanayii işç.
Yapı - İş Federasyonu İsmail Sığın
Metal
Toleyis - İş
Toleyis - İş
Tekstil
Tütün İşçileri
Demiryolu işçileri
Demiryolu işçileri
Tütün - Müskirat
Liman İşçileri
Tarım İşçileri
Genel Hizmetler
Metal
Maden İşçileri
Maden İşçileri
Karayolları
Deri İşçileri
Askeri İşyerleri
Askeri İşyerleri
Tekstil
Lâstik İşçileri
Liman - Gemi İnşa işç.
Gazeteciler Sendikası
Gazeteciler Sendikası
Nakliye işçi.
Nakliye işçi.
Kimya İşçileri

Kanber Altıntaş
Emin Bora
Fuat Erduran
Mecit Çakır
Rasim Ferah
Vahap Güvenç
Yusuf Eyuboğlu
Necmi Ertez
Kemal Tokath
Ömer Güleç
Kâmil İdgu
Kerim Orhan
Rıza Parlatan
Abdürrahman Altaner
Hamdi Güvenç
Cahit Erkmen
Necati Gümüş
Adnan Gürkule
Abdullah Attaroğlu
Nevzat Küçük
Şevket Yılmaz
Mustafa Güder
Fadıl Ertan
Vedat Sivri
Sezai Güven
Zühtü Güler
Alaaddin Ergin
Remzi Özür
Ömer Deniz

Müşahit olarak katılanlar:

Mehmet Yenigelen	Genel Sekreter	Bursa
Tekstil		
Metin Tuyan		
Toleyis	Yönetim Kurulu Uyesi	İstanbul
Mehmet Yurtsever		
Bira İşçileri	Yönetim Kurulu Uyesi	Ankara

Seminer sırasında Halil Tunç, son kanun tasarıları; Dr. Atilla Sönmez, ekonomik araştırma ve sendikalar, Prof. Dr. Arif Payaşoğlu, sendikaların halkla münasebetleri; Dr. Necat Erder, toplu sözleşme müzakerelerinin muhtevası, strateji ve tekniği, Bertil Bolin, İsveç'te iş mevzuatı; Dr. Thomas Posey, uluslararası iş mevzuatı ve uluslararası çalışma teşkilâtı sözleşmeleri; Melih Dölen, sosyal sigortalar üzerinde konuşular.

Beş yıllık plânda sendikacılığın durumu

Bugüne kadar sendika sayısı hızla yükselmiş, aynı işkolunda ve aynı işyerinde birçok sendikalar kurulmuştur. Buna karşılık sendikali işçi sayısı sendika sayısına oranla aynı hızla artmamıştır. Bugün yurdumuzda 450 ye yakın işçi sendikası, 300 bin kadar da sendikali işçi vardır. Bunlar 1961 yılında sanayi kesiminde çalışan işçinin % 25.7 sidir. Türlü sebeplerle kurulan çok sayıda ki sendikalar hem işgücünü bölerek kendilerini zayıflatmakta ve böylece görevlerini yerine getirmelerine engel olmakta hem de sendikacılığın gelişmesini baltalamaktadır. Sendikacılıktan beklenen toplumsal görevin yerine getirilebilmesi için sendikaların birleşmesi gerekmektedir. Önümüzdeki yıllarda bu gerçeğin daha iyi anlaşılacağı, sendikaların birleşme yoluna gidecekleri umulmaktadır.

Sendikacılığımız oldukça yenidir. Bununla beraber, kısa süre içinde sendikalarımız sorumlu idareçiler yetiştirmekte başarı göstermişlerdir. Gelecekte bu başarının tam gelişecek sendikacılığımızla oranlı olarak artacağı tahmin edilmektedir.

Bugün sendikalara kayıtlı işçi sayısı düşüktür. Bununla beraber, bugüne akdar genel gidiş, kuvvetli olan ve sınırlı haklar içinde görevlerini yerine getiren sendikaların bulunduğu bölge ve işyerlerinde işçilerin sendikalara katılmakta istekli olduklarını göstermektedir. Gelecek dönemde tanınacak haklarla kuvvetlenecek sendikacılığımıza paralel olarak sendikali işçi sayısının büyük ölçüde artması beklenmektedir.

İŞÇİ - İŞVEREN İLİŞKİLERİ

Milli hasıla artışlarını toplum içinde sosyal adalet ilkelerine göre dağıtarak daha yüksek bir hayat seviyesi sağlamayı amaç edinen biraz gelişmiş memlekette, kıt olan sermaye yerine imkân ölçüsünde işgücü kullanmanın önemi açıktır. Bunun için, işgücünün üretim işlemine en fazla yardım edecek şekilde katılmasını sağlayacak işbirliği ruhunun sınıfl gurupları arasında yerleşmiş olması gerekir. Böyle bir işbirliği ise,

masına ve sınıfl huzurun yerleşmesine bağlıdır. Bu bakımdan kendilerine büyük ödevler düşen sendikalarımıza işçi ve işverenler arasında karşılıklı anlayışın doğup yaşamasında verimli çabalar harcamaları beklenmektedir.

İşçilerle işverenler arasında ahenkli bir işbirliği için gerekli ortam hazırlanacaktır. Bununla ilgili olarak da;

a. İşgücüne işveren karşısında eşit

b. Uzlaştırma ve tahkim konusunda eksik ve günümüze uymayan yasa ve tüzükler değiştirilecektir. Böylece ücretlerin tek yönlü keskinleşmesi ve daha adil bir gelir dağılımı sağlanmada başlıca unsurlardan biri olan en düşük ücretlerin uygulamada nitelik değiştirilerek en yüksek ücretler haline almaları önlenerek, çalışma saatleri, ücretli izinler gibi çalışma şartlarının tesbitinde ve uygulama metodlarının değiştirilmesinde işgücünün etkin bir rol oynaması sağlanacaktır.

Hükûmet programında işçi meseleleri

«İşçi ve işveren münasebetlerini Anayasaya uygun olarak düzenlemek, işverenin ve işçinin karşılıklı güven içinde çalışmalarını sağlamak hedefimizdir. Sosyal adalete ve sosyal güvenliğe bu suretle ulaşılabileceği inancındayız.

İşçinin refahını sağlamanın ve işsizliği yenmenin esas tedbiri, iş sahalarını ve iş verimini artırmak; istihsalı geliştirmek, mevcut tesisleri tam güç ile çalışır hale getirmektir. Kalkınma planında, atıl işgücünü değerlendirme unsuruna büyük önem verilmesi fikrindeyiz.

Çalışma hayatımızı ileri demokratik ülkelerdeki verimli ve ahenkli düzene kavuşturmak üzere hazırlanan Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunu tasarısı, Hükûmetin Büyük Millet Meclisine kısa zamanda sunacağı tasarılarından biri olacaktır.

Günün ihtiyaçlarını karşılayamaz duruma gelmiş bulunan İş Kanunu da, kısa zamanda, yeni bir metin halinde Büyük Millet Meclisi huzuruna getirilecektir.

İş kazalarını ve meslek hastalıklarını azaltabilmek için gerekli önleyici tedbir ve kontrolleri daha tesirli bir şekilde yürütmeye imkânını Çalışma Bakanlığına ve İşçi Sigortaları Kurumuna sağlayacak bir kanun tasarısı da, yakında Büyük Millet Meclisine sunulacaktır.

Çalışma Bakanlığı ve İşçi Sigortaları Kurumu Teşkilâtı, artmakta olan ve yeni kanunlarla daha da artacak olan ödevlerini gereği gibi yapabilecek şekilde ıslah edilecektir.

Bir kısım işçi ücretlerinin ödenmesindeki gecikmeleri kesin olarak önleyici tedbirler alınacaktır. Devlet sektöründe, işçilere ödenen ikramiyeler ücretlere eklenecektir.

Tarım işçilerinin haklarını koruyucu tedbirler üzerindeki çalışmalar hızlandırılacaktır.

Hür sendikacılığın gelişmesi için gerekli bütün imkânlar sağlanacaktır. Sosyal ve ekonomik meselelerin çözümünde, sendikalar, devlete yardımcı müesseseler olarak itibar göreceklidir.

Ämme sektöründeki işletmelerin yönetiminde, işçilerin tecrübe ve görüşlerinden faydalanmayı sağlayıcı bir danışma düzeni kurulacak; işçiyi verim artışı ve maliyet düşüşüne yapacağı hizmetin karşılığını elde edebilme imkânına kavuşturma çareleri üzerinde önemle durulacaktır.

İş ve işçi Bulma Kurumunu daha sağlam gelir kaynaklarına kavuşturma imkânları aranacaktır. İşçilerin eğitimine önem verilecektir.

Türk işçisinin emeğinin karşılığını almak yolundaki sanımı ve dürüst gayretlerini, millî menfaatlere aykırı, yıkıcı maksatlar için sömürmek isteyen teşebbüslere karşı koyacağız. Bu davranışla, hem vatansever ve milliyetçi Türk işçisini, hem de yurdun yüksek menfaatlerini korumuş olacağımıza inanıyoruz.»

2 Eylül 1962

Parlamento

Meclise Mektup

MEMLEKETİMİZİN demokratik düzen içinde gereken yeri almasında önemli bir rol oynayacak grev hakkının, toplu sözleşme ve serbestçe sendika kurabilme haklarının gerçekleşmesini sağlayacak kanun tasarıları yakında Millet Meclisinde görüşülmeye başlanacağı için Türkiye'nin tek ve en büyük işçi teşekkülü olan Türk - İş, milletvekillerimizi ve senatörleri aydınlatmak ve görüşlerini duyurmak amacıyla, milletvekillerinin ve senatörlerin Meclis içi çalışmalarında yardımcı olacak ve her an ihtiyaç duyulacak her türlü bilgiyi bir dosyada toplayarak, bunları teksir etmiş ve her milletvekili ve senatöre bir dosya göndermiştir.

Dosyalarda bulunan dokümanlar, kanun tasarılarının ilgili olduğu bütün gerekli bilgileri ihtiva etmektedir.

Madeni ve sosyal haklarının suuruna varmış bulunan ve bu hakları gereği gibi kullanabilmek için gittikçe teşkilâtlanan Türk işçisinin de istediği temel hakların hatırlanması için dosyalara, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin sosyal hak ve hürriyetlerle ilgili belli başlı maddelerinin tercümeleri konmuştur.

Her dosyada bulunan, Japonya, Federal Almanya ve İtalya gibi hür ve medenî ülkelerin Anayasalarından işçi hak ve hürriyetleri ile ilgili belli başlı maddeler ve hükümlerin tam tercümeleri, ileri bir demokrasi kurma yolunda milletçe girilen çabaların verimli olması için hakların ve hürriyetlerin kısıntısız olarak verilmesi gerektiğine canlı birer örnek teşkil etmektedir.

Anayasamızın, ayrı bir kâğıt üzerinde bir araya getirilmiş, çalışma hayatı, işçi hak ve hürriyetleri ile ilgili madde ve hükümleri, Türk işçisinin Anayasamızda tespit edilenden fazla bir şey istemediğini göstermektedir.

Memleketimizin de katıldığı Milletlerarası Çalışma Teşkilâtının toplu sözleşme ile ilgili 91 sayılı sözleşmesinin tam metninden anlaşılacağı üzere sendika, grev ve toplu sözleşme haklarının kısıntısız bir şekilde kanun tasarılarında yer alması, Devletimizin katılmış olduğu hür milletler topluluğunun ve bu topluluk içindeki yerimizin devam edebilmesi keyfiyetinin kaçınılmaz bir şartıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmiş olan beş yıllık kalkınma planının zın işçi hak ve hürriyetlerinin düzenlenmesinde öngördüğü esaslar gönderilen dokümanlar arasında yer almıştır. Kalkınma planımızın temelini teşkil eden hürriyet içinde kalkınma prensibinin gerçekleşmesi de işçi haklarının hürriyet ve demokrasi prensiplerine tam mutabakat halinde tahakkuk ettirilmesine bağlıdır.

İkinci Karma Hükümet programında işçi hak ve hürriyetlerinin gerçekleştirileceği vad edilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, kanun tasarılarının Millet Meclisinde görüşülmesi sırasında bu vaatlerin daima göz önünde bulundurulması gerektiği inancı ile, vaadedilen hususlar milletvekili ve senatörlere gönderilen dokümanlar arasında yer almıştır.

Karma Komisyondan çıkan tasarıların, halen yürürlükte bulunan Sendikalar kanununun bazı maddeleri hariç tutulursa, eski kanundan daha geri olduğu görülecektir. Tam bir demokratik rejim kurma yoluna girdiğimiz dikkate alınarak, yeni tasarıların ileri

miştir. Bunun yanında, Türk - İş tarafından hazırlanan Sendikalar Kanunu Tasarısı da dosyada yer almaktadır.

Türk - İş Genel Merkezini ziyaret eden milletvekillerinin bilhassa ilgi gösterdiği ve Türk - İş'in Karma Komisyondan çıkan kanun tasarıları üzerinde ileri sürdüğü tenkidler, görüşler ve teklifler gönderilen dokümanlar arasında bulunmaktadır.

- Milletvekilleri

Hoş Geldiniz

KRMA Komisyon tarafından kabul edilen ve Millet Meclisinde müzakeresi başlayacak **S e n d i k a, Toplu Sözleşme,**

Grev ve Lokavt kanun tasarılarının, Karma Komisyondan Türk İşçisinin sendika menfaatlarını tahakkuk ettirecek ve Türkiye'de sendikacılığın demokratik yoldan gelişmesini sağlayacak bir şekilde çıkmaması bütün Türk işçileri arasında geniş tepkiler husule getirmiştir. Bu hususta, Türk - İş'in gösterdiği faaliyetler ve yaptığı teşebbüslerden ayrı olarak, yurdun her tarafında işçiler seslerini yükseltmiş ve bölgelerini temsil eden milletvekillerinin tasarılarında görülen aksaklıklar bakımından ikaz etmişlerdir. Bunun sonucu olarak, siyasî partiler meseleye karşı esaslı bir ilgi göstermemiş ve işçinin sesine gerektiği kadar kulak vermemiş olmakla beraber, çeşitli partilerden bazı milletvekilleri, Türk - İş Genel Merkezini ziyaret ederek kanun tasarıları hususunda Türk - İş'in görüş ve dileklerini dinlemiş, bu konuda Türk - İş tarafından ayrıca hazırlanan tasarılar hakkında bilgi almışlardır.

Bu maksatla Türk - İş'i ziyaret edenler arasında İzmir Milletvekili Ali Naili Erdem (AP), İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel (AP), Kocaeli Milletvekili Haldan Kısayol (AP), İzmir Milletvekili Saim Kaygan (AP), atay Milletvekili Sırrı Hocaoğlu (CHP) Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç (CHP) Zonguldak Milletvekili Mehmet Ali Pestilci (CHP), Zonguldak Milletvekili Suphi Konak (CHP) ve Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir (MP) bulunmaktadır. Milletvekillerinin Türk - İş Genel Merkezini bu ziyaretleri devam ettirmektedir.

Söz konusu ziyaretler ve milletvekillerinin işçi davalarna karşı gösterdiği bu ilgi memnuniyetle karşılanmıştır.

HIZAYA GEL!

Anadolumuzun bazı köylerinde öküz cumu diye hitap edilir. Kıştan yeni çıkmıştır. Köylü, susuz, gübrelessiz ve verimsiz 10-15 dönüm lük arazisini sürerken cumu çiziden çıkmakta inat eder. Köylü, «elâ gözülü cumu, kıyma bana! çiziye gel. Çiziye gelmezsen tarlayı doğru dürüst sürmeyeceğim. Çocuklarımın ve kendimin nafakasını temin edemeyeceğim. Etme, sözüme kulak ver.» der.

Cumu bütün yalvarışlara kulak asmaz. Çiziden çıkmakta ısrar eder. Cumuyu ricâlarla çiziye getiremeyen köylü, bu sefer üvendireyi cumunun kıcına batırır ve cumuyu çiziye getirir.

Kissadan hisse:

Toplu sözleşme ve grev kanunu Millet Meclisinde görüşülmektedir. Şimdiye kadar sosyal adalet hizasına gelmek istemeyen, inat eden, direnenleri, toplu sözleşme ve grev kanununun yürütücülere köylü misali çiziye getirmesini bileceklerdir.

bir görüşün mahsulü olması ve görüşün gerektirdiği değişikliklerle kanunlaşması Türk işçisinin en tabii bir isteğidir.

Türk işçisinin Anayasamızdaki hükümlere uygun olarak ileri sürdüğü istekleri ve işçi haklarının demokratik esaslarını ihtiva eden, Türk - İş tarafından hazırlanmış Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt kanunu tasarısı da gönderilen dosyalara konmuştur. Bu tasarının daha önce, Çalışma Bakanlığı ile Çalışma Komisyonuna ve Karma Komisyona kabul ettirilmesine çalışıl-

- Politika

İllallah!..

MANISA'daki işçi sendikaları yayınladıkları ortak bir bildiriye, son siyasi olaylara değinerek, çeşitli memleket meseleleri bir yanda dururken, esas meselelere eğilmeyip özel çıkarlar peşinde koşan kimselerden yakındılar ve politikacıları görev başına çağırdılar. Sendikaların bu bildirisinde deniyor ki: «Kısır çekişmelerle kaybedilen zaman ve kinlerin perçinleşmesinden bu memleketin refahını istemiyenler ancak memnun kalıyor. Eğer siyasi partiler Millî Birleşme parolası ile halka öncülük ederlerse, eminiz ki çok kısa zamanda bütün milletin arzuladığı müreffeh Türkiye'ye kavuşmuş olacağız. Aksi halde gelecek nesiller ve tarih önündeki sorumluluk büyük olacaktır. Biz Manisa İşçi Sendikaları idarecileri olarak bütün milleti Millî Birlik parolası altında birleşmeye ve kin ve husumetten ari kardeşçe memleket meselelerine eğilmeye davet ediyoruz.»

- Açık oturum

SKD. ve İşçi Meseleleri

BİR süre önce Ankara'da kurulan ve diğer bazı illerimizde de şubeler açmaya başlayan Sosyalist Kültür Derneğinin Ziya Gökalp Caddesindeki mütevazı binasında her cumartesi birçok aydın bir araya gelip memleket meselelerini tartışıyorlar. Her cumartesi tartışılacak konu daha önceden tespit ediliyor ve tespit edilen konuda daha yetkili tanınan bir kişi mesele üzerinde gerekli bilgileri verdikten ve açıklamalar yaptıktan sonra dinleyici olarak gelen kimseler konuşmacıya sorular soruyor, konu ile ilgili görüşlerini açıklıyorlar. Toplantıları çoğunlukla Derneğin faal Genel Sekreteri Dr. Necat Erder yönetiyor.

Sosyalist Kültür Derneğinin 23 Mart cumartesi günü tartışma konusunu aktüel işçi meseleleri teşkil etti. Bugünlerin başlıca konusu olan Sendikalar, Toplu Sözleşme, Grev ve Lokav Kanunu tasarıları herkesin ilgisini çekiyordu. Aydınlar, Türk toplumu için oldukça yeni sayılan işçi meseleleri ve bu arada özellikle söz konusu kanun tasarıları üzerinde de yeterince aydınlanmak istiyorlardı. Bu konuda herkes konuşuyor, birşeyler yazıyordu. Ama meseleyi yetkili bir kişinin vereceği bilgiler çerçevesi içinde tartışmak gerekti. Türk - İş Genel Sekreteri Halil Tunç 23 Mart günü yapılan tartışmalı toplantıda bugünlerde Millet Mec-

lisinde görüşülen tasarılar üzerinde geniş bir konuşma yaptı. Karma komisyondan çıkan tasarıların yetersiz ve sendikacılığı parçalayıcı karakterde olduğunu söyledi. Grev hakkının Anayasa ile işçilere tanındığını belirterek bu gün Anayasayı hazırlayanlarla hükümet edenler arasında büyük görüş farkları olduğuna, bu görüş farkının sendikaların kuvvetlenmesinden doğ-

İNSAN HAKLARI EVRENSEL BEYANAMESİ (10. ARALIK 1948)

Madde 13 — Herkes, kendi memleketi de dahil olmak üzere, bütün memleketleri terketmek ve memleketine dönmek hakkına sahiptir.

Madde 14 — Herkes, zulüm karşısında başka memleketlere iltica etmek ve bu memleketler tarafından mülteci muamelesi görmek hakkına sahiptir.

Madde 20 — Herkes, barışçı amaçlarla toplanmak ve dernek kurmak ve derneğe katılmak serbestisine sahiptir.

Madde 22 — Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.

Herkesin hiç bir fark gözetmeksizin eşit çalışma karşısında eşit ücrete hakkı vardır

Çalışan her kimsenin kendisi ne ve ailesine insanlık haysi yetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla de tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.

Madde 24 — Her şahsın dinlenmeye eğlenmeye bilhassa çalışma süresinin makul surette tahdidine ve muayyen devreler de ücretli tatillere hakkı vardır.

Madde 25 — Her şahsın gerek kendisi gerek ailesi için yiyecek giyim, mesken, tıbbî bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere, sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyaçlık veya geçim imkânlarından iradesi dışında mahrum bırakılacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır.

duğuna, tarafsız olması gereken hükümetin de tarafsız davranmayıp tasarılarla, sendikaların kuvvetlenmesini engel olan birçok maddelerin konulmasına göz yumduğuna dikkati çekti. Halil Tunç, tasarıların geri hükümleri üzerinde geniş açıklamalar yaparak, sendikacılığın nasıl bir istikamete götürülmek istendiğini gözler önüne serdi. Halil Tunç'un konuşmasından sonra kendisine çeşitli sorular soruldu. Birçok aydının bu sorularıyla, Türkiye'de

işçinin gücünü dertlerini, ne derece uyanmış olduğunu bir işçi temsilcisinin den duymak istediği anlaşıyordu. Özellikle dikkati çeken nokta da aydınlar arasında işçi meselelerine karşı duyulan geniş ilgiydi.

Halil Tunç'un soruları cevaplandırılmasından sonra Necat Erder toplantıyı şu sözlerle kapadı: «Bugün Türkiye'de siyasi iktidara müessir kuvvetler işçilerden yana değildir. Türkiye'de bugünkü mücadele yolu dönüşü olmayan bir yoldur. Bu uyanmanın önlenmesi mümkün değildir. Aynı yönde düşünenler birlikte etkili ve akıllı davranırlarsa, Türkiye demokratik alanda başarıya ulaşabilir.»

- Tarım

Dayıbaşılara Paydos

TARIM iş alanında özel bir tip olarak var olan iş ve işçi bulma aracı dediğimiz kişilerin ve bunların ortaya çıkardığı zorlukların ortadan kaldırılması amacıyla Çalışma Bakanlığı tarafından bir kanun tasarısı hazırlandı.

Türlü bölgelerde tarım alanında elçi, dragoman, dayıbaşı gibi adlarla anılan iş ve işçi bulma araçları hiçbir hukuk düzenine bağlı olmadan çalışma imkânı buldukları için çok hallerde işçinin sömürülmesine sebep oluyorlar. Hazırlanan kanun tasarısı ile kontrolsüz halde bulunan tarım sektöründeki iş ve işçi bulma araçları bir düzen altına alınmış olacak. Kanun çıktıktan sonra her aracı ancak İş ve İşçi Bulma Kurumunun vereceği bir izin belgesi ile çalışabilecek. İzin belgesi ise bir soruşturma sonunda güvenilir olduğu anlaşılan kimselere verilecek. Tasarı, aracının işçi tedarikindeki faaliyetlerini de bir düzene sokacak, iki raf arasında yazılı bir sözleşmenin yapılmasını sağlayacak, sözleşmeye aykırı hareket halinde kendisine verilmiş olan izin belgesi elinden alınacak. Buna karşılık aracı, işçilerden hiçbir komisyon istemeyecek.

- Öğretmenler

Sendika Hazırlıkları

HALEN sadece yardım dernekleri içinde teşkilatlanmış bulunan öğretmenler, son aylarda memleketin her tarafında çalışan insanlar arasında görülen geniş teşkilatlanma hareketinin bir sonucu olarak ve yakında yürürlüğe girmesi beklenen Sendikalar Kanununun verdiği haklardan faydalanarak sendikalar halinde

birleşmek ve böylece dâvalarını savunmak istiyorlar. Esasen bugün mevcut öğretmen yardımlaşma dernekleri öğretmenlerin sosyal haklarını savunmak için asla yeterli değil. Bu maksatla, Türkiye'deki bütün öğretmen derneklerini temsil eden öğretmen Dernekleri Millî Federasyonu yöneticileri, öğretmen kitlesinin isteğine uyarak öyülük bir sendika kurmak için gerekli hazırlıkları yapıyorlar. Bu hazırlıklar, Temmuz ayında Antalya'da yapılacak olan öğretmen dernekleri kongresine kadar tamamlanacak. Kongrenin, bütün öğretmen derneklerinin sendika haline gelmesi için karar vermesi bekleniyor.

Toplu menfaatlerini çalışanlar kitlesinin birleşmesi ile daha iyi savunacağını bilen öğretmenlerin sendika teşkilatlarının kurulmasını tamamladıktan sonra işçi sendikaları ile işbirliği halinde çalışması daha şimdiden prensip olarak kabul edilmiştir. Böyle bir davranış, bütün çalışanların gücünü daha da arttıracaktır.

- Denetleme

Geçti O Günler!

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma ve Basın Büroları, parlamento üyelerinin işçi konularındaki davranışlarını tesbit hazırlıkları içinde. Bunun için Meclis tutanakları teker teker inceleniyor. Meclis oturumları izleniyor. Yapılan

şey şu: Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu, İş Kanunu, Sigorta Kanunları, Tarım İş Kanunları, Deniz İş Kanunu, İşsizlik Sigortası, Toprak Reformu kanunu, Vergi reform ve kanunları ve Sosyal ve iktisadî plânlama konularında Millet Meclisinde ve Cumhuriyet Senatosunda kimler işçiden yanadır, kimler değildir? Oylama sonuçları, yapılan konuşmalar tek tek inceleniyor.

Parti farkı gözetilmeksizin bütün senatör ve milletvekilleri için illere göre tablolar düzenleniyor. Meselâ Sendikalar Kanunu için Ankara ilinde AP Milletvekillerinden falan ve filân müsbet konuşup müsbet oy kullanmış, fışmekan da menfi davranmış. CHP'iler, YTP, İler, CKMP, İler AP, İler de şöyle veya böyle davranmış, bütün bunlar Ankara Milletvekillerinin listesinde lehte ve aleyhte davranışlar olarak işaretlenecektir. Aynı şekilde, işçi konularıyla ilgili diğer kanunlarda da aynı milletvekillerinin davranışları ve oyları listelere işlenecektir. Tasarılar Cumhuriyet Senatosunda da görüşüldüğünde, Senatörlerin davranışları da aynı şekilde aynı liste üzerinde değerlendirilecektir.

İllere göre hazırlanmış listeler son derece basit çizgilerle düzenlendiğinden, bir bakışta falan partiye mensup filân şehirdeki fışmekân milletvekilinin işçi hak ve hürriyetlerine ne dereceye kadar taraftar olduğunu görmek mümkün olacaktır. Meselâ on tane kanundan sekiz tanesine menfi oy vermiş veya konuşmuş bir senatör veya milletvekilinin gelecek seçimlerde bir daha o seçim bölgesindeki işçilerden oy istemesi herhalde kolay olmayacaktır. Türkiye İşçi Sendikaları Kon-

federasyonu, pek çok batı ülkesinde, özellikle Amerika'da yapılan bu demokratik denetlemeyi tekrarlamak için gerekli her türlü hazırlığı yapmaktadır.

Dikkatle izlenen parlamento görüşmeleri sonunda hassasiyetle işlenen listeler, ilerde yapılacak her türlü seçimin arifesinde sendikaları vasıtasıyla Türkiye'deki bütün işçilere dağıtılacak, bu listelerde adı olup da işçi kanunları aleyhinde oy vermiş olanlara bir daha oy verilmemesi istenecektir. Her türlü partizan mülâhazanın üstünde olan ve yüzde yüz işçi haklarını korumaya matuf olan bu davranış, pek tabii ki, haklarını korumanın biraz da bizzat kendi görevleri olduğunu bilen işçilerimizin oy kullanışlarında geniş ölçüde etkili olacaktır.

- Sosyal güvenlik

Asgari normlar

MİLLETLERARASI Çalışma Teşkilâtının 1952 yılında Cenevre'de toplanan 35. konferansında kabul edilmiş bulunan «sosyal güvenliğin asgari normları» hakkındaki 102 sayılı sözleşmenin onanmasına dair kanun tasarısı, çalışma Bakanlığınca hazırlandı ve Başbakanlığa sevk edildi.

Sözleşmenin amacı, sosyal güvenlik uygulamasının asgari standartlarını tesbit ederek Birleşmiş Milletler topluluğuna dahil memleketler sosyal güvenlik rejimlerini geliştirmeye teşvik etmek, böylece üye devletlerin sosyal bünyelerinin kuvvetlenmesini sağlamaktır. Bu bakımdan, 102 sayılı sözleşme, bütün vatandaşlara sosyal güvenlik hakkını tanıyan Anayasamızın amaçlarına uygun olduktan başka, bu sözleşmeye katılmamız, Birleşmiş Milletler topluluğuna dahil oluşumuzun da icaplarından bulunmaktadır.

Sözleşmede sağlık yardımları, hastalık ödenekleri, işsizlik yardımları, ihtiyarlık yardımları, iş kazalarıyla meslek hastalıkları yardımları, aile yardımları, evlilik yardımları, maluliyet yardımları, ölüm yardımları gibi dokuz sosyal güvenlik kolu yer alıyor. Sözleşmeyi tasdik eden her ülkenin bu kollardan en az üçünü sözleşme normlarına uygun olarak uygulaması gerekiyor. Ayrıca, uygulanması taahhüt olunan her kolun, memleketteki bütün ücretlilerin en az yüzde 50 sini veya bütün nüfusun en az yüzde yirmisini teşkil eden faal nüfus kategorilerini kapsaması şart koşulmuş.

Sözleşme gereğince, sigortalılara sağlanan sağlık yardımlarının sigortalıların eş ve çocuklarına da teşmili gerekiyor. Sözleşmenin işsizlik yardımları bölümünün uygulanması, işsizlik sigortasının kurulmasına bağlı. Bu konuda Çalışma Bakanlığı hazır-

TURK-İŞ TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

İŞÇİ KONULARINDA
MİLLET MECLİSİ VE CUMHURİYET SENATOSU
ÜYELERİNİN DAVRANIŞLARI

EĞÜF	MİLLET MECLİSİ ÜYELERİ										CUMHURİYET SENATOSU ÜYELERİ									
	Genel Oylama					Taviz					Genel Oylama					Taviz				
	L	A				L	A				L	A				L	A			
TOPLU SÖZLEŞME, GREV VE LOKAVT KANUNU																				
SENDİKALAR KANUNU																				
İŞ KANUNU																				
SIGORTA KANUNLARI																				
TARIM İŞ KANUNU																				
DEHİŞİŞ KANUNU																				
İŞSİZLİK SİGORTASI																				
TOPLAK REFORMU																				
VERGİ REFORMU																				
SOSYAL VE İKTİSADİ PLÂNLAMA																				
	TOPLAM										TOPLAM									
L - Sivas																				
A - Antalya																				
M - Mersin																				

Denetleme, işçilere haklarını koruyanları kayırma imkânı verecek.

lıklar yapıyor. Ayrıca, Sosyal Sigorta Kanunu tasarısında, ihtiyarlık yaş hadleri konusunda işçiler lehine yeni hükümler var.

Gene sözleşme gereğince, sigortalılar için henüz mevcut bulunmayan aile yardımları rejiminin kurulması, iş kazalarıyla meslek hastalıkları yardımlarının, anlık yardımlarının, maluliyet ve ölüm yardımlarının yeni kanun hükümleriyle daha müsbet bir şekilde düzenlenmesi gerekiyor.

Sözleşmenin önemli hükümlerinden birinde, sigorta aylıklarının, hayat pahalılığındaki değişimler sonunda genel ücret seviyelerinde olagelen artışlara göre ayarlanması şart koşuluyor. Bugüne kadar sigorta aylıklarının en az hadleri ile emekli aylıkları zaman zaman müstakil kanunlarla arttırılmış olmakla birlikte, 102 sayılı sözleşmenin onanması halinde bu ayarlamaların sözleşmede öngörülen şekil ve esaslara göre düzenlenmesi gerekecek. Sosyal Sigorta Kanunu tasarısının hazırlanmasında sözleşmenin bu hükümleri göz önünde bulundurulmuş ve tasarıya, gerek daha önce bağlanmış olan ayıkların, gerekse kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bağlanacak ayıkların son ücret seviyelerine göre yeniden değerlendirilmesini sağlayacak hükümler konulmuş bulunuyor.

- Sigorta

Zarurî Masraf 25 Lira

TUAYENE ve tedavi maksadıyla veya analık halinde bulundukları yerlerden yurt içinde başka bir yere giden sigortalılar ile sigortalı olmayan karısına ve sağlık durumları dolayısıyla bunlara refakat edecek kimselere verilen zarurî masraf karşılığı 10 liranın 25 liraya çıkarılması için Türk - İş'in İşçi-Sigortalı Kurumuna yaptığı müracaat kabul edildi. Bununla ilgili talimatname değiştirildiği için 18.3.1963 tarihinden beri sigortalılar 10 lira yerine 25 lira zarurî masraf alıyorlar.

- Yayın

Öğretici Kitaplar

TURKIYE'de sendika edilmiş ve edilmemiş bütün işçileri en geniş anlamda eğitmek ve bunlara sendikalaşmanın zaruretlerini anlatmak başlıca görevlerinden birisi olan Türk-İş yeni bir yayın faaliyetine girişti. Bundan böyle sık sık yayınlanacak olan eğitici kitaplar en geniş ölçüde işçilere ve sendika yöneticilerine dağıtılacak, sadece eğitim seminer ve kursları ile yetinilmeyerek, her işçinin istediği zaman okuyabileceği ve sendikacılığı öğrenebileceği bir kitaplaşma hip olacaktır.

Bu amaçla Türk - İş yayınları arasında 17 sıra numarasını alan bir ufak broşür yayınladı. Broşürün adı «Grev-Niçin, nasıl, ne zaman?» dir. Batı Almanya Tekstil Sendikası yöneticilerinden Harry Gösel tarafından geçen yıl Türk - İş'in ICFTU (Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu) ile birlikte düzenlediği bir seminare verilen ders notlarından meydana gelen kitap, Toplu sözleşme ve grev düzenine gireceğimiz şu günlerde, grev konusunda en geniş bilgiyi vermektedir. Herkesin anlayabileceği bir dille yazılmış olan kitap, Türk - İş'in bütün yayınları gibi en kısa süre içinde üye bütün sendikalara dağıtılmıştır.

Bu amaçla Türk - İş yayınları arasında 17 sıra numarasını alan bir ufak broşür yayınladı. Broşürün adı «Grev-Niçin, nasıl, ne zaman?» dir. Batı Almanya Tekstil Sendikası yöneticilerinden Harry Gösel tarafından geçen yıl Türk - İş'in ICFTU (Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu) ile birlikte düzenlediği bir seminare verilen ders notlarından meydana gelen kitap, Toplu sözleşme ve grev düzenine gireceğimiz şu günlerde, grev konusunda en geniş bilgiyi vermektedir. Herkesin anlayabileceği bir dille yazılmış olan kitap, Türk - İş'in bütün yayınları gibi en kısa süre içinde üye bütün sendikalara dağıtılmıştır.

- İşveren

Madalyonun Tek Yüzü

TURKIYE İşveren Sendikaları Konfederasyonu tarafından çıkarılmakta olan «İşveren» Dergisinin altıncı sayısı çıktı. Kolay kiralananabilir bir takım kalemler tarafından Kavel Kablo Fabrikası olayının yeni baştan tazelenerek ortaya sürüldüğü bu dergi ibretle incelenmeye değer. Nahıncı keseri gibi herşeyi «hep bana, hep bana» diye yontan bir belirli zihniyetin temsilcilerine «hayırlı olsun» dan başka ne denebilir ki? İşte biz de hayırlı olsun diyoruz. Hayırlı olsun!..

İŞ UYUŞMAZLIKLARI VE HAKEM KURULLARI

(Bastarafı 7 nci Sayfada)

Yukarda iş uyuşmazlıkları ve Hakem Kurullarının bugünkü işleyişi ve uyuşmazlığın safhaları hakkında kısaca bilgi verdikten sonra şimdi de bu işleyişleri istenilen temin edilememesinin nedenleri üzerinde duralım.

Yukarda işaret ettiğimiz gibi bu müessesenin işçilerin grev hakkına başvurmada çalışma hayatımızda ilgili ihtilâfları adil bir esasa bağlayabilmesi için bu müessese ile beraber bazı şartların yerine getirilmesi gerekirdi.

Bizdeki bu mecburî tahkim müessesesinin cari bulunduğu bazı memleketlerde olduğu gibi bu müessese ile beraber bütün memlekete şamil ve çalışanların tamamını kapsayan ve medenî bir insanın geçimini temin edebilecek nitelikte bir asgarî ücretin Kanun ile tesbiti gerekirdi. Halbuki aradan çok uzun seneler geçmesine rağmen asgarî ücret çalışma hayatımızda bugün dahi çok ciddi bir problem olarak devam edegelmektedir. Bu sebeple Hakem Kurulları ücret ihtilâflarında temel bir ücret tesbit edilmediğinden gerek mukayeselerinde gerekse ücretin yeterli olup olmadığında ellerinde sıhhatli bir kıstas olmadığı için kararlarını tamamen şahsî görüş ve kanaatlerine göre vermektedirler.

Diğer taraftan mühasıran işçi aileleri geçimine endeksi diye memleketimizde bugüne kadar ciddi bir araştırma ve resmi bir istatistik malûmatı da bulunmadığı Hakem Kurullarına yine şahsî görüş ve kanaatler ile bşbaşa bırakılmıştır.

Bunlardan daha önemlisi yukarda da bir nebze işaret ettiğimiz gibi memleketimizde bu mecburî uzlaştırma ve tahkim sistemini ihtas eden 1936 tarihli ve 3008 sayılı İş Kanunu aradan 27 sene gitti uzun bir süre geçmesine ve memleketimizde bu süre içinde iktisadî ve sosyal alanda birçok değişiklikler olduğu halde hazırlandığı devredeki zihniyeti aynen muhafaza etmesi temel prensiplerinin hemen hemen hiçbir değişikliğe tabi tutulmadan günümüze kadar Devletin baskısı altında ve Hakem Kurullarına muhtar bir hüviyet vermeden devam edegelmektedir.

Bu zihniyetledir ki bir ücret ihtilâfında iş gücü arzının fazla, talebin az olduğu devrelerde (ki bu devreden memleketimiz hiçbir zaman kurtulmamıştır). Hakem Kurulları iktisadî hayatımızın ve sosyal oluşumumuzun bir neticesi olan bu durumun psikolojik tesiri altında kalarak işçilerimizin ücretlerine zam talebi ile çıkardıkları toplulukla iş uyuşmazlıklarında işçi taleplerini red etmişler ve bazı ahvalde daha geri giderek memleketimiz için elem verici olan işsizliği işçi aleyhine istismar ederek mevcut ücretlerden daha aşağı bir ücretle çalışmak isteyen işçinin fabrika kapılarında sıra beklemekte olduklarını ileri sürmüşlerdir.

Görülüyor ki yukarda işaret ettiğimiz zihniyetin devam ettiği bir ortamda zaten bu müessesenin Toplu Sözleşme ve Grevin yerini alması imkânsızdır. Türk işçisinin uzun seneler sabırlı ve şuurulu mücadelesi neticesi bu müessese pek yakında tamamen deşisecek yeni çalışma hayatımızda ancak Toplu Sözleşme ve Grev Kanununda bahsedilen bazı selâhiyet ihtilâflarına bakacak Grvin istisnası içinde yer alan iş kollarının baş vurması lâzım gelen mecburî bir tahkim müessesesi olacak. ve bazı ahvalde de Hükûmete istişarî malûmat veren bir müessese olarak çalışma hayatımızdaki yerini muhafaza edecektir.

Hür Sendika

Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu icra kurulu, geçen ay Brüksel'de yaptığı toplantılar sırasında, dünyanın ekonomik problemleri ile ilgili olarak yaptığı bir açıklamada, endüstri memleketlerinde işsizliğin ortadan kaldırılmasını; az gelişmiş memleketlerde hızlı bir ekonomik gelişme için gerekli şartların yaratılmasını, işsizliğin ortadan kaldırılmasını, ekonomik plânlama, vergi ve toprak reformları yolu ile sosyal adaletin kurulmasını istemiştir. İcra kurulunun kabul ettiği bir kararda, geri kalmış ülkelerde hükümetlerin ve iktidar partilerinin sendikacılık hareketini ezmek temayülleri lânetlenmiş ve hür sendikaların, diktatörlüğün gelişmesine karşı mücadeleyi hızlandırmaları diğinde bulunulmuştur.

Eğitim Merkezi :

Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı; az gelişmiş memleketlerden gelecek işçilerin, sendikacıların ve sendika eğitimcilerinin yetiştirilmesi için sürekli olarak 600 kişiyi barındıracak bir eğitim merkezini İtalya'nın Turin şehrinde açmıştır.

Kadın Sendikacılar

Dünyanın her tarafındaki sendikaların temsilen gelecek 60 kadın sendikacı Nisan ayı sonunda Viyana'da toplanacaklardır. 35 Asya, Orta Doğu, Güney ve Kuzey Amerika, Afrika ve Asya memleketinden gelecek olan bu sendikacılar, demokrat topluluklarda barış için mücadelede kadının ve sendikaların rolü, sanayileşmiş memleketlerde kadın işçilerin ihtiyaçları ve az gelişmiş memleketlerde kadın işçilerin problemleri gibi konuları inceleyeceklerdir.

Elektrik İşçileri

İngiliz Elektrik İşçileri Sendikası ile işverenler arasında yapılan bir anlaşmaya göre 1964 yılında İngiliz elektrik işçilerinin haftalık çalışma müddeti 42 saatten 40 saate indirilecektir. Bu saat azalmasından işçilerin zarar görmemesi için ücretlere de belli bir zam yapılacaktır.

Diktatörlüğe Son

Başkan Kennedy'nin orta Amerika devlet başkanları ile yaptığı görüşmeler münasebetiyle Amerika kıtasındaki sendikalar, bu bölgede ekonomik ve sosyal problemlerin çözülmesi için daha çok gayret sarfedilmesini, mesken ve eğitim dâvala-

rına önem verilmesini, totaliter diktatörlüğün ortadan kaldırılmasını istemişlerdir.

İşçilerle askerler

Birçok İspanyol işçisi son aylarda askeri mahkemelerde yargılandıktan sonra dokuz ay ile on yıl arasında hapse mahkûm edilmiştir. Bu işçiler, «askeri bir ihtilâl hazırlama», «kanunsuz propaganda yapma» ve «gizli teşkilâtlar kurma» gibi na rağmen, greve devam etmişlerdir. İse bu işçilerin suçu, Franco'nun faşizm rejimine muhalif olmak, işçi halklarını savunmak için demokratik sendikalar kurulmasını ve ücretlerinin düzeltilmesini istemek ve bu amaçla da oturma grevleri yapmaktır.

TÜRK - İŞ'İN SEÇTİĞİ DEMOKRATİK YOLUN TESİRİ

10 Nisan 1963 tarihli Milliyet Gazetesi DURUM Sütunu'ndan

TURKIYE'de işçi sayısının bir milyondan fazla olduğu tahmin edilmektedir. Bunların 300.000 den fazlası TÜRK - İŞ'e bağlı 322 sendikanın üyesi bulunmaktadır. Bu durumu siyasi yönden değerlendirecek olursak TÜRK - İŞ'in, herhangi bir seçimde en az 300.000 ailenin oylarına yön verebilecek bir kuvvete sahip olduğu ileri sürülebilir. Bu suretle kontrol edilebilecek oyların ortalama bir hesaplama bir milyonu bulacağı, hattâ belki de aşacağı düşünülebilir. Bu miktar özellikle sendikacı işçilerin yoğun bulunduğu İstanbul, Zonguldak, Kocaeli, Kırıkkale ve İzmir gibi illerimizde seçim sonuçlarını tayin, hiç de gözde önemli ölçüde etkileyecek değerdedir.

Bugüne kadar yapılan seçimlerde TÜRK - İŞ, işçi oylarına yön verilmesi hususunda herhangi bir telkinde bulunmamıştır. Böylece bir teşkilât tarafından kanalizasyon edilmeden işçi oyları, rastgele dağılmış ve işçi kütleleri siyaset alanında bir kuvvet olarak kendi hissettirememiştir.

Önceki gün Ankara'da toplanan TÜRK İŞ'e dahil 320 işçi sendikası başkanları, bu alanda ilk adımı atmışlardır. Yayınladıkları bildiride açıkladıklarına göre bugün Mecliste müzakeresine başlanacak Grev, Toplu Sözleşme ve Sendikalar Kanununda Millet vekillerinin davranışlarını dikkate alacaklar, bundan sonraki seçimlerde oylarını bu davranışlara göre tesbit edeceklerdir.

İşçi vatandaşlarımızın, haklarını savunmakta ve dileklerini gerçekleştirmekte böylece tamamen demokratik bir yolu seçmeleri ve yıkıcı, huzur bo-

Ucretlerinin arttırılması yolundaki isteklerinin kabul edilmesi için direnen Fransız Maden işçileri, Fransız hükümetinin bütün baskalarına rağmen, greve devam etmektedir. Madencilik, grev dolayısıyla, bütün dünyadaki işçiler tarafından gerek paraca ve gerekse manen geniş çapta desteklenmiştir. Greve katılan işçi sayısı 200.000 dir.

Grevcilere, Milletlerarası İşçi Dayanışma Fonu 3000 dolar, Alman Sendikalar Federasyonu 50.000 mark, Alman Maden İşçileri Millî Sendikası 200.000 mark, Birleşik Amerika Otomobil İşçileri Sendikası 5000 dolar, İngiliz Madencilik Millî Sendikası 30.000 dolar, Belçika İşçi Sendikaları Federasyonu 1.200.000 Belçika frangı ve Hollanda İşçi Sendikaları Federasyonu 200.000 gulden yardımıda bulunmuşlardır.

zucu usullere iltifat etmemeleri takdîr ve tebrike değer. Eendika başkanları, aldıkları kararlar işçi kütlelerini tek bir seçmen grubu olarak toplamakla siyaset alanında varlığını daima hissettiyecek çok tesirli bir kuvvete sahip olacaktırlar. Batı demokrasilerinde seçimlerde ve kanunların gerçekleşmesinde kendilerinden daima bahsedilen «Baskı grupları» ndan biri böylece Türk demokrasisinde de ortaya çıkmaktadır.

Sendika liderlerinin seçtikleri bu yolun ne kadar tesirli olduğu daha ilk anda anlaşılmıştır. Mecliste bugün başlayacak müzakerelerde işçi taleplerini anlayışla savunabilmek üzere ilgili Bakanlar, komisyon ve parti sözcükleri ile bütün partilere mensup birçok milletvekilleri, sendika liderleriyle temasa geçmişler ve onların görüşlerini destekleyeceklerini bildirmişlerdir.

***

Surasını belirtmek gerekir ki sosyal oknulara samimiyet ve dürüstlüğü, ölçülü davranışlarını bugüne kadar her fırsatta isbat etmiş Çalışma Bakanı Ecevit'in gayretleriyle hazırlanan tasarılar hakkında, «Bu kanunla grev yapılamaz», «Tasarılar işçilerimizin sosyal ve demokratik haklarından hiçbirini sağlamamaktadır» şeklinde kul lanılan ifadeieri biraz insafsız gözük-mektedir. Şüphesiz tasarılarda düzeltilmesi gereken aksaklıklar vardır. Us-telik komisyondaki görüşmelerde yapılan tadiller münakaşa götürür. Ancak tasarılar tümüyle işçilerimiz lehinde atılan önemli bir adım olacaktır. Bu adımın daha iyi atılabilmesi bugün Mecliste başlayacak görüşmelerde ihtilâfî noktaların çözümleri ve adilâne esaslara bağlanması ile sağlanabilir.

Milletlerarası İşçi Filmleri Enstitüsünün İsrail İşçi Sendikaları Federasyonu ile birlikte düzenlediği ve 5 ile 10 Mayıs tarihleri arasında Telaviv'de yapılacak olan işçi filmleri festivaline 18 memleket katılmaktadır. Şimdiye kadar yapılan müraaatlara göre festivale 130 film katılacaktır.

Söz konusu festival, dünya çapında yapılan bu çeşit festivallerin dördüncüsüdür. Bundan önceki festivallerin ilki 1954 de Hamburg'da, ikincisi 1957 Viyana'da ve üçüncüsü de 1960 da Stockholm'de yapılmıştır.

Demiryolu İşçileri

Çaşitli Avrupa ülkelerinin demiryolu işçileri sendikalarından gelen temsilciler geçen ay içinde Brüksel'de toplandılar ve dünyanın birçok yerlerinde demiryolu işçilerinin karşılaştığı krizi görüştüler.

Temsilciler, hükümetlerin demiryolculuğa karşı izledikleri nakliyat politikası, demiryolculukta uygulanan rasyonizasyon metodları üzerinde endişelerini açıkladılar. Buna karşı sendikacıların takip edecekleri politika ve alacakları tedbirler kararlaştırıldı.

Basın İşçilerinin Zaferi

Ücretlerinin artırılması için mücadele eden New York basın işçileri 115 günlük bir grevden başarı ile çıktılar. İşçilerin ücret taleplerini kabul eden işverenlerle yeniden yapılan kollektif mukavelelerin imzalanmasından sonra işbaşı yapıldı.

Lokavt Tehdidi

İkinici Dünya Savaşından beri Norveç'de işçi ve işverenler arasında en büyük anlaşmazlık bugünlerde başgöstermiş bulunuyor. Ücretlerin artırılmasını isteyen işçilerin bu taleplerinden vazgeçmesini sağlamaya çalışan işverenler lokavt tehdidinde bulundu. 3000 işveren fabrikalarını tatil edeceklerini söylüyorlar. Bu durum gerçekleşirse 116.000 işçi işsiz kalacak.

Memurlar Grev Yapıyor

Finlandiya Devlet Memurları Sendikasının 1 Martta başladığı grev henüz sona ermedi. Hükümet memur ücretlerinde yapılması istenen genel ücret artışını bir türlü kabul etmiyor. Grevler yüzünden demiryolu, liman, posta ve gümrük hizmetleri tamamen aksamıştır.

Asgari Ücretler

Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu, Japon Başbakanı Ikeda'ya gönderdiği bir mektupta, Japon işçilerinin asgari ücretlerinin artırılmasını istemiştir. Mektupta, Japon işçilerinin bütün dünyadaki sanayileşmiş ülkelerde en düşük ücret alan kimseler olduğuna işaret edilmiştir.

Kıbrıs'tan Haber

İŞÇİ EĞİTİM PROGRAMLARINA DEVAM EDİLİYOR

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu'nun, İşçi Eğitim Programlarına devam edilmektedir. Köy gezilerini tamamlamış bulunan eğitim ekibi, şimdi de kaza merkezlerinde, işçi dâvaları ile alakalı film geceleri tertiplemekte ve bu arada seminer mahiyetinde, modern sendikacılık tknığı eğitim kursları düzenlemektedir.

Üçüncü İşçi Eğitim programının ilk film gösterisi 26 Mart Salı akşamı saat 7.30 da Limasol Şahin sinemasında yapılmıştır.

Film gösterilerine giriş serbest olup, her sınıf halk bu programlara iştirak etmektedir.

İŞÇİ İHTİYAÇLARINI KARŞILAYAN FABRİKA

Lefkoşa'da yeni inşa edilmiş bulunan Kıbrıs Türk Sütçülük binası, sütçülük için modern makineleri meyânında orada çalışan işçilerin birçok ihtiyaçlarını karşılayacak durumdadır.

Fabrika'da çalışan işçiler, yemeklerini fabrikanın lokantasında almakta ve geceyın fabrikanın ayırdığı koşullarda kalmaktadırlar.

Gerek yemekleri ve gerekse yatmaları için hiçbir ücret ödmeyen işçilerin ayrıca istirahat odaları ve istirahat odalarında televizyonları bulunmaktadır.

Kıbrıs Türk Sütçülük Şirketi işçilere bu nevi imkânları sağlayan ilk fabrikadır.

LİMNİ MADEN ŞİRKETİNDEKİ İŞÇİLERİN TALEPLERİ

Limni madeninde çalışan işçilerin iş şartlarını düzenleyen mukaveleye dahil edilmek üzere sendikaların bir müddet önce idareye sundukları teklifler Limasol'da Şirketin müdürün heyeti ile sendikalar temsilcileri arasında müzakere edilmiştir.

Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu'nu Genel Sekreter Limasol Bölge Temsilcisi Hasan Kâmil ve Poli Umum Türk İşçiler Birliği Sekreteri Niyazi Hasan'ın temsil ettiği toplantıda, sendikaların, işçilerin geçmiş hizmet yıllarına mukabil tazminat ödenmesi, işçilere gidip gelmek için taşıt vasıtası temin edilmesi ve ücretli tatillerin üç gün daha artırılmasına dair teklifleri müzakere edilmiştir.

POLONYA ŞİRKETİ İLE KOLLEKTİF AKİT İMZALANDI

Yeni Mağusa limanını inşa etmekte olan «PolSERVICE» diye bilinen Polonya Şirketi ile Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu da dahil İşçi Federasyonu arasında Mağusada bir mukavele imzalanmıştır.

Liman inşaatının sona ereceği zamana kadar yürürlükte kalacak olan anlaşma, işçilerin ücretleri, çalışma saatleri ve diğer iş şartlarını ihtiva etmektedir.

İNŞAAT İŞLERİNDE ÇALIŞAN İŞÇİLER SINIFLANACAK

Lefkoşa'da Kıbrıs Türk İşçi Birlikleri Federasyonu yöneticileri ile Kıbrıs Türk İnşaat Mühendisleri Birliği idarecileri arasında bir toplantı yapılmıştır.

Özel inşaat işlerinde çalışan işçilerin sınıflandırılmasını derpiş eden ve İnşaat Mühendisleri ile K.T.İ.B. Federasyonu arasında yapılan anlaşmada tasrih edilen şartların uygulanması için alınması gereken tedbirlerin müzakere edildiği toplantı üç saat kadar devam etmiş ve bazı sonuçlara varılmıştır.

Türk işçisinin teknik görüşünü ve bilgisini artırmak yolunda sarfedilmesi gereken gayretler üzerinde fikir teatisinde bulunulmuştur.

LİMAN İŞÇİLERİNİN İŞ ŞARTLARI

Limanlarda çalışan işçilerin iş şartlarını tesbit eden anlaşmanın bazı hususlarının değiştirilmesine dair vapur acentelerinin ilgili sendikalara yaptıkları teklifleri ve sendikaların limanlarda çalışan işçilere bir ihtiyaç sandığı kurulmasına dair teklifleri Çalışma Bakanlığında yapılan bir toplantıda ele alınmıştır.

Liman işçileri temsilcileri ve vapur acenteleri temsilcilerinin ve Çalışma Bakanlığı kademli endüstriyel münasebetler memurunun katıldığı toplantıda gerek vapur acentelerinin gerekse sendikaların yaptıkları karşılıklı tekliflerin şimdiye kadar müzakere yoluyla halledilmesinin sebepleri üzerinde durulmuş ve bir ortam bulunmasına çalışılmıştır.

Bir buçuk saat kadar süren toplantıda birisi işverenlerin sendikalara sunduğu tekliflerin diğeri sendikaların işverenlere sunduğu ihtiyat sandığı teklifini incelemek üzere ayrı komite kurulmasına karar verildi. Ayrı ayrı çalışacak komiteler işçi ve işveren teşekkülleri temsilcilerinden teşekkül edecek ve raporlarını hazırlayacaklardır.

Sendikalar Kanun Tasarısının son şekli üzerinde Türk - İş görüşü

SENDİKALAR KANUNU TASARISININ SON ŞEKLİ ÜZERİNDE TÜRK - İŞ'İN GÖRÜŞÜ I — GİRİŞ

TÜRK - İş, Sendikalar Kanunu Tasarısı ile ilgili çalışmaların çeşitli safhalarında bu konudaki genel ve özel görüşlerini ilgililere ve halkoyuna açıklamıştır. Bu açıklamalardan sonra önemli iki gelişme olmuştur. Bunlardan birincisi geçici komisyon çalışmaları ile ilgilidir. Bu çalışmalar sırasında tasarıda bazı değişiklikler yapılmış, fakat bunlar Türk - İş'in belirttiği görüşleri hiçbir şekilde aksettirmemiş, aksine durumu ağırlaştıracak bir şekil almıştır. Diğer gelişme ise Türk - İş'in kendisine bağlı teşekküllerle yaptığı etraflı temaslara olmuştur. Bu temaslarda Türk - İş çeşitli teşekküllerin görüşlerini daha yakından tanıma imkânı bulmuştur. Bu görüşler bugüne kadar Türk - İş'in ifade ettiği düşünceleri teyid etmekte ve bazı yeni unsurlarla bunları tamamlamaktadır.

Burada Sendikalar Kanunu Tasarısının son şekli üzerinde Türk işçisinin görüşleri belirtilecektir.

II — GENEL GÖRÜŞLER

DEMOKRATİK bir düzen, çalışanların, teşkilatlanma ve teşkilatlı hareket yoluyla refahlarını artırma hakkı ve imkânını buldukları bir düzendir. Hür ve bağımsız sendikacılık bu düzenin temel taşlarından biridir. Anayasamız bu anlayış içinde hazırlanmıştır ve bu anlayış içinde uygulanmalıdır. Bugün Türkiye'de demokrasiye inanmış olanların bağımsız ve güçlü bir sendikacılık hareketini bu düzenin vazgeçilmez bir ilkesi olarak benimsemeleri şarttır. Anayasayı toplum hayatımızın ana çerçevesi olarak kabul ettiklerini söyleyenlerin bu konuda samimi olup olmadıklarının ölçüsü, bağımsız ve güçlü bir sendikacılığın gelişmesini isteyip istemedikleridir.

Türk işçisi yeni Anayasa düzeninin getirdiği temel hak ve hürriyetler çerçevesi içinde teşkilatlanma ve faaliyette bulunma kararını almıştır. Türk işçisi batı dünyasının işçi hakları ve hürriyetleri konusundaki temel felsefeyi bilmekte ve bu hak ve hürriyetleri aynı ölçülerle kullanmaya hazırlıklı bulunmaktadır. Kendisine güvenmekte ve kendisine güvenilme zarureti kazanılmış bir hak saymaktadır.

Demokratik düzene inanan, Anayasamızın ilkelerine bağlanmış olan ve Türk işçisini tanıyan her insanın Türkiye'de bağımsız ve güçlü bir sendikacılığın gelişmesini destekleyeceğini biliyoruz ve siyasi hayatımızda görev ve sorumluluk almış olanlardan bu çerçevede hareket etmelerini bekliyoruz.

Sendikalar Kanunu Tasarısı ile ilgili çalışmalar hür sendikacılığın demokratik düzen içindeki yerinin ve Anayasamızın bu konudaki ilkelerinin yeteri kadar anlaşılmadığını veya benimsemediğini göstermektedir.

Sendikalar Kanunu Tasarısı Türkiye'de hür ve güçlü bir sendikacılık hareketinin gelişmesinden korkan bir düşüncenin izlerini taşımaktadır. Tasarıda, işçi haklarını savunacak, işçilerin millî gelirden sosyal adalet ölçülerine uygun bir pay almasını sağlayacak güçlü ve bağımsız bir sendikacılık hareketinin gelişmesini önleyecek birçok hükümler vardır.

Aşağıda önce tasarının tümü hakkındaki görüşler, sonra da maddeler üzerindeki düşünceler ve değişiklikler teklifleri ifade edilecektir.

III — TASARININ ANA VASIFLARI

TASARI güçlü bir sendika teşkilatlanmasından tüken ve bunu sınırlamak isteyen bir zihniyeti aksettirmektedir. Bunun başlıca belirtileri aşağıdaki şekilde çizilebilir:

1. Sendikaların ve özellikle sendika üst teşekküllerinin kurulmasını sendikacılığın tabii gelişmesine bırakacak genel hükümler yerine, tasarı, işçi hareketlerinin dağılmasına imkân veren ve hattâ bunu teşvik eden teferruatlı hükümler ihtiva etmektedir.

2. Tasarı sendika organlarının kuruluşu, faaliyet sahaları ve kaynaklarını kullanması konularında tam bir güvensizlik ifade eden ve lüzumsuz, birçok teferruat ihtiva eden âmir hükümler ve kayıtlıca hükümler koymaktadır.

3. Sendika idarecilerine tanınan teminat bakımından, tasarı, bugünkü iş mevzuatından da geriye gitmektedir. Sendika üyeliği teminatı konusundaki hükümler işe gereğinde aleyhde kullanılabilecek şekilde vuzuhsuz ifade edilmiştir.

4. Sendikacıların hesaplarını her yıl Çalışma Bakanlığına verme mecburiyeti gibi sendika hürriyeti ile bağdaştırılması imkânsız olan ağır hüküm tasarının hazırlanmasına hâkim zihniyeti çok ağır bir şekilde ortaya çıkarmaktadır. Bu hükümle sendikalar bir işveren olarak karşısına çıkacak devlet teşebbüsleri ile temaslarda pazarlık kabiliyetlerinin en önemli unsurlarından birini kaybetmiş olacaklardır.

5. İşkollarının tesbiti yetkisi Çalışma Bakanlığına verilmekte, böylece bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da işkollarının dar tarif edilmesi yoluyla büyük sendikaların kurulmasını önleme imkânı hazırlanmaktadır. Bundan başka Çalışma Bakanlığına doğrudan doğruya işçiyi veya işvereni ilgilendiren konularda teşebbüs ve müracaat hakkı tanınmaktadır.

6. Çok küçük ihmal konularında bile ağır cezai hükümler koymuş olan tasarı bununla da yetinmeyerek cezai hükümleri sendika idareciliği haklarını kaybetme gibi insan hakları ile bağdaştıramayacak hükümlerle ağırlaştırmakta ve böylece sendikacılıkta liderlik kadrosunun kolayca bertaraf edilmesi imkânlarını hazırlamaktadır.

Tasarı bu vasıflarını muhafaza ettikçe Anayasa ilkelere uygun bir sendikacılık hürriyetinin sağlanmış olduğunu kabul etmek imkânsız olacaktır. Yüksek Meclisin Anayasamızın verdiği imkânları sonuna kadar kullanmaya kararlı ve hazırlıklı olan Türk işçisinin haklarını verecek bir Sendikalar Kanunu kabul etmesini bekliyor ve aşağıdaki değişiklikleri teklif ediyoruz.

IV — TASARIDA YAPILMASI GEREKLİ DEĞİŞİKLİKLER

GEREKÇE

1. Tasarının 29 cu maddesi kaldırılmalıdır.

BU madde sendikaların her hesap veya bütçe devresine ait bilanço ve hesaplarını yani gelirlerini, giderlerini ve para ve gayri menkul mevcudunu Çalışma Bakanlığına bildirmelerini âmirdir. Sendikaların en yetkili mücadele vasıtalarından biri grev tehdidi veya grevdir. Burada sendikaların grevi devam ettirecek maddî imkânları grev tehdidinin temel unsurudur. İşverenlerin sendikaların imkânları hakkında bilgi sahibi olması sendikaları çok zayıf

duruma düşürecek bir olaydır. Devlet işveren olarak hareket ettiği zaman resmî bir makamın sendikalar konusunda sahip olduğu bilgi bunları aleyhine kullanılabilecek veya sendikalar bu hususta şüphe ve tereddüte düşebileceklerdir. Bundan başka bu çeşit bilginin başkaları tarafından öğrenilmesi ihtimali de mevcuttur. Bu itibarla sendikacılığın temelinden zayıflatabilecek olan bu hükmün kaldırılması gerekir.

Ayrıca Çalışma Bakanlığının bu çeşit bir murakabe yapmasına lüzum da yoktur. Sendika idarecileri kendi üyelerine karşı sorumludurlar. Bu sorumluluğu yeteri kadar müeyyide altında tutan genel hükümler de vardır. Bunların yeterli olduğunu kabul etmekte bir mahzur saymak Türk işçisinin uyanıklığına ve Türk sendika idarecilerinin dürüstlüğüne karşı gösterilen büyük bir şüphenin açık ifadesi savılır

2. Tasarının 9 cu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmelidir.

Madde 9. İşçi Sendikaları, aynı işyerinde veya aynı işkolundaki işyerlerinde veya birbirleri ile ilgili işkollarında çalışan işçileri içine alır.

İşveren sendikaları aynı işkolunda veya birbirleri ile ilgili işkollarında çalışan işverenleri içine alır.

Sendikalar bir araya gelerek üst teşekküller kurabilirler. İşkolları ve bunların birbirleri ile ilgili olanları sendikalı işçilerin çoğunluğunu temsil eden işçi konfederasyonu ile sendikalı işverenlerin çoğunluğunu temsil eden işveren konfederasyonu tarafından birlikte tesbit edilir. İlgili konfederasyonlar işkollarını ve bunların birbirleri ile ilgili olanlarını bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak bir ay içinde tesbit ederler. Taraflar bu müddet içinde anlaşamazlarsa mesele bunu takip eden bir hafta içinde Yüksek Hakem Kurulu tarafından karara bağlanır.

İşçi niteliğinde olmayan kamu hizmeti görevlileri kendi aralarında sendika kurabilir veya çalıştıkları işyerleri, işletme, kurum, kurul veya dairelerde bu kanuna göre işçi sayılanlarla birlikte sendika kurabilirler.

GEREKÇE

a. Tasarının 9 cu maddesinde sendika üst kuruluşları ile ilgili lüzumsuz ve bunların sayısını arttırıcı yönde kolaylaştırıcı ve hattâ teşvik edici mahiyette teferruatlı hükümler vardır. Türk sendikacılık hareketi üst kuruluş bakımından belirli bir yön almıştır. Bu yön millî ölçüde bir sendikacılık şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kanunun bu hususta gelişmeyi sendikacılığın tabii eğilimine bırakacak yerde artık tatbikattan kalkmış sendika birliklerini tekrar ortaya çıkarması ve federasyon ve konfederasyon kuruluşunu çok kolay bir hale getirecek bunların sayılarını arttıracak bir yönde etki yapmaya çalışması lüzumsuzdur. *Kanun teşkilatlanmayı sendikaların kendilerine bırakmalı veya eğer teferruatlı hüküm getirmek isteniyorsa bunun sendika hareketini kuvvetlendirecek yönde olması sağlanmalıdır. Biz meselenin yukarıdaki genel çerçevede içinde halledilmesine taraftarız.*

b. Tasarının sendika birliklerinin ortaya atması da lüzumsuzdur. Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanun tasarısının 7 ci maddesinin 1 ci fıkrasında toplu iş sözleşmesi yetkisi işçi federasyonlarına veya sendikalara tanınmaktadır. Sendika birliklerinin böyle bir fonksiyonu yoktur. Böyle bir teşkilatlanma bölgecilik eğilimlerini kuvvetlendirmekten başka bir işe yaramayacaktır. Esasen Türk sendika teşekkülleri ittifakla birliklerin kaldırılmasına karar vermişlerdir. Tasarırı bu lüzumsuz teferruatı kurtarmak yerinde olur

c. Tasarının 3 cü bendi işkollarının ve bunların birbirleri ile ilgili olanlarının Çalışma Bakanlığınca yapılacak bir yöntemle tesbit olunacağını ifade etmektedir. İşkollarının tesbiti sendikacılığın gelişmesi bakımından büyük önem taşır. Bugüne kadar görülen tatbikat işkollarını çok dar sahalara kavrayacak şekilde tesbit etme ve bu suretle işkollarının tesbiti toplu sözleşme yapacak olan işçilerle işveren teşekkülleri ilgilendiren bir meseledir. Bu itibarla meselenin taraflarca halledilmesi, üzerinde anlaşılmasını noktaların da Yüksek Hakem Kurulunca kararlaştırılması yerinde olur.

3. Tasarının 19 cu maddesinin 1 ci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmelidir.

Madde 19. 1. İşveren işçilerin işe alınmasında sendikalara girmeme, muayyen bir sendikaya girme veya girmeme veya belli bir sendikadaki üyelikten istifa şartlarını ileri süremez.

İşveren bir sendikaya üye olan işçilerle sendika üyesi olmayan işçiler arasında, işçi alınmasında, işin sevk ve dağıtımında işçiye tanınacak çeşitli haklar ve disiplin hükümlerinin uygulanması ve çalıştırma son verilmesi bakımından herhangi bir ayırım yapamaz.

Yukarıdaki konularda belli sendikalarca toplu iş sözleşmelerine koydurulacak hükümler saklıdır.

GEREKÇE :

Tasarıda bu konudaki hükümler vuzuhsuz yazılmıştır. Toplu sözleşme ile sözleşmeyi yapan sendikanın işe alma ve diğer hususlarda kendi üyelerine özel haklar ve şartlar sağlayamıyacağı şeklinde tefsir edilmeye imkân vermektedir. Şayet bu hususların sağlandığı iddia ediliyorsa bunun daha açık belirtilmesi veya kanunun gerekçesine bunu sağlayacak bir şekil verilmesi gereklidir.

19 ncu maddenin 2 nci ve 3 ncü bendlerinin değiştirilmesine lüzum yoktur.

4. Tasarının 20 nci maddesinin birinci fıkrasından «...boş yer varsa talepleri anındaki şartlarla...» ibaresinin çıkarılması ve «...talepleri anındaki şartlar...» yerine «eski haklarıyla» ifadesinin konulması gereklidir.

GEREKÇE:

Sendika idarecilerinin boş yer oması halinde işe alınmaları tatbikatta idarecilerin işe dönmelerini imkânsız hale getirecektir. İşe dönmeye eski haklarının idadesi ile idarecilik teminatının zarurî şartıdır. Madde bu şekliyle kaldıkça sendika idarecilerinin iş teminatının mevcut olduğu ileri sürülemez.

5. Tasarının 20 nci maddesine aşağıdaki fıkranın ilâvesi zaruridir.

Madde 20.3. Bir işyerinde çalışmakta olan işçilerin yarısından fazlası sendika üyesi olmak şartıyla, sendika, elli kişiye kadar 2, elli kişiden 200 kişiye kadar 4, 200 den 1000 e kadar 6 ve 1000 den yukarıda sayıya işçiler için 8 sendika ana tüzüğünde gösterilecek esaslara göre sendika temsilcisini seçer.

Bir işyerinde sendika üyesi işçiler mevcut işçinin yarısından az ise sendika temsilcileri yukarıda gösterilen miktarının yarısı kadar olur. Bir işyerindeki işçiler muhtelif sendikalara üye olmuşlarsa en çok üyesi olan sendika temsilcilerini seçer.

İşyeri sendika temsilcilerinin işveren tarafından akdinin feshi halinde sendika temsilcisinin şikâyeti üzerine ilgili Bölge Çalışma Müdürlüğüne uzlaştırmaya teşebbüs olunur. Uzlaştırma kabil olmadığı takdirde keyfiyet, tutanakla tesbit edilerek bu yer için yetkili İl Hakem Kuruluna tevdi edilir, İl Hakem Kurulu toplantı usulüne göre inceleme yaparak karar verir. İl Hakem Kurulunun bu hususta vereceği karar kesindir. İl Hakem Kurulu sendika temsilcisinin çıkarılmamasına karar verirse sendika temsilcisinin işinden çıkarılmadığı tarihten başlamak üzere ve sendika nizamnamesince belirtilen sendika temsilcilik süresinin devamınca iş gördürülmemiş olsa bile sendika temsilcisi işçinin ücreti vesair bütün hakları işveren tarafından ödenir. Tekrar temsilciliğe seçildiği takdirde de yukarıdaki hüküm uygulanır.

20 nci maddede sendika idarecilerine, halen yürürlükteki İş Kanununun 78 nci maddesinin B bendinde ve 7285 sayılı kanunda ve 7286 sayılı kanunun 1 nci maddesinde tanınmakta olan teminatın devam edip etmediği konusunda bir açıklık mevcut değildir. Sendikalar Kanunu ve Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Lokavt Kanunu tasarılarının kabulü ile yukarıda adı geçen hükümler yürürlükten kaldırılmaktadır. Bu suretle sendika yöneticilerine tanınan teminat bakımından mevcut kanunlardan bir geriye dönüş olması tehlikesi ortaya çıkmaktadır. Bunun önlenmesi ve sendika yöneticiliği teminatının daha açık olarak yazılması gereklidir. Teklif edilen fıkra bunu sağlamaktadır.

6. 2 nci maddenin 2 nci bendinin aşağıdaki şekilde yazılması faydalıdır:

Madde 2.2. Yukarıdaki bendde sayılan kimseler, çalışma durumu herhangi bir sebeple ortadan kalksa bile, söz konusu benddeki tariflere uygun bir iş veya mesleği daha önce değişik zamanlarda da olsa yapmışlarsa, işveren durumunda olmamak kaydı ile, bu kanuna göre işçisendikası kurmak ve işçi sendikalarına üye olmak hakkına sahiptirler.

GEREKÇE:

Yukarıda bahis konusu olan devrede işveren durumuna geçmiş olanların işçi sendikasını kurmalarını önlemek sendikacılık hareketinin tabii bir teminatı sayılmamıştır.

7. Tasarının 2 nci maddesinin 3 ncü bendinin ne maksatla konulduğu anlaşılmamıştır.

8. Tasarının 4 ncü maddesinin 1 nci bendinin C fıkrasında beledi itfaiye hizmetleri mensuplarını sendika kurmaktan meneden hükmün kaldırılması gereklidir.

GEREKÇE:

İtfaiye hizmetleri görenlerin sendika kurmaktan menedilmeleri için makul bir sebep bulmak imkânsızdır. Ancak bunların grev yapması konusunda tahditler düşünülebilir. Toplu iş sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu hükümleri bu hususu sağlayacak mahiyettedir.

9. Tasarının 8 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi gereklidir:

Madde 8. Kanun ve teşekkül tüzüğü hükümleri gereğince teşekkülden çıkarılan üyenin, çıkarma kararına karşı Genel Kurula başvurma hakkı vardır. Genel Kurul kararı kesindir.

GEREKÇE:

Tasarının 8 nci maddesinde sendika üyelerine yetkili kurullarca alınan üyelikten çıkarma kararlarına karşı çeşitli makamlara itiraz yetkisi tanınmaktadır. Sendika kurmak ve sendika üyeliği tamamen ihtiyari faaliyetlerdir. Bu itibarla bu teşekküllere üyeleri üzerinde seçme ve tasarruf konusunda ihtiyari kuruluşlara tanıyan yetkilerin verilmemesi için makul bir sebep yoktur. Genel Kurula itiraz yetkisi bu hususta yeterli sayılmamıştır. İş Mahkemesine müracaat yetkisi gereksizdir. Hele Bölge Çalışma Müdürlüğüne, ilgilinin müracaat yetkisine ilâve olarak, ayrı bir yetki tanımak Sendikalar Kanununun nasıl bir zihniyet içinde hazırlandığını göstermekten başka bir açıklamayı gerektirmeyecek kadar gariptir.

10. Tasarının 10 ncu maddesinin 2 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesi gereklidir:

Madde 10.2. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerce alınmış olan kuruluşları yukarıdaki ilkelere aykırı olan veya bu ilkelere aykırı hareket eden milletlerarası teşekküllere katılma kararları, hükümetçe yapılabilecek müracaat üzerine, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilir.

GEREKÇE:

Milletlerarası teşekküllere katılma kararlarının Bakanlar Kurulu tarafından iptali milletlerarası sendikacılık münasebetlerinin kısa vadeli siyasî görüşlerle bozulmasına yol açabilir. Bu bakımdan bahis konusu teşekküllerin maddenin 1 nci fıkrasındaki esaslara aykırı hareket edip etmediğinin tesbitini Anayasa Mahkemesine bırakmak hem gerekli müeyyideyi hem de teminatı sağlayacaktır.

11. Tasarının 14 ncü maddesi lüzumsuz birçok tefferruatla doludur. Eğer bu konuda açıklık verilmek ve bazı özel yetkileri ifade etmek amacı ile hareket edilmişse maddenin sadece lüzumlu olan asgarî unsurları ihtiva etmesi yeter sayılmalıdır.

Maddenin 3 ncü bendinde yer alan ve sendikalar kaynaklarının kullanılması bakımından gereksiz bir şekilde bağlayan hükmün de kaldırılması yerinde olur.

12. Tasarının 23 ncü maddesinin 3 ncü bendindeki ifadenin "...Toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanunu gereğince o sendikaya veya onun mensup olduğu federasyona veya konfederasyona ödenmesi gerekli dayanışma aidatını..." olarak değiştirilmesi gereklidir.

GEREKÇE:

Dayanışma aidatı konusunda konfederasyonun unutulmuş olduğu anlaşıyor. İlgili hükmün bu zarurî unsurla tamamlanması şarttır.

13. Tasarının 25 nci maddesinin 1 nci bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesi gerekir.

Madde 25.1. Bu kanuna göre kurulan meslekî teşekküllerden sendikaların genel kurullarının en az yıl da bir defa, üst kuruluşların ise en az üç yılda bir defa toplanması;

GEREKÇE:

Sendikaların üst kuruluşları delege sistemine göre, teşekkül etiğinden bunların genel kurullarının iki yılda bir toplanması en iyi niyetli çabalara rağmen çok güç başarılabilecek bir iştir. Bu itibarla bunun üç yılda bir yapılması, buna mukabil alt kuruluşların toplanma müddetinin kısaltılarak üst kuruluşların toplanmasını kolaylaştırılması yerinde olacaktır.

14. Tasarının 27 nci maddesi sendika idarecilerinin mal beyanına tâbi tutulmasını âmirler. Türk sendika idarecileri, bu hükmü memnuniyetle karşılar ve bunun benzer diğer teşekküllerin ve özellikle siyasî partilerin idarecilerine de teşmilini temenni ederler.

15. Tasarının 31 nci maddesinin 11 nci bendi kaldırılmalıdır.

GEREKÇE:

Bu bendde sendika faaliyetleri ile ilgili olarak cürüm işleyecek idareci veya mensuplar kanun hükümlerine göre alacakları cezalara ilâve olarak teşekkül organlarında görev alma hakkını kaybetmektedirler. Bu, özellikle bahis konusu ceza hükümlerinin bir çoğunun fiillerle ölçülü olmayacak kadar ağır olması gözönünde tutulursa, sendika liderliği bakımından çok vahim bir hüküm olarak görülmektedir. Sendika idareciliğinde görev alma yetkisinden mahrumiyet siyasî ve medenî haklardan mahrumiyet demektir. Bunun beş yıl kadar uzun bir devreye teşmil durumu daha da ağırlaştırmaktadır. İşçi hareketini liderlik kadrosundan mahrum etmekte kullanılabilecek bu hükmün kaldırılmasında büyük bir zaruret görüyoruz. Aynı gerekçe ile tasarının 20 nci maddesinin 1 nci bendinin ikinci fıkrasındaki son cümlelerin de kaldırılmasını zarurî kılar.

16. 31 nci maddenin 6 ncü bendindeki para cezasının haff para cezasına çevrilmesi; 7 nci benddeki hapis cezasının kaldırılması; 9 ncu bendindeki cezanın haff para cezasına çevrilmesi ve 29 ncu madde kaldırılacağına göre 10 ncu benddeki cezanın da kaldırılması gereklidir.

GEREKÇE:

Tasarıdaki ceza hükümleri fiillerle ölçülü olmayacak kadar ağırdır. Bunlardan bir kısmı ise tasarının esasen lüzumsuz olan tefferruatlı hükümleri ile ilgili ihmellere dayanmaktadır. Sendikacılık hareketini bu ağır ceza tehditleri altında tutmak için bir sebep olmadığına inanıyoruz. Sendika üyeleri ve genel hükümler bu konuda gerekli denetlemeğe imkân verecek yeterlidir.

17. Tasarının 15 nci maddesi sendikaların ellerinde birikmiş fonları verimli sahalara yatırımlar yaparak değerlendirme imkânını bulmalarını sağlayacak şekilde değiştirilmelidir.

GEREKÇE:

Madde bu şekli ile sendikalar elinde birikebilecek büyük fonların verimli sahalara yatırılabilmesinin ve böylece hem ekonomiye faydalı olarak kullanılmalarını, hem de teşekküllerin ellerindeki kaynakları arttırmalarını önleyecek mahiyettedir. Gerekli teminat unsurları için sendika kuruluşlarının denetlemesi yeterli sayılabilir. Ancak bu konuda ilâve bazı teminat hükümlerine ihtiyaç duyuluyorsa madde bunu sağlayacak şekilde değiştirilebilir.

18. Tasarının 22 nci maddesinin 2 nci bendinin kanun tekniği bakımından Sendikalar Kanunu içinde yer almaması gereklidir. Eğer buna lüzum görülüyorsa ilgili teşekküllerin kanunlarına konması doğru olur.

BİRLİK KUVVETTİR

İŞÇİNİN KUVVETİ

SENDİKADIR